

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

Υ Π Ο

ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ Γ. ΛΑΜΠΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Α'. Αί κοινωνικο - φιλοσοφικαί κατευθύνσεις.

Ἡ ἐφαρμογή τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ἐπὶ τοσοῦτον χρονίζει τὸ ζήτημα τῆς ἐμπράκτου λειτουργίας αὐτῶν, εἶναι τοιαύτης σημασίας ἀπὸ τῆς πλευρῆς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, παρὰ τὰς μονομερεῖς ἀναφαινομένας δυσχερείας εἰς αὐτὴν προσκόπτει ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ τούτου, ὥστε νὰ θεωρήσωμεν ἀναγκαῖον, ὅπως ἐκθέσωμεν κατὰ πρῶτον ἑνταῦθα τὰς ἀρχὰς καὶ ἰδέας ἐφ' ὧν ἐδράζεται καὶ πηγάζει πᾶσα ὀρθὴ περὶ τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν ἀντίληψις. Τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον αἱ κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις ἀποτελοῦν τὸ πλέον ἀναπόσπαστον καὶ ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων μερῶν τῆς ὅλης κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ἐπιπροσθέτως δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῆς προηγήθησαν τῆς καθιερώσεως τοῦ ἐνιαίου θεσμοῦ τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων μονομερεῖς διατάξεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐπήρχετο μία τμηματικὴ ὑθμισις τῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν ὑπαγομένων ζητημάτων.

Ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἀντικειμένου τῶν κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων δὲν εἶναι πάντοτε ἐκ τῶν προτέρων διαγεγραμμένος. Ἀναλόγως τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς μας ζωῆς, βλέπομεν μεταβαλλομένην καὶ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν κοινωνικοπολιτικῶν μεταρρυθμίσεων. Φυσικὸν εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς νὰ μεταλλάσῃ συμφῶνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις ἐκάστης ἐποχῆς. Πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις δὲ αὐτὰς ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ συμμορφοῦται ἡ κρατικὴ κοινωνικὴ πολιτικὴ. Ἐάν ἴητο δυνατόν νὰ φαντασθῶν τις μίαν κοινωνικὴν πολιτικὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοιαύτης ἐκτάσεως, ὥστε νὰ συμπεριλαμβάνῃ τὰ μεγαλείτερα τμήματα τῶν ἐνδιαφερομένων τάξεων, τότε θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐννοηθῆν μίαν μὴ πλήρως προσαρμογὴ πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως δημιουργούμενα δεδομένα. Διὰ τὴν κρατικὴν ὁμῶς κοινωνικὴν πολιτικὴν ἀπαιτοῦμεν, ὅπως εἶναι ἱστορικῶς ἐξηρημένη. Αἱ σχέσεις τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων μεταξύ των καὶ ἔναντι τοῦ κράτους, αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐκπολιτιστικαὶ ἰδιότητες μᾶς γενεῆς, αἱ πνευματικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ κατευθύνσεις μιᾶς ἐποχῆς προσδιορίζουν καὶ κατευθύνουν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐκάστοτε κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων.

Ὡς τμήμα τῆς ὅλης κοινωνικῆς πολιτικῆς ἀποτελοῦσι καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις ἀναπότρεπτον ἀνάγκην τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἰδία τοῦτο ὡς ἐξασφαλίζουσαι τὴν οικονομικὴν ὑπόστασιν καὶ τὸ ἀκροσφαλὲς οικονομικῶς μέλλον τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Πέραν ὅμως τούτου ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ ἀποσκοπεῖ γενικώτερον τὴν ῥύθμισιν τῶν σχέσεων τῶν κοινωνικῶν τάξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ τούτων ἔναντι τοῦ κράτους καὶ ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων συγκρουομένων πεδίων τῆς κοινωνικῆς διαπάλης, ὅπως προστασία τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, προστασία τοῦ ἀτόμου κ.λ.π. Ἀκριβῶς ἡ ῥύθμισις αὕτη εἶναι σήμερον κυρίως ῥύθμισις τῶν σχέσεων τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἔναντι τῶν ἄλλων κοινωνικῶν τάξεων καθὼς καὶ τοῦ κράτους. Ὡς ἐκ τούτου τὸ ὅλον κοινωνικὸν πρόβλημα τοῦ ὁποίου ἀπόρροια εἶναι καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, συγκεντροῦται καὶ διασαφηνίζεται κατὰ τὴν παρούσαν περίοδον εἰς τὸ ἐργατικὸν ζήτημα. Ὅπως θέτομεν ἐνταῦθα τὰ πράγματα πρόκειται περὶ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς ὑπὸ τὴν στενωτέραν αὐτῆς ἔννοιαν, ὡς χρησιμοποιεῖται συνήθως σήμερον.

Ἐμβαθύνοντες περισσότερον εἰς τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιζέται ἡ ἰδέα τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς καὶ θέλοντες νὰ ἐξετάσωμεν κἄπως λεπτομερέστερον ταύτας, θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ κάμωμεν δύο τινὰς διακρίσεις. Ἐκκινοῦντες ἀπὸ τὴν θεωρίαν τοῦ ὀμαδισμοῦ (Universalismus) ἐν τῇ κοινωνιολογίᾳ, ἡ δικαίωσις τῶν ἐπιδιώξεων καὶ σκοπῶν τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς δὲν θὰ μᾶς φέρῃ εἰς μεγάλας δυσχερείας, καθότι συμφώνως πρὸς τὴν θεωρίαν αὐτὴν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι οἱ σκοποὶ αὐτῆς ὡς αὐτονόητοι. Διότι κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ ὀμαδισμοῦ ὀφείλουσι νὰ ἐπέλθωσι διὰ τῆς ὀργανωτικῆς ὁδοῦ δεσμεύσεις εἰς τὴν σημερινὴν κοινωνικὴν σύνθεσιν, ἕνα μέρος τῶν ὁποίων ἀφορᾷ καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ κοινωνικοπολιτικοῦ ἐπιπέδου μεταρρυθμίσεις. Περισσοτέρας δυσκολίας θὰ συναντήσωμεν ἐὰν λάβωμεν ὡς βάσιν τὴν θεωρίαν τῆς ἀτομοκρατίας (Individualismus) ἐν τῇ κοινωνιολογίᾳ. Ἐνταῦθα ἡ ἀπὸ κοινωνικοφιλοσοφικῆς ἀπόψεως δικαιολόγησις ἔχει ὡς ἀφετηρίαν τὸν ἄνθρωπον. Φυσικὸν εἶναι ἐφ' ὅσον λάβωμεν ὡς βάσιν τὸν ἄνθρωπον νὰ χρῆζῃ ἡ δικαιολόγησις τῶν ἀναγκαίων κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων νὰ ἐξηγηθῇ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτω βλέπομεν ὅτι ὑπάρχει πάντοτε ἐν αὐτῷ ἡ διάστασις μεταξὺ τῆς πρὸς τὸ ζῆν θελήσεως καὶ τῆς πραγματικῆς διαρκείας τῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος εὐρισκόμενος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θνησιμότητος ζητεῖ ὅπως δυνηθῇ καὶ ἐξουδετερώσῃ τὴν διάστασιν ταύτην, ὡς ὃν ὄπερ δύναται νὰ σκέπτεται καὶ πέραν τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς παρουσίας ζωῆς. Διὰ τοῦτο καταφεύγει εἰς τὴν πίσιν τῆς ὑπάρξεως καὶ πέραν τοῦ θανάτου. Ἡ πίσις αὕτη μᾶς παρουσιάζεται ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς κατευθύνσεως καὶ διανοητικῆς διαμορφώσεως ἐκάστου ἀτόμου ὑπὸ δύο μορφάς. Ἡ μία ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἀθανασίας κατ' ἐπιβολὴν τῆς θρησκείας, ἡ ἄλλη ὑπὸ τὸν τύπον, ὅτι ἡ προσωπικότης τοῦ ἀτόμου διαιώνεται διὰ τῶν πράξεών του, ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποίαν ἐξασκοῦν τὰ ἔργα του ὡς ἀτόμου ἐπὶ τῆς μελλοντικῆς ἐξελίξεως τῆς

ἀνθρωπότητος. Τὴν τελευταίαν ταύτην ἔννοιαν μῆς διασαφηνίζει θαυμασίως ὁ Fichte. Κατ' αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος ἐπιζητεῖ *διὰ τῆς ἐνεργείας ἢ σκέψεως του νὰ σπειρῇ ἕνα σπόρον ἀνεξαντήτου καὶ δένδρου τελειοποιήσεως τοῦ γένους του, νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὸ νέον καὶ προηγουμένως οὐδέποτε ὑπάρξαν, ἕνα παραμυῖνῃ διὰ παντός καὶ σχηματισθῆ εἰς ἀστερευτον πηγὴν νέων δημιουργιδν.* Ἐνταῦθα δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει παρὰ ὁ τύπος τῆς διαιωνίσεως τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀτόμου διὰ τῶν ἔργων του. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ὁμως ἡ διαιώνισις τῶν ἔργων τοῦ ἀτόμου, ἀνάγκη ὅπως ὑπάρξῃ καὶ τὸ κατάλληλον ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ δυνηθῶσι νὰ καρποφορήσωσι τὰ ἔργα ταῦτα. Τοῦ τοιούτου βασικὴ προϋπόθεσις εἶναι ἡ πνευματικὴ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται αἱ εὐρεῖαι λαϊκαὶ μᾶζαι. Διότι αἴτῃ εἶναι ἐκείνη ἣτις προσδιορίζει πάντοτε τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς ἐκάστου λαοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου πολιτισμοῦ ἔξορτάται πῦλιν πᾶσα ἐντὸς τῆς κοινωνίας εὐδόκιμος ἐνασχόλησις τοῦ ἀτόμου. Ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῶν μεγάλων λαϊκῶν μαζῶν καὶ ἡ μετ' αὐτῆς στενωῶς συνδεομένη καλλιέργεια ἑνὸς λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἔχουσιν ὁμως ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀνέτου τῆς ὑλικῆς ζωῆς τῶν μαζῶν τούτων, καὶ πρὸς τοῦτο τὸ πρῶτον μέσον μᾶς παρέχει μία ἐγνωσμένη καὶ καλῶς χειριζομένη κοινωνικὴ πολιτικὴ. Ὡστε καλλιέργεια τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ κοινωνικὴ πολιτικὴ εἶναι στενωῶς συνδεδεμένα. Τότε μόνον καὶ αἱ προσωπικαὶ τοῦ ἀτόμου προσπάθειαι καὶ ἐνέργειαι εὐρίσκουσιν τὸ κατάλληλον ἔδαφος πρὸς εὐδοκίμησιν.

Ἄλλ' ἡ παραδοχὴ καὶ εἰσχώρησις εἰς τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν τῶν κοινωνικοπολιτικῶν ιδεωδῶν ἀπεδόθη καὶ εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν σοσιαλιστικῶν ιδεῶν καὶ κατευθύνσεων. Ἡ ἐπιρροὴ αὕτη εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ἐν τούτοις ὁμως ἔχει καὶ τὰ βαθύτερα αὐτῆς αἷτια. Ἡ ἐπακράτησις τῶν κοινωνικοθεωρητικῶν ιδεῶν ἐπέφερε τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τοῦ ἀτομοκρατισμοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ δικαίου. Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ, ἡ ἱστορικὴ σχολὴ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἡ ἱστορικὴ σχολὴ τοῦ δικαίου καθὼς κατὰ συνέπειαν καὶ ὁ σοσιαλισμὸς τονίζουσιν περισσότερον τὸν κοινωνικὸν χαρακτῆρα ἐν τῇ σημερινῇ ἔκδηλώσει τῆς ζωῆς. Ἡ μεταστροφὴ αὕτη ἔχει τὴν ἀφετηρίαν της εἰς τὰς περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀτόμου θεωρίας τοῦ Fichte. Παρ' ὅτι οὗτος εἰς τὸ ἔργον του «Αἱ βάσεις τοῦ φυσικοῦ δικαίου» ἐκκινεῖ ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὸ φυσικὸν δίκαιον καὶ χρησιμοποιοεῖ τοῦτο εἰς τοὺς θεωρητικὸς σχηματισμούς του, τὸ ὅλον πνεῦμα αὐτοῦ κατέχεται ἐν τούτοις ὑπὸ πρωτίστως κοινωνικοκρατικῶν τάσεων. Ἡ ἀποχώρησις ἀπὸ τὸν ἀτομικισμὸν καὶ ἡ προσέγγισις πρὸς τὸν κοινωνισμὸν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Fichte ἀναπτυχθείσας θεωρίας. Ἡ κυριαρχία τοῦ φυσικοῦ δικαίου δὲν εἶναι πλέον ἀπόλυτος. Καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ νομικῇ ἐκαστήμῃ εὔρε εἰς τὴν ἱστορικὴν σχολὴν τοῦ δικαίου, ἀντιπροσωπευομένην κυρίως ὑπὸ τοῦ Savigny ὡς ἐπαστημονικοῦ καὶ θεωρητικοῦ αὐτῆς Ἰδρυτῆ καὶ τοῦ Puchta ὡς ἐκτελεστοῦ τοῦ προγράμματος τούτου, τὴν κριχωτέραν ἀντίδρασιν εἰς τὴν

ἐναντιωθεῖσαν διαπάλην μεταξύ τῆς σχολῆς τοῦ φυσικοῦ δικαίου καὶ τῆς ιστορικῆς σχολῆς τοῦ δικαίου. Ὁ δυϊσμός καὶ ὁ μονισμός τῶν μεθόδων καταφαίνεται σαφέστατα εἰς τὴν πύλην ταύτην μεταξύ φυσικοῦ δικαίου καὶ ιστορικῆς σχολῆς. Ἡ πλήρης αὐτοτέλεια ἐν τῷ σχηματισμῷ καὶ ἐξετάσει τῶν ἀξιῶν ἐναντι τῆς ἐξετάσεως τῆς πραγματικότητος, εἶρε ἀκριβῶς τὴν ἀντίρροπον αὐτῆς τάσιν εἰς τὴν ἐμπειρικὴν ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς πραγματικότητος ἐπαγωγὴν τῶν ἀξιῶν. Ἐν τούτοις τὸ φυσικὸν δίκαιον παρέμενε ὡς βίαις ὅλων τῶν μετ' ἔπειτα συστημάτων μέχρι τοῦ σοσιαλισμοῦ, καὶ οἱ διαίφοροι αὐτῶν ἀντιπρόσωποι ἐλάμβανον τὰ ἐπιχειρήματά των ἐκ τῆς πρὸς τὸ φυσικὸν δίκαιον προσκειμένης φιλοσοφίας.

Ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ φυσικοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀτομοκρατικῆς ἀντιλήψεως τῆς κοινωνίας—παρ' ὅτι καὶ συμφώνως πρὸς αὐτήν, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀναγάγωμεν μίαν ἀπὸ κοινωνικοφιλοσοφικῆς ἀπόψεως δικαιολόγησιν τῶν κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων—συγχρόνως δὲ ἡ ἐντονωτέρα ὑπογράμμισις τῶν κοινωνικοκρατικῶν ἰδεῶν καὶ κατευθύνσεων, διηκόληνε τὰ μέγιστα τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ὁ ἐν ἔτει 1872 ἐν Eisenach τῆς Γερμανίας, ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀντιπροσώπων τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ἐν συνδυασμῷ μετὰ ἀνδρῶν προερχομένων ἐκ τῆς ἐπιχειρηματικῆς ζωῆς, τοῦ τύπου, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς διοικήσεως, ἰδρυθεὶς σύλλογος τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἐπεδίωκε τὴν μεγαλυτέραν διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν τῶν ἰδεῶν τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως. Ἡ ἰδρυσις τοῦ συλλόγου τούτου ἐγένετο εἰς ἀντιστάθμισμα τῶν ὅλων ἐπεκτεινομένων ἀντιλήψεων τῆς σχολῆς τοῦ Manchester, ἐκ τῆς συνωνύμου πόλεως τῆς Ἀγγλίας, τῆς ὁποίας τὸ ἐμπορικὸν ἐπιμελητήριον ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς Anti-corn-law-league ἤγετο τῆς ἀντιδράσεως ἐναντίον τῶν προστατευτικῶν δασμῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῶν τῶν σιτηρῶν. Ἐκ τῆς τοιαύτης ὁμως ἀρχικῆς κατευθύνσεως τῶν ἰδρυτῶν τῆς, ἤχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ σχολὴ αὕτη, ὑπὸ τὸ πρόσημα τῆς ὑπερασπίσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς Οἰκονομίας, εἰς τὴν ὁδὸν τῆς καταπολεμήσεως τῆς προστατευτικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας καθὼς καὶ πάσης ἀναμίξεως τοῦ Κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς μετ' ἔπειτα ἐπιτευθείσας νίκας τῆς κατευθύνσεως ταύτης, δὲν ἤργησε σὺν τῷ χρόνῳ νὰ διεισδύουν καὶ νὰ καταλαμβάνουν ὅλον ἐν περισσότερον ἔδαφος αἱ ἀρχαὶ τῆς νεωτέρας κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως διὰ τῆς συνεχοῦς ὀργανώσεως τῶν μεταξ' τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων ὑφισταμένων σχέσεων.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀσκήσεως ἐνὸς λαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὁ σχηματισμός τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς τοῦτο προϋποθέσεων, ὅπως εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ μιᾶς εὐφρείας κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἀπετέλεσεν ἐξ ἄλλου καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς διαμάχης μεταξύ δύο ἐκ τῶν μεγαλυτέρων πνευματικῶν τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης, τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ H. v. Treitschke καὶ τοῦ νέστιωρος τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας τῶν νεωτέρων χρόνων Gustav Schmoller. Ἐναντίον τῶν ἐγειρομένων ἐπιθέσεων ἐκ μέρους τῶν δεξιῶν καθὼς καὶ τῶν ἄκρων

ἀριστερῶν κατὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιδιώξεων τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἀπῆντησεν ὁ Schmoller διὰ τῆς ἀνοικτῆς πρὸς τὸν Treitschke ἐν ἔτει 1875 ἐν εἴδει ἐπιστολῆς πραγματείας του «Περὶ μερικῶν πινῶν βασικῶν ζητημάτων τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας», διὰ τῆς ὁποίας ὑπερησιζετο θαιμασίως τῶν ἀπόψεών του καθὼς καὶ ἐν γένει τῶν ἰδρυτῶν τοῦ συλλόγου τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Παρὰ τὴν συμπάθειαν ἣν ἔτρεφεν ὁ Treitschke πρὸς τὰς ἐργατικὰς μάζας, παρεδέχετο ὅτι δὲν εἶναι καθ' ἅπαντα τὸ ἔργον τῆς κοινωνίας, νὰ παρέρχη εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους τὴν χρῆσιν ὅλων τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἦναντιοῦτο ἐναντίον τῆς ἀρχῆς τοῦ δίδειν εἰς πάντας τὰ ἴσα, ἀντὶ τοῦ δίδειν εἰς ἕνα ἕκαστον ἐκεῖνο μόνον ὅπερ τοῦ ἀνήκει. Ἐπεζητοῦσε καὶ ἐπεδίωκεν ἕνα «ἀποκλειστικόν» πολιτισμόν, ἐνῶ ὁ Schmoller ἀντιπροσώπευε τὴν κατεύθυνσιν τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Παρὰ τὰς μονομερεῖς ταύτας ἐγειρομένας ἐναντιώσεις, ἡ συμμετοχὴ τῶν εὐρέων μαζῶν εἰς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἦτο ἡ ἀξίωσις μιᾶς ἐποχῆς, ἣτις, ὑπεράνω πάσης ἀντιδράσεως, μᾶς ἔφερε νῦν πρὸς τὴν ἐπικοράτησιν ἐν τῇ σημερινῇ κοινωνίᾳ τῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τὴν ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν μιᾶς καλῶς χειριζομένης κοινωνικῆς πολιτικῆς. Οὕτω μόνον καὶ μόνον ἐπετεύχθη νὰ δοθῇ εἰς τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν μιὰ βαθυτέρα ἔννοια καὶ νὰ προσεταιρισθῇ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τοὺς κύκλους ἐκεῖνους ἀκόμη, οἵτινες ἴσταντο εἰσέτι ἐπὶ καθαρῶς ἀτομοκρατικῶν βάσεων καὶ ἀντιλήψεων.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ ὑποστηρικταὶ τῶν κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων ἔδρασαν παρὰ τῶν ἀντιθέτων τὸ ἐπίθετον τῶν καθεδρασοσιαλιστῶν, ὅπως ἀπεκατέστησαν εἰζωνικῶς ἐκεῖνοι κυρίως ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, οἵτινες κατεῖχον πανεπιστημιακὰς ἐδρας. Ἐν τούτοις ἡ πολεμικὴ ἐναντίον τῶν ὁπαδῶν τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως δὲν προήρχετο μόνον ἀπὸ τοὺς μαγχεστριανοὺς κύκλους, οἵτινες εὐλόγως θὰ ἠδύναντο νὰ εἶναι ἐναντίον αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλετο καὶ τὸ ἀποδοθῆν αὐτοῖς ἐπίθετον τῶν καθεδρασοσιαλιστῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς σοσιαλιστικοὺς τοιοῦτους, οἵτινες πάλιν κατηγόρουν αὐτοὺς διὰ τὴν εὐκολον προθυμοποίησιν τῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐργατικῶν μαζῶν. Ἡ πολεμικὴ ὅμως αὕτη εἶχε καὶ τὰ θεωρητικὰ τῆς ἐρείσματα. Οἱ ἔνθερμοι ὑποστηρικταὶ τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ συντακτῆ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς εὐρίσκοντο θεωρητικῶς μεταξὺ τοῦ ἀτομοκρατισμοῦ καὶ τῆς σοσιαλιστικῆς ιδεολογίας. Παρ' ὅλας τὰς ὑφισταμένας διαφορὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων κατευθύνσεων τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως, μιὰ εἶναι ἡ ἀρχικὴ καὶ βασικὴ πάντων ἀντίληψις ὡς πρὸς τὸ ἀδύνατον τῆς ὑπάρξεως μιᾶς καθαρῶς ἀτομοκρατικῆς ἢ καθαρῶς συγκεντρωτικῆς κοινωνικῆς συνθέσεως. Ἡ τοιαύτη των ἐναντίον τοῦ ἀτομοκρατισμοῦ στάσις καθὼς καὶ ἡ μὴ καθαρῶς πραγματικὴ, τοὔτέστιν ἐπὶ τῇ βάσει μόνον ἀντικειμενικῶν στοιχείων, ἀντίληψις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, συνέτεινε εἰς τὸ νὰ τονισθῇ περισσότερο

παρ' αὐτῶν ἡ ἀνθρωπιστικὴ πλευρὰ τοῦ ὅλου κοινωνικοῦ ζητήματος. Διότι παρὰ τὰ ἀναμφισβήτητα πραγματικά δεδομένα, δὲν δύναται νὰ παροραθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ τὴν ἀνωτάτην ἠθικὴν ἀξίαν ἐν μέσῳ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου καὶ τῶν μεταβολῶν τῶν κοινωνικῶν ἡμῶν συνθέσεων καὶ συστημάτων, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξασφάλις ἐνὸς ἀνωτέρου ἐπιπέδου ζωῆς ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέαν προσπάθειαν τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ. Μία καθαρῶς πραγματικὴ μόνον ἀντίληψις τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς καθὼς καὶ τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς τοιαύτης, θὰ ἐνῆχε τὸν κίνδυνον τῆς τελείως μονοπλεύρου διαμορφώσεως τούτων.

Ἡ ἀτομοκρατικὴ ἐξήγησις τῆς κοινωνίας καὶ ἡ παραγνώρισις τοῦ κοινωνιοκρατικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος, εἶχεν καὶ ἐν τῇ οἰκονομικῇ θεωρίᾳ τὴν ἀντίστοιχον ἐξέλιξιν αὐτῆς. Ἡ παλαιότερα Πολιτικὴ Οἰκονομία, ἰδίως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ricardo, ἡ κλασσικὴ τοιαύτη, ἐξελάμβανε τὴν λαϊκὴν Οἰκονομίαν—δηλαδή τὴν Οἰκονομίαν ἐνὸς ἔθνους ἢ κράτους ὡς σύνολον—ὡς ἓνα ἄθροισμα τῶν μονομερῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομιῶν. Κατὰ τὴν ἀντίληψιν ταύτην ἔπρεπε ἀναγκαιῶς νὰ συντανύζωνται τὰ συμφέροντα τῶν τελευταίων τούτων μετὰ τοῦ γενικοῦ τῆς ὅλης ἐθνικῆς κοινότητος συμφέροντος. Ὁ χωρισμὸς καὶ ἡ διάκρισις ὡς δύο διαφόρων πραγμάτων τῆς λαϊκῆς καὶ ἰδιωτικῆς οἰκονομίας δὲν εἶχε λάβει εἰσέτι συγκεκριμένην μορφήν. Πρῶτον κατόπιν τῆς διακρίσεως ταύτης θὰ ἠδύναντο τὰ συμφέροντα καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ συνόλου νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν, ἄνευ τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἐκ τῶν μονομερῶν οἰκονομιῶν. Οἷτω τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὅποια θὰ ἠδύναντο νὰ προέλθουν εἰς τὸ κράτος ἐκ μιᾶς καλῶς ἐφαρμοζομένης κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἤγησαν νὰ γίνουν ἐγκαίρως ἀντιληπτὰ, καὶ προσωρινῶς ἡ δικαιολόγησις τῶν ἀναγκαιῶν κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων ἦτο ἠναγκασμένη νὰ καταφεύγῃ εἰς ἐπιχειρήματα εὐρισκόμενα ἔξω τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς τῶν μέτρων τούτων ὅπως π.χ. ἡ πολιτικὴ σκοπιμότης ἣτις ἔπαιξεν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν εὐμενῇ ὑπὲρ τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων προδιάθεσιν τοῦ Bismarck, οἱ ἠθικοὶ λόγοι, καθὼς καὶ ἄλλαι παρεμφερεῖς αἰτίαι. Ἐνῶ τοῦναντίον θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθῇ αὐτὸ τοῦτο τὸ οἰκονομικὸν συμφέρον τῆς ὀλότητος καὶ τοῦ κράτους ἐκ τῶν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς εὐρείας κοινωνικῆς πολιτικῆς προκαλουμένων ἀποτελεσμάτων. Διότι ἐκτὸς τῶν ὠφελημάτων, ἅτινα προκύπτουν διὰ τὸ κράτος καὶ τὴν ὀλότητα μιᾶς ἐθνικῆς κοινότητος ἐκ τῆς προστασίας τοῦ ἀτόμου, τῆς προστασίας τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, ὡς διατηρουσῶν τὴν δυναμικότητα τῶν ἐργαζομένων τάξεων, παρέχει ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς οἰκονομικῆς ἐξασφαλίσεως—κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις—τοῦ ἐργάτου μίαν καλυτέραν κατανομήν καὶ αὐξησιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐνὸς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων τμημάτων τῆς ἐθνικῆς ὀλότητος, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἀποφεύγονται αἱ δξύτητες εἰς τὴν οἰκονομικὴν. Ἐξέλιξιν καὶ ἐπιτυγχάνεται συγχρόνως ἡ ἐν γένει οἰκονομικὴ πρόοδος μιᾶς χώρας.

Ἡ ἀποψις αὕτη, ἣτις προῆλθεν ἐκ τῆς νεωτέρας ἀντιλήψεως περὶ τῆς οἰκονομικῆς ἡμῶν συνθέσεως, ἔχει, ὡς ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῆς ὀριστικῆς

πλέον διαμορφώσεως τῆς τελευταίας ταύτης, καὶ ἐν ἑτερον ὑπὲρ αὐτῆς ἐπιχείρημα. Ἐλέχθη συχνάκις καὶ ὑπεστηρίχθη ὡς ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων ἐλαττωμάτων τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος, ὅτι ὁ καπιταλισμὸς κατῴρθωσε νὰ λύσῃ μόνον τὸ πρόβλημα τῆς παραγωγῆς καὶ ὅτι τὸ ζήτημα τῆς κατανομῆς παραμένει εἰσέτι ἄλυτον, θὰ ἐπαφεθῆ δὲ εἰς μίαν ἄλλοίαν τῆς σήμερον κρατούσης οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὀργανώσεως, ὅπως ἐπιτύχῃ μίαν πλέον δικαίαν κατανομήν τῶν προσόδων. Ἐν τούτοις ὅμως τι ἄλλο εἶναι αἱ κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις, παρὰ μία προσθάθεια ὅπως ἐπιρροέουσιν καὶ κατευθύνουν ἐπὶ τῷ εὐνοϊκώτερον τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος ἢ τουλάχιστον τῶν προϋποθέσεων τούτου; Ἐν ἐκ τῶν πολλῶν μέσων τὰ ὅτια διαθέτει τὸ κράτος, ὅπως ἡ φορολογικὴ πολιτικὴ, ἡ ὀργάνωσις τῆς κοινωνικῆς περιθάλψεως κλπ. ἵνα ἐπιτύχῃ ὀρισμένην τινα ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς προσόδου ὀρισμένων κοινωνικῶν τάξεων εἶναι καὶ ἡ ἐξάσκησις μιᾶς ἐγνωσμένης κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ σήμερον δὲν ἔχει ἀνάγκην οἷτε τῶν κοινωνικοφιλοσοφικῶν θεωριῶν, οὔτε τῶν ἀπόψεων τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος καὶ τῆς πληρεστέρας ἀποδόσεως τῆς δικαιοσύνης ἔναντι τῶν οἰκονομικῶς δυσπραγούντων ἐργατικῶν τάξεων, ὅπως σιτηρίχθη. Αὐτὸ τοῦτο τὸ οἰκονομικὸν συμφέρον τῆς ὀλότητος μιᾶς λαϊκῆς οἰκονομίας, καθὼς καὶ αἱ νεώτεραι ἀντιλήψεις περὶ τῆς συνθέσεως τῆς κοινωνίας, ἀπαιτοῦν τὴν ἐφαρμογὴν καὶ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς.

Β'. Ἡ οἰκονομικὴ καὶ ἱστορικὴ ἐξέλιξις

Ἡ ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουσα ἐφαρμογὴ μιᾶς εὐρείας κοινωνικῆς πολιτικῆς, ὑπῆρξεν κατὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς κατευθύνσεως ταύτης τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς μακρᾶς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως Διαρκοῦντος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος διὰ τῆς ὀλονέν μεγαλυτέρας ἐπικρατήσεως τῆς ἀτομοκρατικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἐπῆλθον εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ὅλης οἰκονομίας μεταλλαγαί, αἵτινες δὲν δύνανται καθ' ἅπασιν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εὐχάριστοι. Ἐκκινουῦντες οἱ κοινωνικομεταρρυθμισταὶ ἐκ τῆς βάσεως ταύτης παρατηροῦν ὅτι σχηματίζεται οὕτω μία ἀρρυθμία τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς παραγωγῆς, τῆς ἀνταλλαγῆς, τοῦ σχηματισμοῦ τῆς προσόδου ἐξάγεται ὅτι ἐνυπάρχει εἰς τὴν σημερινὴν ἀνταλλακτικὴν ὀργάνωσιν τῆς οἰκονομίας ὁ κίνδυνος μεγαλυτέρων διαταραχῶν καὶ ἐπιδεινώσεως τῆς θέσεως ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ὀρισμένων τινῶν τάξεων, τοσοῦτον μᾶλλον καθόσον τὸ ἀτομικὸν ἰδιωτικὸν συμφέρον ἀποτελεῖ τὸν κύριον ρυθμιστὴν τῆς ὅλης οἰκονομικῆς ζωῆς. Διὰ τῆς ταχείας ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας, τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, τῆς ἐπεκτάσεως τῶν συγκοινωνιῶν, τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ καὶ τέλος τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας ἐπῆλθεν ἀφ' ἑνὸς μὲν μία μεγαλυτέρα ἀβεβαιότης καὶ ἀστάθεια εἰς τὴν ὅλην οἰκονομικὴν ζωὴν, παρὰ τὴν σημειουμένην πρόοδον, λόγῳ τοῦ ὅτι μετὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος

ηῤῥήθησαν καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς κίνδυνοι, ἀφ' ἑτέρου δὲ μία μετατόπισις τῆς θέσεως τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων μεταξύ των, ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν οικονομικῶν συνθηκῶν ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἐβασίζοντο αὐταὶ μέχρι τοῦδε. Αἱ μικραὶ ἀστικά τάξεις κινδυνεύουσι νὰ καταρρεύσουσιν καὶ ἡ εἰσχώρησις εἰς αὐτὰς νέων λαϊκῶν μαζῶν καθίσταται ἐξαιρετικῶς δυσχερῆς. Οὕτω σχηματίζονται αἱ μεγάλαι ἐργατικαὶ τάξεις, αἵτινες δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν πλέον βῆσιμον ἐλπίδα ὡς γίνωσιν οικονομικῶς ἀνεξάρτητοι καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀντίθεσις των πρὸς τὰς ἄλλας ἀστικάς τάξεις τὰς φέρει ὄχι μόνον πρὸς τὸν κοινωνικὸν ἀλλὰ καὶ τὸν πνευματικὸν ἀπ' αὐτῶν χωρισμόν. Ἐξ ὅλων τούτων πηγάζει ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἐπὶ νέων βύσεων στηριζομένης οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς.

Ἡ δημιουργηθεῖσα αὕτη κατάστασις, τῆς ὁποίας ἀπόρροια ἦσαν καὶ αἱ νεώτεραι περὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς ἀντιλήψεις, εἶχεν τὴν προέλευσίν της εἰς τὴν προηγηθεῖσαν αὐτῆς περίοδον τῶν δεσμεύσεων. Ἡ Declaration des droits de l' homme et du citoyen, τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789, ἔδιδεν εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν ὑπόλυτον ἐλευθερίαν δράσεως καὶ καθιέρωνε τὴν πλήρη ἐλευθερίαν τῆς ἐργασίας. Ἡ μεγάλη ἱστορικὴ καμπὴ εἰς ἀντίδρασιν τῆς ἐπὶ ὀλοκλήρου αἰῶνας κρατουσῆς περιόδου τῶν δεσμεύσεων πάσης ἐκδηλώσεως τῆς οικονομικῆς ζωῆς, εἶχε συντελεσθῆ. Πρὸς τούτοις τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1776 δημοσιευθὲν πολύκροτον ἔργον τοῦ Adam Smith συνηγόρει, ὡς ἐδίδασκον καὶ οἱ φυσιοκράται, ὑπὲρ τῆς ἀρσεως πάντων τῶν φραγμῶν, οἵτινες βαρύνουν τὴν οικονομικὴν ζωὴν. Συγχρόνως ἡ κατάργησις τῶν συντεχνιῶν συντελεῖ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ ἐργάτου, ὅστις κατὰ τὴν ἕπαρξιν αὐτῶν ἐτύγχανε πλείστων ὄσων προστασιῶν. Ἡ εἰσαγωγή τῶν μηχανῶν καὶ ἡ ὅλον ἐν μεγαλυτέρῃ ἐπέκτασις τῶν βιομηχανιῶν καθίστων ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν θέσιν τοῦ ἐργάτου, λόγῳ τοῦ ἀρξαμένου ἀνταγωνισμοῦ μεταξύ τῆς μηχανικῆς ἐργασίας καὶ τῆς διὰ χειρῶν τοιαύτης, τελείως ἀπελπιστικὴν ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς τάξεις αὐτῶν συνεχῶς πολυπληθεστέρας, ὥστε νὰ δημιουργηθῆται πλέον ζήτημα καὶ περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐπίρξεως αὐτῶν. Μόνον διὰ τῆς μεταστροφῆς ταύτης τῶν πραγμάτων θὰ ἠδύνατο νὰ συντελεσθῆ ἡ τεραστία πρόοδος τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη ἦτο στενῶς συννεφασμένη μὲ τὴν διαδοχὴν τῶν οικονομικῶν συστημάτων, ἀπὸ τοῦ μερκαντιστικοῦ τοιούτου εἰς τὸ τῶν φυσιοκρατῶν καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν εἰς τὴν μαγχεστριανὴν σχολήν. Γὰ ἄτοπα ὅμως τὰ προελθόντα ἐκ τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως διὰ τὰς ἐργαζομένας τάξεις δὲν ἠγορησαν ἐν τούτοις νὰ γίνωσιν ἀντιληπτὰ. Ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ διὰ τὸ συμφέρον τῆς ὀλότητος καθίστατο ἡδη ἡ προστασία τῶν τάξεων τούτων ἐναντιῶν τῶν δυσμενῶς δι' αὐτὰς διαμορφωθέντων ὄρων ἐργασίας.

Ἀναλόγως τῆς ἐκάστοτε οικονομικῆς ἀναπτύξεως, τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀξήσεως τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων, τῆς ἐπιδράσεως ἣν ἐξασκοῦσιν αὐταὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας, βλέπομεν οὕτω νὰ καθίσταται ἀναπόφευκτος πλέον ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπὶ τοῦ κράτους ἀσκήσεως τῶν κοινωνικοπολιτι-

κῶν μέτρων. Ἀπὸ τὰ μέσα ἤδη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, κατ' ἀρχάς σποραδικῶς καὶ ἀτόλμως, βραδύτερον δὲ καὶ ἰδίως ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ ἰδίου αἰῶνος κάπως ἐντονώτερον, τὸ ἐν κράτος μετὰ τὸ ἄλλο προβαίνει εἰς τὴν ἐμπρακτον ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Εἰς τοῦτο πρωτοστατοῦν τὴ μεγάλη κυρίως βιομηχανικὰ κράτη, μὲ τὴν πληθὺν τῶν ἐργατῶν των καὶ τὴν ταχεῖαν ἐξέλιξιν τῆς καπιταλιστικῆς των οἰκονομίας. Πάντως ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀντικειμένων τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς ἢ κρατικῆς μέρηματα ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον εἰς τὸ σημεῖον τῆς προστατευτικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας. Αἴτη προηγήθη κατὰ πολὺ τῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ὑποχρεωτικῆς θεσπίσεως τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, ἣτις παρέμενε εἰσέτι εἰς χεῖρας τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας τῶν ἐνδιαφερομένων, ὅπως συντελεσθῆ ἄν τῷ χρόνῳ μετὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων καὶ ἡ πλήρης συμπλήρωσις τῶν προστατευτικῶν τῶν ἐργατικῶν τάξεων μέτρων. Ἡ πρώτη ἀξία λόγου προσπάθεια κρατικῆς ἐπεμβάσεως πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐργαζομένων τάξεων, ἐξεδηλώθη ἐν Ἀγγλίᾳ τῆς ὁποίας ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις προηγήθη κατὰ πολὺ τῆς τῶν ἄλλων κρατῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο γεγονός δύναται νὰ ἀποδοθῆ ἡ μεγάλη ἀγγλικὴ προστατευτικὴ ἐργατικὴ νομοθεσία τοῦ ἔτους 1847, ἣτις κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῆ παρὰ τὰς ἀντιδράσεις αἰτινες ἠγέρθησαν ἐναντίον αὐτῆς ἐκ μέρους τῶν ἐνδιαφερομένων βιομηχανικῶν κύκλων καὶ γενικῶς τῆς τότε ἐπικρατούσης ἀρχῆς περὶ μὴ ἐπεμβάσεως τοῦ κράτους εἰς ζητήματα καθαρῶς οἰκονομικῆς φύσεως. Τῆς νομοθεσίας δὲ ταύτης εἶχον ἤδη προηγηθῆ ἀπὸ τὸς ἀρχάς τοῦ 19ου αἰῶνος μεμονωμένοι τινὲς νόμοι, οἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προάγγελοι τοῦ συντελεσθέντος κατὰ τὸ 1847 ἔργου. Κάπως ἀργότερον, ἀλλὰ πάντως μὲ τὰς αὐτὰς βλέψεις, ἐπηκολούθησε καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν καὶ Αὐστρίαν ἡ κρατικὴ μέρηματα, ὅπως ἐξασφαλίσαι εἰς τοὺς ἐργαζομένους πληθυσμοὺς συμφερωτέρους ὅρους ἐργασίας, ἰδίως δὲ τοῦτο διὰ τοὺς ἀνηλίκους τῶν ὁποίων ἡ πολύωρος καὶ πολλάκις διὰ νυκτὸς ἐργασία ἀντέβαινε καὶ εἰς τοὺς πλέον στοιχειώδεις ὅρους ὑγιεινῆς. Διὰ τὴν περίπτωσιν ὅμως εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐργάτης, εἴτε ἐκ καθαρῶς προσωπικῶν λόγων, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς ἐπαγγελματικῆς φύσεως τῆς ἐργασίας του δηλαδὴ ἀσθένεια, ἀτύχημα, ἀναπηρία δὲν θὰ ἰδύνατο νὰ ἐργασθῆ ἢ το εἰσέτι ἠναγκασμένος νὰ περιορισθῆ εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις. Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη οἱ ἐργάται εἶχον σχηματίσει ἐξ ἰδίας τελείως πρωτοβουλίας ταμεῖα ἀλληλοβοηθείας, ἅτινα ἤρχοντο ἀρωγὰ αὐτῶν εἰς τὰς περιπτώσεις ἀσθενείας, θανάτου, κ.λ.π. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπιβληθῆ ἡ ἰδέα τῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ρυθμίσεως τῶν οἰκονομικῶν συνεπειῶν, τὰς ὁποίας συνεπιφέρει διὰ τὸν ἐργάτην ἡ μὴ δυνατότης τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἐργασίας του.

Κατ' ἀρχάς ἡ ἰδέα αἴτη ἐξεδηλώθη ὑπὸ τὴν μορφήν ἀπ' εὐθείας κρατικῆς βοηθείας, ἣτις θὰ ἐνίσχυε τὴν ἴδρυσιν καὶ προαγωγὴν τῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας. Ἀπὸ τοῦ 1851 ὁ Ναπολέων ὁ τρίτος, ἀπὸ τοῦ 1854 ὁ

υπουργός της Πρωσίας Von der Heydt, από του 1860 ο Γλάδστων επε-
νέβησαν ήδη ενεργῶς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Ἄλλ' ἡ ἐποχὴ δὲν ἴτο κα-
τάλληλος διὰ τὰ τοιαῦτα μέτρα. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἐτῶν 1840-
1880 ἦρχε τῶν πνευμάτων, μία καθαρῶς μαγχεστριακὴ φιλελευθέρου κατεύ-
θυνσις, ἣτις δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ κρατικοῦ ἐνδιαφέροντος ἐπὶ
τῶν ζωτικῶν ἐργατικῶν συμφερόντων καὶ παρέπεμπε ταῦτα εἰς τὴν αὐτο-
βοήθειαν καὶ ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν ἀσφαλιστικῶν
ἐταιρειῶν. Ἡ κίνησις αὕτη ἐπετάθη κυρίως ἀπὸ τοῦ 1860-1880, θὰ ἀπέ-
βαινε δὲ λιαν δυσμενὴς διὰ τὰς ἐργατικὰς τάξεις, ἐὰν συντόμως δὲν ἀνε-
γνωρίζετο ὑπὸ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ κυβερνητικῶν κύκλων ὅλων τῶν ση-
μαινόντων κρατῶν τῆς τότε ἐποχῆς ἡ ἀνάγκη ὅπως τὸ κράτος ἔλθῃ ἀρωγὸν
τῆς δυσχεροῦς θέσεως τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19ου
αἰῶνος ἡ Γερμανία ἐπρωτοστάτησε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, ὑποῦ
ἄνδρες ὅπως ὁ Rodbertus, κατέχοντες περίβλεπτον θέσιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ,
ὑπεδείκνυον τὴν δυσχερῆ θέσιν τῶν ἐργαζομένων πληθυσμῶν καὶ ἐζήτησαν
τὴν βελτίωσιν ταύτης. Κάπως ἀργότερον ἔρχονται οἱ Adolf Wagner, Ro-
cher καὶ Custav Schmoller, ἵνα ἀπὸ τὸ 1870 προστεθοῦν εἰς αὐτοὺς οἱ
Brentano, Bücher, Lexis καὶ Knapp. Διὰ τῶν δημοσιεύσεων καὶ ἐνερ-
γειῶν τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐδόθη μία νέα ὄθησις εἰς τὴν κοινωνικομεταρ-
ρυθμιστικὴν κίνησιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἣτις ἔσχε τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ
τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινῆς γνώμης, ἰδίως διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ συλ-
λόγου τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς.

Τῆς ὅλης αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἐργατικῶν τάξεων προσπαθείας δὲν ἔμενον
ἐν τούτοις ἀμέτοχοι οἱ ἀμεσώτερον πάντων ἐνδιαφερόμενοι ἐργάται. Αἱ
ιδέαι τοῦ Saint Simons, αἱ σοσιαλιστικαὶ κατευθύνσεις τῶν Fourier, Louis
Blanc, Proudhon καὶ ἄλλων, ἤρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ γίνωνται εὐ-
ρυτέρας γνωσταὶ καὶ νὰ εὐρίσκωσι τὴν μεγαλυτέραν ἀπήχησιν εἰς τοὺς κύ-
κλους τῶν διανοουμένων καὶ τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Ἡ ἀνταρσία τῶν
ὕφαντουργῶν τῆς Λυὼν τοῦ 1831, αἱ ἐργατικαὶ ταραχαὶ τῆς Breslau καὶ
τῶν ὕφαντουργῶν ὠρισμένων τινῶν τμημάτων τῆς ὑπολοίτου Γερμανίας
τῶν μετὰ τὸ 1840 ἐτῶν, αἱ ἐργατικαὶ διεκδικήσεις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην
ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς πρὸς τὰς ὥρας ἐργασίας, τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐργασίας ἀνη-
λίκων κλπ., ἦσαν ἀναμφιβόλως τὰ πρῶτα μηνύματα τῆς ἀφυπνίσεως τῶν
ἐργατικῶν μαζῶν. Ἐν τούτοις τὰ γεγονότα ταῦτα δὲν ἔσχον ἄμεσον ἐπί-
δρασιν πρὸς προώθησιν καὶ δημιουργίαν μιᾶς πραγματικῆς ἐργατικῆς κινή-
σεως. Οἱ ἐργάται εὐρίσκοντο ἔτι τὴν ἐπιρροὴν εἰσέτι τῶν παλαιότερων
μορφῶν τῆς οἰκονομίας καὶ ἡ ὅλη αὐτῶν κίνησις ἐξεφυλίζετο εἰς μικροαστι-
κὰς καὶ βιοτεχνικὰς ἀπόψεις, ἣτις δὲν ἰδύνυτο νὰ ἔχῃ σπουδαίας ἐπιδρά-
σεις ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἡ δημιουργία μιᾶς ταξικῆς συνειδήσεως δὲν
εἶχεν εἰσέτι συντελεσθῆ. Ἡ ἔνωσις τῶν ἐργατικῶν μαζῶν εἰς ὀργανωμένην
τάξιν θὰ ἴτο πρῶτον τὸ ἔργον τῶν ἐρχομένων δεκαετηρίδων. Ὡς πρὸς τὸ
σημεῖον τοῦτο δὲν ἠλλάξεν τὴν κατάστασιν οὐδὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Marx καὶ

Engels τὸ ἔτος 1847 δημοσιεύθην κομμουνιστικὸν μανιφέστον. Ἔθεσε ὅμως τοῦτο τὴν βίαιον τῆς ιδέας τῆς πάλης τῶν τάξεων καὶ τῆς κολλεκτιβοποιήσεως τῶν παραγωγικῶν μέσων καὶ ἀπετέλεσεν οὕτω τὸ πνευματικὸν καὶ θεωρητικὸν ἔρρισμα τῆς ὅλης μετέπειτα ἐργατικῆς κινήσεως.

Ὁ ἀγὼν οὗτος ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἐργατικῶν δικαίων, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἐπὶ τοσοῦτον ἵγουν, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς μαγχεστριανὰς ἀντιλήψεις, οἱ ὁπαδοὶ τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως, προήχθη οὐσιωδῶς διὰ τῆς ἐκ πολιτικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν λόγων ἐνεργουῦ ἐπεμβάσεως τοῦ Bismarck εἰς τὴν ὅλην αὐτὴν κίνησιν. Οὗτος πρῶτος ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του διείδε τὴν μεγάλην σπουδαιότητα ἣν ἐνέχει διὰ τὴν μείωσιν τῆς ὀξείτητος τοῦ ὅλου κοινωνικοῦ ἐπιλεγομένου προβλήματος, ἢ ἐπὶ τοῦ κράτους ἐξάσκησις τῶν κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων. Ἄλλ' ἀντελαμβάνετο ταῦτα μονοπλεύρως, ἐναντιούμενος εἰς τὴν ιδέαν τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς πλήρους προστατευτικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας. Ἐξετάζων τὸ ζήτημα ἀπὸ τῆς καθαρῶς οἰκονομικῆς διὰ τὰς ἐργαζομένας τάξεις πλευρᾶς καὶ διαβλέπων εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις τὸ μέσον πρὸς καθυστάθασιν τῶν τάξεων τούτων, ἐχώρησε εἰς τὴν ταχίστην καὶ ὀλοκληρωτικὴν ἐντὸς ὀλίγων ἔτων ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ τούτου, οὕτως ὥστε νὰ καταστῇ ἡ Γερμανία ἡ ἀφετηρία πασῶν τῶν μετέπειτα ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἐνεργειῶν τῶν ὑπολοίπων κρατῶν. Ἡ ἐνέργειά του αὕτη προήρχετο ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι τὸ κύριον αἴτιον τῆς δυσαρεσκείας τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, ἔγκειται εἰς τὴν ἀβεβαιότητα τῆς ἐπάρξεώς των καὶ διὰ τοῦτο ἐπεζήτησε τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλειν αὐτῶν ἐν συνδυασμῷ μὲ ἄμεσον κρατικὴν αὐτῶν ἐνίσχυσιν. Πρὸς τούτους ἡ ιδέα τοῦ κυριάρχου κράτους, ἣτις ἐφθανε καὶ μέχρι τῆς ἐκδηλώσεως ἐνὸς κρατικοῦ σοσιαλισμοῦ παρ' αὐτῷ, μὲ τὸν ἀπώτερον σκοπὸν τῆς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρας ἰσχυροποιήσεως τοῦ κράτους, συγχρόνως δὲ ἡ βαθεῖα πίστις αὐτοῦ περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀπιστολῆς τοῦ οἴκου τῶν Hohenzollern, ἦσαν πάντα σημεῖα, ἅτινα ᾤθουν αὐτὸν εἰς τὸ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐργατικὴν κίνησιν καὶ νὰ προκαλέσῃ ἀντιθέτως, διὰ τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως, τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐργατικῶν τάξεων πρὸς διατήρησιν τοῦ κράτους. Ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ὅμως ὁ κυριαρχικὸς καὶ αὐταρχικὸς αὐτοῦ χαρακτήρ ἐν συνδυασμῷ μὲ βλέψεις ὅτι ἡ βιομηχανία θὰ ὑφίστατο ἐπιβάρυνσιν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς προστατευτικῶν τῆς ἐργασίας διατάξεων, ἔφερον τοῦτον ἀντιμέτωπον πάσης περαιτέρω ἐπεκτάσεως τῆς προστατευτικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας.

Ἡ ιδέα τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως ἐνυπήρχεν εἰς τὸν Bismarck ἀπὸ τοῦ 1863, ὅποτε ἦδη ἐξεφράζετο ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς αὐτῆς πρὸς τὸν τότε ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργῶν τῆς Πρωσίας. Ἡ ἐπίδρασις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Rodbertus καὶ ἰδίως τοῦ Lassalle ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ φέρουν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 1867 εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ἀπεσκόπει ὁ Bismarck νὰ μετριάσῃ τὴν δύναμιν τοῦ παλαιοῦ προοδευτικοῦ κόμματος, τὸ ὁποῖον ἀντεπροσώπευε τὰς φιλελευθέρας με-

σαίας τάξεις. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἡ αὔξησις τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἤρ-
 χισε ν' ἀποτελῆ δι' αὐτὸν πραγματικὸν κίνδυνον. Ἡ ἔργατικὴ κίνησις ἐλίμι-
 θανε πλέον συγκεκριμένην μορφήν διὰ τῆς ἀναμίξεως κυρίως τοῦ Lassalle
 εἰς αὐτήν, ὅστις, εἰς ἀντίδρασιν τῶν τότε ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἀκόμη τοῦ
 προοδευτικοῦ κόμματος ὑφισταμένων ἔργατικῶν ἐνώσεων, ἴδρυσεν τὸ ἔτος
 1863 τὴν Γενικὴν Γερμανικὴν Ἐργατικὴν Ἐνωσιν. Σὺν τῷ χρόνῳ ἤρχισεν
 καὶ εἰς τὰς ὑπολοίπους ἔργατικὰς ὀργανώσεις ἡ μαρξιστικὴ κατεύθυνσις ἀπὸ
 τοῦ 1864 νὰ καταλαμβάνῃ διὰ τοῦ Liebknecht καὶ Bebel ὄλον ἐν μεγα-
 λείτερον ἔδαφος, ἵνα ἀποτελέσῃ τὸ 1868 τὴν βάση τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ
 ἔργατικοῦ κόμματος. Ἡ σύμπτωσις τῶν δύο τούτων παρατάξεων τῶν μαρ-
 ξιστῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Lassalle, ἐπῆλθε τὸ 1875 πρῶτον διὰ τοῦ κα-
 ταρτισθέντος ἐν Gotha προγράμματος. Ἐν αὐτῷ κυριαρχοῦσι κυρίως οἱ μαρ-
 ξιστικαὶ ἀντιλήψεις, αἵτινες ἐπεκράτησαν καὶ τελείως εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς
 Erfurt τοῦ 1891, ἐξουδετερωθείσης πάσης ἐπ' αὐτοῦ ἐπιδράσεως τῶν ἰδεῶν
 τοῦ Lassalle. Ἡ τοιαύτη διαμόρφωσις τῆς καταστάσεως ἀνησύχησε πραγμα-
 τικῶς τὸν Bismarck, ὅπου ἐντὸς τοῦ Reichstag οἱ σοσιαλδημοκράται ἀπετέ-
 λουν οὐχὶ ἐγκαταφρόνητον δύναμιν, συγκεντρῶσαντες κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ
 1877 περὶ τὸ ἓν ἑκατομύριον ψηφοφόρων, ὅστις πλέον ἀνεζήτηι μέσῳ καὶ
 τρόπου ὅπως διαθέσει αὐτοὺς εὐμενῶς ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ κράτους
 καὶ τοὺς ἀποτρέψει ἀπὸ τὰς ἐπαναστατικὰς ἰδέας τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ
 σοσιαλιστικοῦ τοιούτου. Ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ συμβολὴ τῆς ἔργατι-
 κῆς κινήσεως τῶν τότε ἑτῶν εἰς τὸ μέγα συντελεσθὲν ἔργον ὑπὲρ τῆς ἔργα-
 τικῆς ἀσφαλίσεως ὑπὸ τοῦ Bismarck. Οἱ ἐργάται οὔτε κατηνόησαν ἀρχικῶς
 οὔτε καὶ διετίθεντο εὐμενῶς ὑπὲρ ἐνὸς τοσοῦτον εὐεργετικοῦ δι' αὐτοὺς ἔρ-
 γου. Ἐὰν δὲ δὲν ὑπῆρχεν ἡ πρόβλεψις τοῦ Bismarck, ὅπως ἀφ' ἐνὸς μὲν
 διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς αὐτῶν ἀσφαλίσεως ἀποτρέψει τὴν δευτέραν τοῦ κοι-
 νωνικοῦ προβλήματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀνακουφίσει αὐτοὺς οικονομικῶς, ὁρ-
 μώμενος ἀπὸ καθαρῶς ἀνθρωπιστικῶν λόγων, οἱ ἐργάται δὲν θὰ εἶχον εἰς
 οὐδὲν συντελέσει, κατὰ τὴν πρώτην ταύτην κρατικὴν προσπίθειαν ἐξ ὅλου
 τοῦ τότε πεπολιτισμένου κόσμου, πρὸς ἐπικράτησιν καὶ ἐφαρμογὴν ἐνὸς θε-
 σμοῦ, ὅστις ἐπέπρωτο ἀργότερον νὰ ἀποτελέσῃ ἐν ἓκ τῶν κυριωτέρων ση-
 μείων τῶν ἔργατικῶν ἀξιώσεων.

Εἰς τὴν τοιαύτην τῶν ἔργατικῶν τάξεων καὶ τῆς σοσιαλδημοκρατίας
 στάσιν ἔναντι τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, συνετέλεσε πολὺ ἡ κακίστη ἐντύ-
 πωσις ἣτις εἶχε σχηματισθῆ εἰς τοὺς κύκλους τούτους ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς
 κατὰ τὸ ἔτος 1878 ὑπὸ τοῦ καγκελλαρίου Bismarck τοῦ κατὰ τῶν σοσιαλι-
 στῶν νόμου. Ἀπὸ τοῦ 1867 ἕως τὸ 1878, συμφώνως πρὸς τὴν τότε ἐπι-
 κρατοῦσαν φιλελευθέρην κατεύθυνσιν, ὁ Bismarck ἐστηρίζετο κοινοβου-
 λευτικῶς ἐπὶ πλειοψηφίας προερχομένης ἐξ αὐτῆς. Ἦδη ὁμοίως δύο ἔτη πρὸ
 τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1878 αἱ ἀντιλήψεις αὐτοῦ μετεβλήθησαν, ἐγκαταλείψας
 τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου. Ἡ ἰδέα τῆς προστασίας τῆς
 γερμανικῆς βιομηχανίας καὶ γεωργίας κατελάμβανεν ὄλον ἐν μεγαλύτερον

ἔδαφος παρ' αὐτῷ. Τὸ σύνθημα «τῆς προστασίας τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας» ἐναντι τοῦ συναγωνισμοῦ τοῦ ἐξωτερικοῦ, μέχρις ὅτου καταστῆ ἡ βιομηχανία καὶ ἄνευ δασμῶν ἀφ' ἑαυτῆς βιώσιμος, ἦτο ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον ἔθεσεν εἰς ἑαυτόν. Συγχρόνως ἀπησχόλει αὐτὸν τὸ ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς κατασταλτικῶν ἐναντίον τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέτρων, φοβούμενος τὴν μεγάλην αὐτῆς ἐπέκτασιν. Πάντα ταῦτα ἐξηνάγκαζον τὸν Bismarck νὰ ἐπιζητῆ μίαν συντηρικο-κληρικὴν πλειοψηφίαν ἐν τῷ Reichstag, ὅπως δυνηθῆ ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐφαρμοσθῆ μίαν προστατευτικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ περιορίσῃ τὴν ὅλην ἐργατικὴν κίνησιν. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι λόγοι οἰκονομικοί, λόγοι πολιτικοί, λόγοι κοινωνικοὶ ἐπῆρξαν ἀφορμὴ, ἐπωφελουμένου τοῦ Bismarck μᾶς ἀποτυχούσης ἀποπειράς ἐναντίον τοῦ Γουλιέλμου τοῦ πρώτου, ἣτις ἀπεδόθη εἰς τοὺς σοσιαλδημοκράτας, ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν νόμου. Λότι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς προστασίας τοῦ καθεστώτος ἐναντίον τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἐκτροπῶν, κατώρθωσε πράγματι, παρὰ τὴν ἐπιχραιοῦσαν εἰσέτι φιλελευθέρων κατεύθυνσιν, νὰ κερδίσῃ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1878 σχηματισθείσης μιᾶς συντηρητικῆς πλειοψηφίας, ἣτις καὶ ἐψήφισεν τὸν κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν νόμον. Ὁ νόμος οὗτος ἀνανεούμενος συνεχῶς καὶ ἐκπνεύσας κατὰ τὸ 1890, ἀπετέλεσεν πραγματικὸν πλήγμα διὰ τὴν ὅλην τότε ἐργατικὴν κίνησιν, ἀπαγορεύων πᾶσαν ἐνέργειαν ἣτις θὰ εἶχεν ὡς σκοπὸν τὴν ὑπονόμευσιν τῆς ὑπαρχούσης κρατικῆς καὶ κοινωνικῆς ὀργανώσεως.

Ὁ κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν νόμος εἶχεν διττὸν ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς περαιτέρω καταστάσεως. Ἀντὶ νὰ ἐξουθενώσῃ τὴν σοσιαλδημοκρατίαν, ἐνεψύχωσε καὶ ἠνδρώσε αὐτὴν ἐν τῷ ἀγῶνι ἐναντίον τῆς ἀντιδράσεως, συγχρόνως δὲ ἔφερεν τὸν Bismarck ταχύτερον πρὸς τὴν ἀρχικὴν του σκέψιν τῆς καταπολεμήσεως καὶ κατισχύσεως τῆς ἐργατικῆς κινήσεως οὐχὶ μόνον διὰ καταπιεστικῶν μέτρων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς παροχῆς εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις οἰκονομικῶν ὀφελημάτων, ἅτινα θὰ ἦσαν ἱκανὰ νὰ ἀποστρέψουν αὐτὰς ἀπὸ τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἄκραν ἀριστεράν. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν διὰ τοῦ ἀξιωματημονεύτου πρὸς τὸ Reichstag αὐτοκρατορικοῦ διαγγέλματος τῆς 17 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1881. Τὸ διάγγελμα τοῦτο προήγγειλεν τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἐναντίον ἀσθενείας, ἀτυχήματος, ἀναπηρίας καὶ γήρατος. Καὶ πράγματι ἀπὸ τοῦ 1883 μέχρι τοῦ 1899 ἐτέθησαν εἰς ἐφαρμογὴν διὰ σειρᾶς νόμων ψηφισθέντων ὑπὸ τοῦ Bismarck. Ἐν τούτοις ὑπὸ τῶν ἐργατικῶν μαζῶν δὲν ἔτυχε τὸ ἔργον τοῦτο τῆς δικαίας ἀναγνωρίσεως. Ἡ κακὴ ἐντύπωσις ἢ προκληθεῖσα ἐκ τοῦ κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν νόμου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς αὐτοβοηθείας, συνέτεινον ὥστε ἐπὶ ὀλόκληρον σειρὰν ἐτῶν νὰ παραγωνρισθῆ ἡ ἀξία, τὴν ὁποῖαν ἀργότερον καὶ ἐκ μέρους τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν οὐδεὶς πλέον ἠμφισβητεῖ, καὶ ἡ συμβολὴ ἦν ἐνεῖχεν ἡ μεγάλῃ αὐτῇ προσπαθείᾳ εἰς τὴν θετικὴν προαγωγὴν τῶν κρατικῶν ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς προνοίας μέτρων. Ἀλλὰ ἐπέπρωτο εἰς τὸν Bismarck

και μία άλλη απογοήτευσις, την οποίαν δὲν ἰδύνατο πλέον νὰ συμμερισθῆ μετὰ τοῦ γηραιοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἡ ὁποία ἔφερε καὶ εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1890 παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ καγκελλαρίου. Ἡ ἀνοδος τοῦ Γουλιέλμου τοῦ δευτέρου ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου ἐν ἔτει 1888, εἶπεν αὐτὸν ἀντίθετον πρὸς τὰς φιλεργατικὰς τάσεις τοῦ νεαροῦ αὐτοκράτορος. Ὁ Bismarck φοβούμενος μήπως ἐκ νεανικῆς ὀρμῆς καὶ τῆς τάσεως τοῦ Γουλιέλμου τοῦ δευτέρου πρὸς σύλληψιν μεγαλοειδῶν σχεδίων ἀχθῆ οὗτος εἰς λίαν ἐκτεταμένας παραχωρήσεις εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐργατικῆς προστασίας, ἠθέλησε νὰ ἀναχαιτίσῃ τοῦτον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο καταλαμβάνων ὁσημέραι καὶ περισσότερον. Ἡ κρίσις μετὰ αὐτοκράτορος καὶ καγκελλαρίου ἐξεργάγη τυπικῶς ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπουργικῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1852, ἣτις ἀπηγόρευε τὴν ἄνευ ἀδείας τοῦ καγκελλαρίου ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ βασιλέως, κατ' οὐσίαν ὁμως ἐξ αἰτίας τῆς ὄλης ἀντιθέσεως ἣτις ὑπῆρχε μετὰ τῶν Γουλιέλμου τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ Bismarck καὶ τῆς ἐσωτερικῆς προδιαθέσεως τοῦ ἐνὸς ἔναντι τοῦ ἄλλου, καὶ ἣτις ἀντίθεσις ἔλαβεν συγκεκριμένην μορφήν εἰς τὸ ἀναφορὸν ζήτημα τῆς περαιτέρω ἐπεκτάσεως τῆς προστατευτικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας.

Πραγματικῶς τὸ τμήμα τῶν προστατευτικῶν τῆς ἐργασίας μέτρων εἶχεν ἀρκούντως παραμεληθῆ. Καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἡ πρόοδος ἣτις εἶχε συντελεσθῆ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἄρκετὰ μικρά. Καὶ ὄχι μόνον ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα κράτη μὲ μεγαλυτέρας ἢ μικροτέρας παραλλαγὰς. Παντοῦ ὑπῆρχεν ὁ φόβος, ὅτι ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν μέτρων τούτων θὰ ἐβλάπτετο οὐσιωδῶς ἡ βιομηχανία καὶ ὅτι θὰ παρεμποδίζετο ἡ ἐξαγωγή της. Ἀπὸ τῶν μέσων ἠδὴ τοῦ 19 αἰῶνος ἠκούσθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ διαμαρτυρίαι ἔναντιον τῆς ταχείας προόδου, ὡς πρὸς τὴν ἐργατικὴν προστατευτικὴν νομοθεσίαν, τῶν κοινωνικοπολιτικῶν μέτρων, ἅτινα ἔφερον αὐτὴν εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τῆς Γερμανίας, ἣτις ἀκόμη δὲν εἶχε τοσοῦτον προχωρήσει ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τούτου. Ἐνδεικτικὸν τῆς τοιαύτης ἀνεπαρκοῦς προστασίας τῶν ἐργατικῶν τάξεων εἶναι, ὅτι αὐταὶ πάντοτε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην συνεχέντρονον τὰς προσπάθειάς των. Ἀπὸν δὲ παράδειγμα τούτου εἶναι καὶ ἡ ἐν Γερμανίᾳ κατάστασις, ὅπου οἱ ἐργάται οὐδόλως ἐξετίμησαν τὸ ἔργον τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ Reichstag, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Bismarck, ἐδεικνύετο προοδευτικώτερον ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς προστατευτικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας παρὰ ἐπὶ τοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Οἱ φόβοι τοῦ ὅτι ἡ ὅλη οικονομικὴ ἐξέλιξις θὰ ἐπαβαρυνθῆ τὰ μέγιστα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν προστατευτικῶν ἐργατικῶν διατάξεων, καὶ ὅτι ἡ ἐπαβαρυνσις αὕτη θὰ εἶναι δυσανάλογος διὰ τὰ διάφορα κράτη, ἀναλόγως τῆς παρ' ἑκάστῳ ἐπεκτάσεως τῶν μέτρων τούτων, ἔφερον εἰς τὴν ιδέαν μιᾶς διεθνοῦς συνεννοήσεως ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Οὕτω τοῦ Διεθνοῦς Συνεδρίου Ἐργατικῆς Προστασίας τοῦ συγκληθέντος ἐν Βερολίῳ τὸ 1890 καὶ

τοῦ ὁποίου δὲν ὑπῆρξαν ἄμεσα τὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν διεθνή συνεννόησιν, ἐπηκολούθησεν ἡ σύστασις ἐν Παρισίοις τὸ 1900 τῆς Διεθνοῦς Ἐνώσεως ὑπὲρ τῆς προστατευτικῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας, με ἄμεσώτερον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς νομοθεσίας τῶν μονομερῶν κρατῶν, καὶ τῆς ὁποίας ἐνώσεως ἔργον ὑπῆρξεν ἡ ἴδρυσις ἀργότερον τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας ἐν Βασιλείᾳ. Ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις φθάνει μέχρι τῶν νεωτέρων ἐτῶν, ὅπου τὸ 1919 συνήλθεν εἰς Βάσιγκτων ἡ διεθνὴς διύσκεψις ἐργασίας με πρόγραμμα τὸ ὁκτάωρον, τὴν προστασίαν γυναικῶν καὶ ἀνηλίκων, τὴν ἴδρυσιν γραφείων εὐρέσεως ἐργασίας, τὴν ἀσφάλισιν ἀνεργίας, τὴν ἄρσιν ἀνθυγιεινῶν ὕδρων ἐργασίας καὶ τὴν προστασίαν κατ' αὐτῶν κ.λ.π. Τέλος ἰδρύθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλίων τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἐργασίας ἐν Γενεύῃ. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐργατικὴν ἀσφάλισιν ὑπῆρχεν ἀπὸ τοῦ 1889 μόνιμον διεθνὲς Κομιτᾶτον, με σκοπὸν τὴν προαγωγὴν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης ἐκτὸς τῆς Γερμανίας τὰ ἄλλα κράτη δὲν ἐδείχθησαν ἐξ ἴσου προοδευτικά. Δεκαετηρίδας τινὰς μετὰ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν ὀλοκληροῦται ὑπὸ τοῦ Λουδ Τσώριτς ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐργατικὴ ἀσφάλισις ἐν Ἀγγλίᾳ, ἵνα πρό τινων ἐτῶν πρῶτον, κατόπιν μακρῶν κοινοβουλευτικῶν ἀγώνων, ὀλοκληρωθῇ ὁ θεσμὸς τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ παράδειγμα τῆς Γερμανίας ὑπῆρξεν πρωτοπόρον καὶ ἀπέβη τὸ πρότυπον διὰ τὰς ἐπακολουθησάσας νομοθεσίας τῶν ὑπολοίπων κρατῶν, αἵτινες οὕτω ἔταμνον μίαν νέαν ὁδὸν εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς πρὸς μεγαλειτέραν δικαίωσιν τῶν ἐργατικῶν ἀξιώσεων, καὶ ἦτις ὅλη προσπάθεια δὲν θὰ εἶχεν ἴσως συντελεσθῆ ἄνευ τῆς σιδηρᾶς θελήσεως τοῦ καγκελλαρίου Bismarck.

II. Ἡ ἐπικράτησις τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλισις δὲν ἀποτελεῖ τὸ ἔργον τῆς παρούσης ἐποχῆς μόνον, ὡς διεμορφώθη αὕτη διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Πολὺ πρότερον αὐτῆς εἶχεν ἦδη ὑπὸ ἄλλας μορφὰς ἐπιτευχθῆ ἡ ἀσφάλισις τοῦ ἐργάτου ἐναντίον τῶν περιπτώσεων ἐκείνων, κατὰ τὰς ὁποίας ἐκ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου λόγου θὰ εὐρίσκετο ἐκτὸς ἐργασίας. Διακρίνομεν οὕτω τρεῖς διαφόρους τύπους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἡσκήθη ἀνεκάθεν ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλισις. Ὁ πρῶτος τύπος εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ σχηματισμοῦ ταμείων ἀλληλοβοηθείας ἐπὶ τῇ βάσει ἰδιωτικῶν ἐνώσεων τῶν ἐνδιαφερομένων ἢ ἡ ἀσφάλισις κατ' ἄτομον εἰς ἰδιωτικὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρείας. Ὁ δεύτερος τύπος εἶναι ἡ ἰδιωτικὴ ἀσφάλισις ἐπὶ τῇ βάσει ὁμοῦ κανόνων τοὺς ὁποίους κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπιβάλλει τὸ κράτος. Ἐνταῦθα τὰ ὄργανα τῆς ἀσφαλίσεως εἶναι διάφορα με ὁλονὲν μεγαλειτέραν αὐξήσιν τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου καὶ ἐπισχύσεως. Τέλος ὁ τρίτος τύπος εἶναι ἡ ὑποχρεωτικὴ κρατικὴ ἀσφάλισις καὶ ἡ δημιουργία ὁργάνων δημοσίου δικαίου, αἵτινα ἐπιλαμ-

βάνονται τῆς τοιαύτης ἀσφαλίσεως. Ἡ διαίρεσις αὕτη ἀνταποκρίνεται πλήρως καὶ πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν ἣν ἔλαβεν ὁ θεσμὸς τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Κατ' ἀρχὰς ἐμφανίζεται αὕτη ὑπὸ τύπον καθαρῶς ἰδιωτικόν, ἵνα ἐπέμβῃ κατόπιν τὸ κράτος καὶ ρυθμίσῃ ὀρισμένα σημεῖα τῆς διεξαγωγῆς τῆς, μέχρις οὗτου ἀναλάβει πλήρως ὑπὸ ἰδίαν πρωτοβουλίαν τὴν ἐπιβολὴν καὶ γενίκευσιν αὐτῆς εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐργατικῆς ἐνασχολήσεως. Ἡ ὑπὸ τοῦ κράτους ἐφαρμογὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ἀνεπιρκειᾶς, καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον καὶ τὸ εἶδος τῆς ἀσφαλίσεως ὡς καὶ πρὸς τὸν κύκλον καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ἀσφαλιζομένων, τῶν μέχρι τοῦδε μορφῶν τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Τὸ τοιοῦτον ἀποφεύγεται διὰ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, διότι τὰ δύο χαρακτηριστικώτερα σημεῖα αὐτῆς εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ὑποχρέωσις πάντων τῶν ἐργαζομένων πρὸς ἀσφάλισιν οὐχὶ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἀλλὰ ἐκ τῆς διὰ νόμου ἐπιβολῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἀσφαλιζόμενον ὅπως ἀσφαλισθῇ εἰς ἓν ὀρισμένον ἴδρυμα ἔναντι ὀρισμένων κινδύνων.

Εἰς τὴν τελικὴν διαμόρφωσιν τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως συνετέλεσαν μεγάλως καὶ τὰ ἰδιάζοντα στοιχεῖα ἀναπτύξεως ἐκάστου κράτους. Εἰς τοῦτο δὲ ὀφείλεται καὶ τὸ ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως δὲν ὑπῆρξεν εἰς ὅλα τὰ κράτη ἢ αὐτῇ. Ἡ ταχύτερα ἐπιβολὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἐν Γερμανίᾳ ἢ ἄλλοθεν εἶναι εὐκατανόητος ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρχον ἀκόμη ἐν αὐτῇ διάφορα ἀναγκαστικὰ ταμεῖα συνεταιρικῆς καὶ σωματειακῆς φύσεως, ἅτινα ἦσαν ὑπολείμματα τῆς συντεχνιακῆς μορφῆς τοῦ παρελθόντος. Συγχρόνως ἡ ὅλη σύνθεσις τῆς κοινωνίας δὲν εἶχε λάβει εἰσέτι διὰ τῆς προόδου τῆς ἀνταλλακτικῆς οἰκονομίας ἀτομιστικὸν χαρακτῆρα, οὕτως ὥστε ἡ κρατικὴ ἐπέμβασις εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως νὰ καθίσταται εὐκολωτέρα. Τὸ ἄκρον ἀντίθετον συνέβη ἐν Γαλλίᾳ καθὼς καὶ ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὴν Γαλλίαν ὅπου ὑπερέχει ἡ μικροαστικὴ τάξις, ἡ ἰδέα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως συνήντησεν ἀδιαφορίαν καὶ μάλιστα ἀντίθεσιν. Διὰ τοῦτο περιορίσθη μόνον ἐπὶ ὀρισμένων ἐργατικῶν κλάδων, ἐβράδυνε δὲ ἐπὶ πολὺ ἡ ἐπιβολὴ τῆς γενικῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως. Συγχρόνως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἡ τελειῶς ἐλευθέρᾳ ἀνάπτυξις ὀλοκλήρου τῆς οἰκονομικῆς τῶν ζῶης, ἄφησεν καὶ τὸν ἐργάτην τελειῶς ἐλευθέρου βασιζόμενον μόνον εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις. Ὡς ἐκ τούτου δὲν ἰδυνήθη ἀκόμη νὰ ἀναπτυχθῇ ἐν αὐταῖς ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλισις. Ἐν Ἀγγλίᾳ πάλιν, λόγῳ τῆς ταχείας οἰκονομικῆς τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς τὴν ὁποῖαν ἀπέκτησαν οἱ οἰκονομικοὶ αὐτῆς κύκλοι, ἡ ἰδέα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως δὲν ἦτο ἀρεστὴ καὶ οἱ ἐργάται παραλέπονται εἰς τὴν αὐτοβοήθειαν. Ἄλλ' ἀκριβῶς λόγῳ τῆς μεγάλης οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς αὐξήσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως, δὲν ἠρῆσεν αὕτη ὅπως μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τῆς Γερμανίας. Οὕτω ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλισις διὰ μέσου τῶν διαφόρων τύπων τῆς ἐξε-

λίξως αὐτῆς καὶ ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε ὑφισταμένων συνιτηκῶν εἰς τὰ διάφορα κράτη, καθώρθωσε τέλος νὰ ἐξελιχθῆ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν τὴν ὁποίαν ἐπὶ τὸ πληρέστερον ἀνέπτυξαν ἐκ τῶν πρώτων ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἀγγλία. Ὡς ἐκ τούτου θέλομεν κἄπως ἐκτενέστερον πραγματευθῆ ἐνταῦθα τὰ δύο ταῦτα συστήματα τῆς κοινωνικῆς ἀσφάλισως, περιοριζόμενοι εἰς μίαν συνοπτικὴν ἀπεικόνειον τῆς ἐξελίξεως ἣν ἔλαβε ὁ θεσμὸς οὗτος εἰς τὰ ὑπόλοιπα κράτη.

I. Τὸ καθαρῶς ἀσφαλιστικὸν γερμανικὸν σύστημα.

Πρὸς εἰσαγωγὴν τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Γερμανίας τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφάλισως, συνέτεινε κατὰ πολὺ τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶχεν ἐν αὐτῇ ἀναπτυχθῆ εἰς εὐρείαν κλίμακα τὸ σύστημα τῶν ἐλευθέρων ταμείων ἀλληλοβοηθείας. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἰδέα τῆς μεταβιβάσεως τῆς ἐργατικῆς ἀσφάλισως εἰς χεῖρας ἑνὸς ὀργανισμοῦ δημοσίου δικαίου καὶ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀναγκαστικῆς ἀσφάλισως κατελάμβανεν ὀσημέραι καὶ μεγαλείτερον ἔδαφος. Ἡ ἰδέα αὕτη ἔλαβε συγκεκριμένην μορφήν κατὰ πρῶτον διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1883, ἀφορῶντος τὴν ἀσφάλειαν ἀσθενείας. Ἐπικολούθησε τὸ ἔτος 1884 ὁ νόμος σχετικῶς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν ἀτυχημάτων, καὶ τέλος τὸ 1889 νόμος προβλέπων τὴν ἀσφάλειαν ἀναπηρίας καὶ γήρατος. Οἱ τρεῖς οὗτοι νόμοι ἀπετέλεσαν τὴν βᾶσιν τοῦ ὅλου μετέπειτα ἀναπτυχθέντος συστήματος τῆς κοινωνικῆς ἀσφάλισως ἐν Γερμανίᾳ. Τὸν δεύτερον σταθμὸν ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ συστήματος τούτου ἐσημείωσεν ὁ δι' ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν κῶδιξ ἀσφάλισως τοῦ 1911 καὶ ὁ νόμος ἀσφάλισως ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ μετέπειτα ἐξεδόθησαν διάφοροι συμπληρωματικοὶ νόμοι, δευτερευούσης ὅμως σημασίας. Τὰ ὅλον σύστημα εἶχεν ἀρχικῶς διαιρεθῆ εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων ὀμάδας, συμφώνως πρὸς τοὺς τρεῖς ἀρχικοὺς νόμους τοῦ 1883, 1884 καὶ 1889. Διὰ τοῦ κώδικος ἀσφάλισως τοῦ 1911 κατεβλήθη προσπάθεια πρὸς μεγαλειτέραν ἑνοποίησιν τῶν τριῶν κλάδων, ἀσθενείας, ἀτυχήματος, ἀναπηρίας καὶ γήρατος τῆς ἐργατικῆς ἀσφάλισως. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν κατορθώθη πλήρως. Ἡ σπουδαιότερα ἐπιτυχία τῆς κωδικοποιήσεως τοῦ 1911 ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἐδημοῦργησε μίαν ἑνιαίαν διοικητικὴν ὀργάνωσιν διὰ τὴν ὅλην γερμανικὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὀργανώσεως ταύτης εὐρίσκεται ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐργατικῆς Ἀσφάλισως τοῦ Ράιχ, ἣτις ὑφίστατο ἤδη ἀπὸ τοῦ 1885. Ἡ ἀνεπάρκεια ὅμως αὐτῆς, ἔφερεν διὰ τῆς νέας διαρρυθμίσεως εἰς τὴν ἵδρυσιν κατὰ νομοὺς τῶν Ἀνωτέρων Ἐπιτροπῶν Ἀσφάλισως καὶ κατὰ ἐπαρχίας καὶ πόλεις τῶν Ἐπιτροπῶν Ἀσφάλισως. Οὕτω ἡ ὅλη ἀσφαλιστικὴ λειτουργία ἀπὸ τῆς κατωτάτης τοπικῆς ὑπηρεσίας μέχρι τῆς ἀνωτάτης ὑπηρεσίας ἀσφάλισως τοῦ Ράιχ εὐρίσκεται εἰς χεῖρας μιᾶς ἑνιαίας ὀργανώσεως. Ἡ ἀσφάλισις ὅμως ἐναντίον ἀσθενείας, ἀτυχήματος, ἀναπηρίας καὶ γήρατος ἐξακολουθεῖ νὰ διενεργηθῆ διὰ λογαριασμὸν μονομερῶν ὀργανισμῶν ὑφισταμένων εἰδικῶς δι' ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν κινδύνων τούτων.

Ἡ ἐπιβολὴ τῆς κρατικῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ἀσφάλισιν δὲν εἶρεν ὅμως τὸ ἔδαφος προετοιμασμένον. Πρὸ αὐτῆς ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως γενικῶς ἐν Γερμανίᾳ ἐγένετο βραδυτέρον αἰσθητὴ ἀπ' ὅτι εἰς τὰ ἄλλα κράτη τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, λόγῳ τοῦ ὅτι καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ οὕτως τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἐπεβραδύνθησαν ἐντυϋθια κἄπως. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ὅτι μέχρι τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλισις δὲν εἶχεν ἀκόμη διὰ τῆς ἰδρυσεως διαφόρων ταμείων ἀλληλοβοηθείας ἀναπτυχθῆ ἐν Γερμανίᾳ. Αἱ ἰφιστιόμεναι ἀνάγκαι τοιούτων ταμείων ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῶν διατηρηθεισῶν εἰσέτι σχετικῶν ἰδρυμάτων τῶν συντεχνιακῶν καὶ σωματειακῶν ὀργανώσεων τῆς παλαιότερας ἐποχῆς. Μόνον εἰς τὰς μεταλλουργικὰς ἐπιχειρήσεις εἶχον σχηματισθῆ μεμονωμένως ταμεῖα τινά, ἅτινα παρείχον κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀσθενείας χρηματικὴν ἀνταμοιβὴν καὶ ἰατρικὴν περίθαλψιν. Τὰ ταμεῖα ταῦτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπεκτείνοντο καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν, μέχρις ὅτου τὸ 1854 ὁ Ὑπουργὸς von der Heydt ἐπέβαλε διὰ νόμου τὴν ἰδρυσιν παρομοίων ταμείων εἰς ὅλας τὰς μεταλλουργίας καὶ τὴν ἀναγκαστικὴν συμμετοχὴν εἰς αὐτὰ ὅλων τῶν ἐργατῶν. Τὰ μεταλλεῖα καθὼς καὶ οἱ ἐργάται ἐπλήρωνον ἀπὸ κοινοῦ τὰς εἰσφορὰς, παρείχοντο δὲ ἐπιδόματα ἀσθενείας, φαρμακευτικὰ εἶδη καὶ βοηθήματα εἰς τὰς περιπτώσεις θανάτου. Συγχρόνως ὁ πρωσικὸς κῶδιξ ἐπιτηδευμάτων τοῦ 1845, ὁ νόμος περὶ ἐπιτηδευμάτων τοῦ 1849 καὶ ἕτερος νόμος τοῦ 1854 τοῦ Ὑπουργοῦ von der Heydt, ἐρρῶθισαν ἐπὶ νέων βάσεων τὴν λειτουργίαν τῶν μέχρι τοῦδε ὑπαρχόντων ταμείων τῶν συντεχνιακῶν ὀργανώσεων, ἐδημιούργησαν τὴν δυνατότητα τῆς ὑποχρεώσεως ὑπὸ τῶν τοπικῶν διοικήσεων τῶν ἐπιχειρηματιῶν πρὸς εἰσφορὰν εἰς τὰ ἰδρυθησόμενα τοπικὰ ταμεῖα ἀσθενείας καὶ τέλος ἐπέβαλον τὴν ἀναγκαστικὴν τῶν ἐνδιαφερομένων συμμετοχὴν εἰς ταῦτα. Οὕτω ηὔξηθη ταχέως ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων ταμείων. Ἡ ἐπακολουθήσασθ ὅμως ἰφελευθῆρα κατεύθυνσις τῶν μετέπειτα χρόνων ἐπεζητοῦσε τὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς συμμετοχῆς. Κατῶρθωσε δὲ διὰ τοῦ περὶ ἐπιτηδευμάτων κώδικος τοῦ 1869 νὰ ἄρῃ ταύτην μόνον ὡς πρὸς τοὺς ἐργάτας ἐκείνους, οἵτινες ἀνήκον εἰς ἐλεύθερα ταμεῖα ἀλληλοβοηθείας. Διὰ νεωτέρων ὅμως νόμων ὑπεχρεώθησαν τὰ τελευταῖα ταῦτα, καθὼς ἄλλωστε καὶ τὰ ἀναγκαστικὰ τοιαῦτα, ὅπως ἐκπληροῦν ὄρισμένους ὄρους ἵνα δυνηθῶσι νὰ ἀσκοῦν περαιτέρω τὴν ἰδιότητά των ὡς ἐλεύθερα ταμεῖα. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νομοθεσίας ταύτης ἦτο νὰ δυσχερανθῆ μεγάλως ἡ ἀνάπτυξις ἐν Γερμανίᾳ τοῦ συστήματος τῶν ἐλευθέρων ταμείων ἀλληλοβοηθείας στηριζομένων καθαρῶς ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον ἡ ἐντὸς στενῶν ὁρίων ἐπέκτασις τῶν ἀναγκαστικῶν ταμείων.

Οὕτω ἐξ ὅλων τῶν κλάδων τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως μόνον ἡ ἀσφάλισις ἀσθενείας ὑπῆρξε κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἡ πλέον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ εὐκόλος, καθότι τὰ ὑπάρχοντα ἤδη ταμεῖα ἐκαλλιέργουν κυρίως τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀσφαλίσεως. Ὡς

ἐκ τούτου ἡ ἀσφάλις ἀσθενείας ἐβασίσθη καὶ συμπεριέλαβεν εἰς τὴν ὅλην ὀργανώσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας τὰ ταμεῖα ταῦτα. Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀσφάλισιν συμπεριλαμβάνει ὅλους τοὺς ἐργάτας τῶν κυριωτέρων ἐπαγγελμάτων ὡσαύτως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πρόσωπα τὰ ἐργαζόμενα εἰς ταῦτα, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπερβαίνουν ἐν ὀρισμένον ἐτήσιον εἰσόδημα. Ἐκουσία ἀσφάλις τῶν τελευταίων χωρεῖ καὶ πέραν τοῦ ποσοῦ τούτου καθὼς καὶ δι' ἐκείνους τοὺς ἐργάτας, οἵτινες δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὰ τὰ ὑποχρεωτικά πρὸς ἀσφάλισιν ἐπαγγέλματα ἢ διὰ τοὺς μικροεπιχειρηματίας καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῶν ἐφ' ὅσον τὸ εἰσόδημα τούτων δὲν ὑπερβαίνει ἓνα κατώτατον ὄριον. Λιὰ τοῦ κώδικος ἀσφαλίσεως τοῦ 1911 προσετέθησαν εἰς αὐτοὺς οἱ ἀγρόται ἐργάται καὶ δασικοὶ τοιοῦτοι ὡς καὶ ἄλλων τινῶν κλάδων.

Ἐπιχειρήσεις τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας εἶναι κυρίως τὰ τοπικὰ ταμεῖα ἀσθενείας, ἰδρυθόμενα κατὰ δήμους καὶ κοινότητας καὶ τὰ ἀγροτικά ταμεῖα ἀσθενείας διὰ τοὺς νέους ὑπὸ τοῦ κώδικος ἀσφαλίσεως τοῦ 1911 συμπεριληφθέντας ἀγροτικούς, δασικούς κ.λπ. ἐργάτας. Τὸ σύστημα τῶν κατ' ἐπαγγέλματα ταμείων παρ' ὅτι ἐπεδοκιμάζετο ὑπὸ τῆς παλαιότερας νομοθεσίας, δὲν ἠκολουθήθη πλήρως καὶ ὑπὸ τοῦ κώδικος ἀσφαλίσεως. Συμπληρωματικῶς ὑφίστανται ταμεῖα κατ' ἐπιχειρήσεις, δυνάμενα νὰ ἰδρυθοῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἐφ' ὅσον ἀπασχολοῦν περισσοτέρους τῶν 150 ἐργατῶν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον ἐὰν δὲν ὑπονομεύουν τὴν θέσιν τῶν γενικῶν τοπικῶν καὶ ἀγροτικῶν ταμείων ἀσθενείας, διὰ δὲ τὰς γεωργικὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις ἀπαγορεύεται εἰς τὸ ἔξῃς ἢ ἴδρυσαι αὐτῶν. Ἐπίσης ὑπάρχουν εἰδικὰ ταμεῖα τῶν σωματειακῶν ὀργανώσεων τῶν βιοτεχνικῶν ἐπαγγελμάτων διὰ τοὺς μαθητευομένους καὶ συντρόφους (κύλας) τοὺς ἀπασχολομένους εἰς αὐτά. Τέλος δύνανται νὰ σχηματισθῶσι καὶ ταμεῖα ἀσθενείας εἰδικῶς διὰ τοὺς ἐργάτας τῶν μεταλλείων. Πάντως ἡ ὅλη λειτουργία τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας βασιίζεται κυρίως ἐπὶ τῶν γενικῶν τοπικῶν ταμείων ἀσθενείας.

Αἱ παροχαὶ τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας συνίστανται : α) εἰς τὴν μέχρι 26 ἑβδομάδων ἰατρικὴν περίθαλψιν, παροχὴν φαρμάκων καὶ ἐπίδοματος ἀσθενείας ἀπὸ τῆς τετάρτης πρῶτον ἡμέρας τῆς ἀσθενείας, ἀνερχομένου εἰς τὸ ἡμισυ τοῦ βασικοῦ ἡμερομισθίου δι' ἐκάστην ἡμέραν. Ἀντὶ τῶν παροχῶν τούτων δύνανται νὰ χορηγηθῇ νοσοκομειακὴ περίθαλψις, β) εἰς ἐπίδομα θανάτου ἀνερχομένου εἰς τὸ εἰκοστὸν τοῦ ἡμερομισθίου τὸ ὁποῖον ἐλάμβανεν ὁ ἠσφαλισμένος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου του, γ) εἰς ἐπίδομα τοκετοῦ ἐφ' ἅπαξ, δέκα ἑβδομάδων ἐπίδομα λοχείας καὶ δώδεκα ἑβδομάδων ἐπίδομα «σιγῆς». Προϋπόθεσις τῶν παροχῶν τούτων εἶναι ἡ ἀσφάλις τῆς λεχοῦς τὸ ὀλιγώτερον δέκα μῆνας κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη πρὸ τοῦ τοκετοῦ καὶ 26 ἑβδομάδων κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος.

Τὸ ποσοῦν τῶν εισφορῶν προσδιορίζεται ἀναλόγως ἐκάστου ταμείου καὶ ὑπὸ ὀρισμένας μόνον προϋποθέσεις δύνανται νὰ ὑπερβῇ τὸ 7 1/2 τοῖς

ἑκατὸν τοῦ βασικοῦ ἡμερομισθίου. Αἱ εἰσφοραὶ αὐταὶ κατανέμονται κατὰ τὸ 1]3 εἰς τοὺς ἐργοδύτας καὶ κατὰ τὰ 2]3 εἰς τοὺς ἐργάτας. Εἰς τὴν κατανομὴν αὐτὴν ἀνταποκρίνεται καὶ ἡ ἀντιπροσώπευσις τῶν δύο τούτων τάξεων εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ταμείων. Οἱ ἐργοδύται ἔχουν τὸν ἕν τρίτον ὅλων τῶν πηρῶν εἰς τὰς ἐπιτροπὰς καὶ τὸ προεδρεῖον, οἱ δὲ ἐργάται τὰ δύο τρίτα τούτων.

Ἡ ἀσφάλισις ἀτυχήματος παρουσίασε μεγαλειτέρας κατ' ἀρχὴν δυσχερείας μέχρις ὅτου ἐπιβληθῆ γενικῶς. Διὰ τυχὸν ἀτυχήματα ἐργατῶν ἴσχυε ἐν Γερμανίᾳ καθὼς καὶ εἰς τὰς περισσοτέρας χώρας τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ ἐπιχειρηματίας εὐθύνεται διὰ τὸ ἀτύχημα μόνον, ἐὰν τὸν βαρύνῃ ἴδιον πταῖσμα ἢ ἐντολοδόχου αὐτοῦ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὁποίου δὲν κατέβαλε τὴν ἀναγκαίαν ἐπιμέλειαν. Τὸ 1840 τὸ ἀνώτατον γαλλικὸν δικαστήριον ἠρομήνευσε τὰ ἄρθρα 1382—1384 τοῦ Code civil ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὁ ἐπιχειρηματίας εὐθύνεται διὰ πᾶν πταῖσμα τῶν ὑπαλλήλων του. Ἀλλὰ καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ράιχ ἐξέδιδεν ἐντὸς ὀλίγου τὸν περὶ εὐθύνης νόμον τοῦ 1871, ὅστις κατελόγιζεν εὐθύνῃν εἰς τὰ ἐργοστάσια, μεταλλεῖα κλπ. εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ παθὼν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἐνοχὴν ἐνὸς ἐντολοδόχου ἢ ἐπιστάτου, εἰς δὲ τοὺς σιδηροδρόμους ἐὰν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποδείξωσι vis major ἢ ἴδιαν ἐνοχὴν τοῦ παθόντος. Ἡ τοιαύτη ὅμως ἐπὶ βάσεων καθαρῶς ἀστικοῦ δικαίου στηριζομένη ἀπαίτησις πρὸς ἀποζημίωσιν δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐπαρκής. Διὰ τοῦτο ἡ ἄποψις τῆς ρυθμίσεως τῆς ἀποζημιώσεως τῶν παθόντων ἐπὶ τῇ βάσει κανόνων δημοσίου δικαίου, ὠδήγησε ταχύτερον πρὸς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν τῶν ἀτυχημάτων.

Ἡ ἀσφάλισις αὕτη δὲν λαμβάνει ὡς βύσιν ἕνα ὠρισμένον κύκλον προσώπων τὰ ὁποῖα ὑπάγονται εἰς ἕν ὠρισμένον ἐπάγγελμα, ὡς συμβαίνει τοῦτο εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἀσθνεύσεως, ἀλλὰ τὰς πρὸς ἀσφάλισιν ὑποχρέους ἐπιχειρήσεις τῶν ὁποίων οἱ ἐργάται τυγχάνουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀσφαλίσεως. Εἰς ταύτας περιλαμβάνονται τὰ ἐπιτηδεύματα, ἡ γεωργία καὶ ἡ ναυσιπλοΐα. Ἐντὸς τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων ὑπόκεινται εἰς ἀσφάλισιν οἱ ἐργάται, οἱ μαθητεύομενοι καὶ οἱ ὑπάλληλοι τότε μόνον ἐὰν δὲν λαμβάνουν ἀνω ἐνὸς ὠρισμένου ἐτησίου ποσοῦ. Ὡς ἀτύχημα λαμβάνεται μόνον ἐν αἰφνηδῶς ἐπισυμβάν γεγονὸς ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅπερ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα σωματικὴν ἢ πνευματικὴν βλάβην τοῦ ἡσφαλισμένου. Αἱ ἐπαγγελματικαὶ νόσοι παραπέμπονται εἰσέτι εἰς τὰ ταμεία ἀσθνεύσεως, δύνανται δὲ νὰ ὑπαχθῶν ἐνταῦθα μόνον κατόπιν ἰδιαιτέρας διαδικασίας κατὰ τὴν παράγραφον 547 τοῦ κώδικος ἀσφαλίσεως τοῦ 1911. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀτυχήματος αἱ παροχαὶ συνίστανται ἀπὸ τῆς 14 ἑβδομάδος τοῦ ἀτυχήματος—κατὰ τὰς πρῶτας 13 ἑβδομάδας ἀναλαμβάνουν τὰ ἔξοδα θεραπείας τὰ ταμεία ἀσθνεύσεως—εἰς ἰατρικὴν περίθαλψιν, φαρμακευτικὰ εἶδη καὶ γενικῶς ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέσων πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἰάσεως ἢ τοῦλάχιστον μείωσιν τῶν ἐπακολουθημάτων τοῦ ἀτυχήματος. Ἐπίσης παρέχεται σύντα-

ξις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνικανότητος πρὸς ἐργασίαν, ἀνερχομένη εἰς τὰ 2]3 τοῦ ἐτησίου ἐργατικοῦ εἰσοδήματος. Καθ' ἣν ὁμοῦς περιπτώσιν ὁ παθὼν εὐρίσκειται εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὥστε νὰ ἔχῃ ἀνάγκην ξένης βοήθειας, τότε ἡ σύνταξις αὐτῆ δύναται νὰ ἀνέλθῃ καὶ μέχρι τοῦ πλήρους ἐτησίου ἐργατικοῦ εἰσοδήματος. Ἐὰν ἐκ τοῦ ἀτυχήματος ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, παρέχεται ἐπίδομα θανάτου καὶ σύνταξις διὰ τοὺς ἐπιζῶντας. Ἡ χήρα λαμβάνει μέχρι τοῦ θανάτου ἢ τῆς ἐκ δευτέρου συζεύξεως αὐτῆς τὸ 1]3 τοῦ ἐτησίου ἐργατικοῦ εἰσοδήματος ὡς καὶ 1]3 τὰ τέκνα κάτω τῶν 15 ἐτῶν, συνολικῶς ὁμοῦς οὐχὶ ἀνω τῶν 3]5 τοῦ ἐτησίου ἐργατικοῦ εἰσοδήματος. Τὰς εἰσφορὰς πρὸς κάλυψιν τῶν παροχῶν τούτων καταβάλλουν ἐξ ὅλου οἱ ἐργοδοταί. Πρὸς τοῦτο ἔχουν ὀργανωθῆ συμφώνως πρὸς τὰ ἐκάστοτε ἐπαγγέλματα εἰς ἰδιαιτέρους ἐπαγγελματικούς συνεταιρισμούς, οἱ ὅποιοι κανονίζουν τὰς εἰσφορὰς δι' ἕκαστον ἐργοδότην ἀναλόγως τῶν ἡμερομισθίων τὰ ὅποια πληρώνει οὗτος. Οἱ ἐπαγγελματικοὶ συνεταιρισμοὶ τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἀποτελοῦσιν οὕτω τὰ ὄργανα τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχημάτων.

Ἡ ἀσφάλισις ἀναπηρίας καὶ γήρατος, εἰς τὴν ὁποίαν προσετέθη διὰ τοῦ κώδικος ἀσφαλίσεως 1911 καὶ ἡ ἀσφάλισις ἐπιζῶντων, εἶχε νὰ ὑπερληθῆσιν τὰς περισσοτέρας δυσχερείας καὶ μεταξὺ τῶν τριῶν κλάδων τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Τὰ ζητήματα ἅτινα ἀνεφάνησαν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀφεώρουν τὴν δυνατότητα τῆς καταβολῆς τῶν εἰσφορῶν ἐπὶ μακρὰ χρονικὰ διαστήματα ἀνευ διακοπῶν προερχομένων ἐκ διαφορῶν λόγων ὅπως ἀνεργία, μείωσις τοῦ εἰσοδήματος κλπ. Ἐπίσης παρουσίαζε δυσχερείας καὶ ἡ μετακίνησις τῶν ἐργατῶν ἀπὸ μέρους εἰς μέρος καθὼς καὶ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἐπαγγέλματος. Ἀλλὰ καὶ τὸ ζήτημα τῶν ὀργάνων τῆς ἀσφαλίσεως ταύτης ἀπησχόλησε πολὺ τοὺς ἰθύνοντας κύκλους. Ἡ ἐκλογὴ ἐτίθετο μεταξὺ ἐνὸς ἰδρύματος δι' ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν ἢ ἰδρυμάτων τῶν μονομερῶν κρατῶν ἢ καὶ τέλος μιᾶς ὀργανικῆς προσαρμοσέως τῆς νέας ταύτης ἀσφαλίσεως πρὸς τοὺς ἐπαγγελματικούς συνεταιρισμούς ἢ πρὸς τὰ ταμεῖα ἀσθενείας. Τελικῶς ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα τῶν κατὰ μονομερῆ κράτη ἰδρυμάτων ἢ μεγαλειτέρων τοπικῶν διοικήσεων.

Ἐποχρέωσιν πρὸς ἀσφάλισιν ὑπέχουν πάντες οἱ ἐργάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ὑπερβαίνουν ἐν ὠρισμένον ἐτήσιον εἰσοδήμα. Ἐπίσης δύναται νὰ ἀσφαλισθῶσιν ἐλευθέρως καὶ μικροεπιτηδευματῖαι μέχρι τοῦ 40 ἔτους. Αἱ παροχαὶ συνίστανται εἰς σύνταξιν ἀναπηρίας, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὅστις δὲν δύναται ἐκ μιᾶς ἐργασίας ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἰκανότητάς του, πρὸς τὴν ὅλην μόρφωσιν καὶ τὸ μέχρι τοῦδε ἐπάγγελμά του νὰ προσπορίζεται τὸ ἐν τρίτον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ceteris paribus κερδίζουν ὕγεις. Σύνταξιν γήρατος λαμβάνει ὅστις ἔχει συμπληρώσει τὸ 65 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀνευ τινὸς διακρίσεως ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ εἰσοδήματος τὸ ὁποῖον δύναται εἰσεῖν νὰ προσπορίζεται. Συμπληρωματικῶς ὑφίσταται εἰσεῖν καὶ ἡ ἐπιλεγομένη σύνταξις ἀσθενείας

διὰ τοῖς μὴ μονίμως ἀναπήρους εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ προσωρινὴ ἀναπηρία ἐξακολουθεῖ καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ ἐπιδόματος ἀσθενείας. Ὁ χρόνος ἀναμονῆς ἀνέρχεται εἰς 200 ἑβδομάδας ἐφ' ὅσον ἔχουν καταβληθῆ ὑπὸ τῶν ἠσφαλισμένων 100 εἰσφοραί, ἄλλως εἰς 500 ἑβδομάδας. Σύνταξις ἐπιζώντων παρέχεται εἰς τὴν ἐπιζήσασαν ἢ τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον τοῦ ἠσφαλισμένου, εἰς τὴν τελευταίαν ὁμως περίπτωσιν ἐφ' ὅσον ὁ σύζυγος εἶναι ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν καὶ ἡ οἰκογένεια συνετηρεῖτο ὑπὸ τῆς συζύγου. Ἐπίσης παρέχεται σύνταξις ὀρφανῶν κάτω τῶν 15 ἐτῶν. Ὁ ὑπολογισμὸς τῶν συντάξεων γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μισθολογικῶν κλάσεων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰσφορῶν. Αἱ μισθολογικαὶ κλάσεις ἔχουν σχηματισθῆ ἀναλόγως τοῦ ἐκάστοτε ἐτησίου ἐργατικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὰς ὁποίας ἀντιστοιχοῦν καὶ ἀνάλογοι ἑβδομαδιαῖαι εἰσφοραί. Τὰ βάρη τῶν παροχῶν τούτων καλύπτονται πρῶτον ἐξ ἐνὸς παγίου κρατικοῦ ἐπιδόματος παρεχόμενον δι' ἐκάστην σύνταξιν καὶ δεύτερον ἐκ τῶν εἰσφορῶν τὰς ὁποίας καταβάλλουν ἐξ ἡμισείας οἱ ἐργοδοταὶ καὶ οἱ ἐργάται. Ὅργανα τῆς ἀσφαλίσεως εἶναι τὰ κατὰ Χώρας Ἰδρύματα Ἀσφαλίσεως μὲ προεδρεῖον προερχόμενον ἐκ τῆς κρατικῆς διοικήσεως καὶ μὲ ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύονται δι' ἴσων μελῶν ἐργοδοταὶ καὶ ἐργάται. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ μερικὰ ἰδιαιτέρα ἀσφαλιστικὰ ἰδρύματα διὰ τὰς δημοσίας ἐπιχειρήσεις καὶ διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν. Τὰ κεφάλαια τῶν ἰδρυμάτων τούτων ἀνήρχοντο ἤδη κατὰ τὸ 1917 εἰς 2,5 δισεκ. μάρκα.

Ἡ ἀσφάλισις ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων δι' ἰδιαιτέρου νόμου τοῦ 1911 καθιερωθεῖσα ἀποσκοπεῖ τὴν ἀσφάλισιν ὑπαλλήλων, τῶν ὁποίων ὁ μισθὸς δὲν ὑπερβαίνει ἐν ὄρισμένον ποσόν, διὰ τῆς παροχῆς κυρίως συντάξεως εἰς τούτους. Γενικῶς αἱ παροχαὶ ἐξαρτῶνται ἐξ ἐνὸς χρόνου ἀναμονῆς. Ἡ σύνταξις παρέχεται εἰς τοὺς συμπληρώσαντας τὸ 65 ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν ἢ εἰς τοὺς μονίμως ἀνικάνους πρὸς ἐργασίαν καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ 26 ἑβδομάδας τοιούτους. Ἀνικανότης πρὸς ἐργασίαν θεωρεῖται ἡ μείωσις τῆς ἐργατικῆς ἰκανότητος λόγω διαφόρων ἀσθενειῶν κάτω τοῦ ἡμίσεως. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει παρέλθῃ ὁ χρόνος ἀναμονῆς καὶ αἱ εἰσφοραὶ ἔχουσι κανονικῶς καταβληθῆ, παρέχεται σύνταξις συνισταμένη ἐκ μιᾶς βασικῆς παροχῆς καὶ ἐνὸς ποσοστοῦ αὐξήσεως ἀναλόγως τῶν πληρωθέντων εἰσφορῶν. Ἐπιπροσθέτως παρέχεται σύνταξις ἐπιζώντων, διὰ μὲν τὴν χήραν τοῦ ἠσφαλισμένου ἀνερχομένη εἰς τὰ 2½ τοῦ ἀρχικοῦ ποσοῦ τῆς συντάξεως, διὰ δὲ τὰ κάτω τῶν 18 ἐτῶν τέκνα εἰς τὸ 1½ τῆς συντάξεως, ἢν λαμβάνει ἡ χήρα τοῦ ἠσφαλισμένου. Αἱ εἰσφοραὶ καταβάλλονται ἐξ ἡμισείας ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν, ἀνέρχονται δὲ εἰς 8 τοῖς ἑκατὸ περίπου τοῦ ὅλου εἰσοδήματος καὶ ἔχουν κατανεμηθῆ εἰς 13 κλάσεις ἀναλόγως τῆς ἐτησίας προσόδου τῶν ἠσφαλισμένων. Ὅργανον τῆς ἀσφαλίσεως ταύτης εἶναι δι' ὅλην τὴν Ἑπικράτειαν τὸ Ἰδρυμα ἀσφαλίσεως ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύονται παρὰ τῇ διοικήσει οἱ ἐργοδοταὶ καθὼς καὶ οἱ ἠσφαλισμένοι.

Διὰ τὰ δύναται νῦν οἱ ἀσφαλιζόμενα ἐναντίον ὅλων τῶν προαναφερθέντων κινδύνων ν' ἀπολαμβάνουν τῶν ὠφελημάτων τῆς ὑποχρεωτικῆς αὐτῶν ἀσφαλίσεως, ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν ἀποτελεῖ τὸ νὰ εἶναι πάντοτε εἰς θέσιν πρὸς καταβολὴν τῶν εἰσφορῶν των. Τοῦτο δύναται μόνον νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ μιᾶς συμπληρωματικῆς ἀσφαλίσεως ἐναντίον τῆς ἀνεργίας, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἑλλείπουν εἰς αὐτοὺς οἱ πόροι καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ἄλλ' ὁ κλάδος οὗτος τῆς ἀσφαλίσεως δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν ἐν Γερμανίᾳ. Πρωτοῦ ἀναπτυχθῆ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον αἱ ἐργατικαὶ δημοσπονδίαι, αἵτινες ὑπὸ τοὺς πλέον εὐνοϊκοὺς ὄρους παρεῖχον εἰς τὰ μέλη αὐτῶν ὑποστήριξιν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἠδύναντο ταῦτα νὰ ἐργασθῶσι. Ἀφ' ἑνὸς ὅμως τὸ γεγονός· ὅτι δὲν εἶχον παντοῦ ἀναπτυχθῆ τοιαῦτα ἐργατικαὶ ὀργανώσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπιβολὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως, ἠνάγκασαν αὐτὰς νὰ περιορισθῶσι καὶ ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον ἀκόμη εἰς τὴν ἀσφάλισιν μόνον ἐναντίον τῆς ἀνεργίας. Οὕτω ἐκτὸς τῶν μεγάλων τεχνικῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ ἀσφάλισις ἀνεργίας ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ὑπολοίπους κλάδους τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως, συνετέλεσε κατὰ πολὺ εἰς τὴν μὴ ὑποχρεωτικὴν αὐτῆς εἰσαγωγὴν ἐν Γερμανίᾳ ἡ πρόθεσις τοῦ νὰ μὴ ἀφαιρεθῆ τελείως ἀπὸ τὰς ἐργατικὰς συνομοσπονδίας πᾶσα εἰρηνικὴ αὐτῶν ἐνασχόλησις, ὅπως εἶναι ἡ ὑποστήριξις τῶν μελῶν αὐτῶν εἰς τὰς περιπτώσεις ἀνεργίας καὶ ἀναγκασθῶσι καὶ τραπῶσιν εἰς καθαρῶς μόνον πολιτικὰς ἐπιδιώξεις. Ἄλλὰ καὶ ζητήματα ὡς εἶναι ὁ καθορισμὸς τῆς εὐθύνης εἰς τὰς περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἀπολύεται ὁ ἐργάτης—ἐφ' ὅσον συμβαίνει τοῦτο ἐξ ὑπαιτιότητός του δὲν δύναται οὕτως νὰ ἔχη ἀξίωσιν πρὸς παροχὴν ἐπιδόματος ἀνεργίας—λόγω π.χ. οἰκονομικῆς δυσπραγίας ἐνὸς κλάδου ἢ καὶ γενικῶς ἐκ χειροτερεύσεως τῶν ὄρων ἐργασίας, φέρουν εἰς ἐνδοιασμοὺς ὡς πρὸς τὸν καταλογισμὸν τῆς εὐθύνης. Ἐπίσης ὁ προσδιορισμὸς τοῦ εἴδους τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν δὲν θὰ δύναται ν' ἀποκρούσῃ ὁ ἀνεργὸς καθὼς καὶ τὸ ζήτημα τῆς τοπικῆς τοποθετήσεως δηλ. ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τοῦ μέρους τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, προκαλοῦν δυσχερείας, τὰς ὁποίας δὲν ἠδυνάθη νὰ ὑπερπηδήσῃ ἡ γερμανικὴ νομοθεσία καὶ προβῆ εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν τῆς ἀνεργίας.

II. Τὸ ἀγγλικὸν σύστημα τῆς κρατικῆς ἐνισχύσεως.

Παρὰ τὸ παράδειγμα τῆς Γερμανίας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐχρειάσθη περισσότερο χρόνος πρὸς ἐπιβολὴν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Εἰς τοῦτο, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Γερμανίαν, συνετέλεσε τὸ γεγονός· ὅτι ἡ ἰδέα τῆς αὐτοβοηθείας καὶ ἡ ὡς ἐξ αὐτῆς προελθοῦσα μεγάλη ἀνάπτυξις τῶν ἐλευθέρων ταμείων ἀλληλοβοηθείας εἶχε μεγίστην ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπήχησιν. Ἡ δρᾶσις ὅμως τῶν ταμείων τούτων δὲν ἠδύνατο ἐπ' αἰπειρον ν' ἀφεθῆ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, καὶ ταχέως ἡ ἐπέμβασις τοῦ κράτους καὶ ἡ νομοθετικὴ ρύθμισις τῆς λειτουργίας τῶν ἐλευθέρων ταμείων καθὼς καὶ ἡ

υποχρεωτική εφαρμογή της εργατικής ασφαλίσεως κατέστη ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀναγκαία. Ἐκ τῶν πρώτων ἐπελήφθη ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ νομοθεσία τῶν εργατικῶν ἀτυχημάτων. Βραδύτερον ἐντὸς τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπήρξατο ἡ διὰ κρατικῶν μέσων παροχὴ συντάξεως γήρατος, ἵνα τὸ 1911 συμπληρωθῇ ἡ εργατικὴ νομοθεσία διὰ τῆς υποχρεωτικῆς καθιερώσεως καὶ τῆς ασφαλίσεως ἀσθενείας, ἀναπηρίας καὶ ἀνεργίας. Τῆς νομοθεσίας ταύτης ἐπηκολούθησαν διάφοροι νόμοι τροποποιητικοῦ χαρακτήρος, ἄνευ ὅμως μεγαλειτέρας ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀρχικοῦ συστήματος. Ἡ διενέργεια ὅλων τούτων τῶν κλάδων τῆς ασφαλίσεως προσίγνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς μικτοῦ συστήματος, κατὰ τὸ ὁποῖον ἄλλαι μὲν ἐξ αὐτῶν ἐξασκοῦνται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ κράτους δι' ὀργάνων ἅτινα εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, ἄλλαι δὲ ὑπ' ὀργάνων καθαρῶς ἰδιωτικῆς φύσεως ὑπαγομένων εἰς τὸν αὐστηρότατον ἔλεγχον τοῦ κράτους.

Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις εἶχε τὴν ἀφετηρίαν της εἰς τὴν ὅλην προσηγηθεῖσαν κίνησιν τῶν ἐλευθέρων ταμείων ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἦδη κατὰ τὸν 18 αἰῶνα παρουσιάζονται ἐνταῦθα διάφοροι ἐνώσεις ὑπὸ τὸν τύπον τῶν friendly societies, boxes κτλ. μὲ σκοπὸν τὴν παροχὴν βοήθειας εἰς τὰ μέλη αὐτῶν. Ἀρχικῶς αἱ ἐνώσεις αὗται ἦσαν τοπικοῦ χαρακτήρος, ἀργότερον ὅμως καὶ ἰδίως ἀπὸ τὸ 1840 ἐνοῦνται κατὰ μεγαλειτέρας περιφερείας εἰς κεντρικὰς τοιαύτας. Τὰς κυριώτερας ἐξ αὐτῶν ἀποτελοῦν τὰ λεγόμενα τάγματα μὲ μασωνικὰς παραδόσεις. Συγχρόνως κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἄρχονται νὰ διαμορφοῦνται ταμεῖα ταφῆς ἀποκλειστικῶς. Ἡ νομοθεσία ἐπενέβη μόνον ὡς πρὸς τὰ ταμεῖα ἐκεῖνα, ἅτινα ἐλευθέρως ἤθελον πρωτοκολληθῆ παρὰ τῇ ἀρμοδίᾳ ἰπηρεσία καὶ διὰ τὰ ὁποῖα μόνον ἴσχυον αἱ σχετικαὶ νομοθετικαὶ διατάξεις. Ἡ γενικὴ ἐγγραφή αὐτῶν δὲν ἦτο υποχρεωτικὴ, οὕτως ὥστε τὸ σύστημα τῶν ἀγγλικῶν ἐλευθέρων ταμείων ἐβασίζετο ἐπὶ καθαρῶς ἀτομικῶν ἰδιωτικῶν συμβάσεων. Τὰ δύο κυριώτερα εἶδη τῶν ἀγγλικῶν ταμείων ἀποτελοῦσαν τὰ γενικὰ ταμεῖα ἀλληλοβοηθείας, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ τάγματα ἦσαν τὰ πολυπληθέστερα, καὶ τὰ μεγάλα ταμεῖα ταφῆς. Τὰ τελευταῖα ταῦτα εἶχον τὴν μεγαλειτέραν διάδοσιν, λόγῳ δὲ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῶν ἐξευλιχθῆσαν ταχέως εἰς ἓν εἶδος λαϊκῶν ασφαλιστικῶν τραπεζῶν. Διὰ τῆς ἀμέσου πληρωμῆς ὑπ' αὐτῶν τοῦ ἐπιδόματος ταφῆς εἰς τὴν περίπτωσιν θανάτου ἀπέκτησαν μεγάλην δημοτικότητα. Ἀλλὰ ὡς ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἐπεκτάσεως ἔχασαν οἱ ἠσφαλισμένοι τὴν ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς αὐτὰ καὶ περιέπεσαν εἰς χεῖρας τῶν πολυπληθῶν εἰσπρακτόρων τῶν ταμείων, οἵτινες προέβαινον εἰς πλείστας ὕσας παραβάσεις εἰς βάρος αὐτῶν. Ἡ κακὴ αὕτη διαχείρισις ἐπροκάλεσε δυσμενῆ ἐντύπωσιν διὰ τὴν ὅλην κίνησιν τῶν ἀγγλικῶν ἐλευθέρων ταμείων. Ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς τὰ ταμεῖα ταῦτα ἡ λειτουργία τῶν γενικῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας καὶ τῶν ταγμάτων ὑπῆρξεν ἐκ τῶν καλλιτέρων. Παρ' ὅτι τὰ μέλη αὐτῶν ἦσαν πολὺ ὀλιγώτερα τῶν πρώτων, ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα τῆς συγκεντρώσεως εἰς ταῦτα τῶν καλλιτέρων στοιχείων τῆς εργατικῆς τάξεως καθὼς καὶ τῶν μικρῶν ἀστικῶν τά-

ξων. Δι' ὅλης αὐτῆς τῆς ἐνεργείας τῶν ἐλευθέρων ταμείων ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπετεύχθη ὥστε 20—25 ἑκατ. προσώπων νὰ εἶναι ἠσφαλισμένα εἰς τὴν περίπτωσηιν ἀποβιώσεως διὰ τῆς παροχῆς ἐπιδόματος θανάτου. Ὁ μεγάλος οἶτος ἀριθμὸς ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ὅλης δημαγωγικῆς ἐνεργείας τῶν λαϊκῶν ἀσφαλιστικῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ταμείων ταφῆς. Διὰ τὴν περίπτωσιν ἀσθενείας ἢ ἀσφάλις περιελάμβανε 4—6 ἑκατ., διὰ δὲ τὴν περίπτωσιν γήρατος, ἀναπηρίας καὶ ἀτυχήματος ἀκόμη ὀλιγότερα. Παρ' ὅτι ὅμως μικρὰ εἰς ἀριθμὸν μελῶν, τὰ ὄργανα τῶν τελευταίων τούτων καὶ ἰδίως τὰ τάγματα ἀπετέλεσαν διὰ τῆς ὅλης ἀνθρωπιστικῆς τῶν ἐνεργείας καὶ διὰ τῆς καλλιέργειας τοῦ ἀποταμιευτικοῦ πνεύματος τὴν σχολὴν τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῆς ἀγγλικῆς ἐργατικῆς τάξεως. Οὕτω καὶ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφάλισις, παρέμεινε ἓνα μέγα μέρος τῶν ἐλευθέρων ταμείων ὡς ὄργανα ὠρισμένων κλάδων τοῦ ὅλου διαμορφωθέντος συστήματος τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἡ κρατικὴ μέριμνα ἐξεδηλώθη ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ πρῶτον ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχημάτων. Τὸ 1897 ἐτροποποιήθη ὁ περὶ εὐθύνης νόμος κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε οἱ ἐργάται νὰ τυγχάνουν ἀποζημιώσεως καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχε πταῖσμα ἐκ μέρους τοῦ ἐπιχειρηματίου, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴν ὑπῆρχεν ἐκ μέρους αὐτῶν δολία προαίρεσις ἢ βαρεία ἀμέλεια. Δι' ἑτέρου νόμου τοῦ 1906 ἐπεξετάθη τὸ δικαίωμα τῆς ἀποζημιώσεως ἐργατῶν. Ἡ ἀποζημίωσις λόγῳ ἀτυχημάτων, πρὸς τὰ ὅποια ἐξισοῦνται καὶ αἱ ἐπαγγελματικαὶ νόσοι, ἀνέρχεται μέχρι 50 ο/ο τοῦ ἡμερομισθίου, παρέχεται δὲ ὑπὸ τὴν μορφήν ἑβδομαδιαίας συντάξεως. Εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἀτύχημα θὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον, δίδεται εἰς τοὺς ἐπιζῶντας ἐπίδομα ἐφ' ἅπαξ ἀνερχόμενον εἰς τὸ τριπλάσιον τοῦ ποσοῦ τῶν ἔτησιων ἡμερομισθίων. Αἱ ὑποχρεώσεις αἴτινες ἀπορροῦν διὰ τοὺς ἐπιχειρηματίας ἐκ τῶν διατάξεων τούτων, καλύπτονται ὑπ' αὐτῶν διὰ τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἐναντίον τῶν κινδύνων ἐξ ἀτυχημάτων εἰς ἰδιωτικῆς ἀσφαλιστικῆς ἐταιρείας. Φανερὸν εἶναι ὅτι ὡς διεμορφώθη ἐπὶ τοῦ σημείου τῶν ἀτυχημάτων ἡ ἀγγλικὴ νομοθεσία, δὲν δυνάμεθα νὰ ὀμιλῶμεν περὶ καθαρᾶς ἀσφαλίσεως ἀτυχημάτων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ρύθμισις τῶν περιπτώσεων ἀτυχήματος εἶχε προηγηθῆ τῆς ὑπολοίπου ἀσφαλιστικῆς νομοθεσίας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν συμπεριελήφθη ἐκ τοῦ ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς μέχρι τοῦδε διαφρονημίσεως ἦσαν ἀρκούντως ἱκανοποιητικά, ἂν καὶ δὲν ἰδύναντο ποτὲ νὰ ἔχωσι τὴν ἕκτασιν μιᾶς πραγματικῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχήματος.

Ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ὅμως ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλις ἔλαβεν τὴν ὀριστικὴν τῆς διαμόρφωσιν διὰ τοῦ κρατικοῦ ἀσφαλιστικοῦ νόμου τοῦ 1911, τοῦ ὁποῖου κύριος πρωτουργὸς ὑπῆρξεν ὁ τότε ὑπουργὸς τοῦ θησαυροφυλακίου Λόυδ Τζῶρτζ. Ὁ νόμος οὗτος ἐπέβαλε τὴν ἀσφάλισιν ἀσθενείας, ἀναπηρίας καὶ ἀνεργίας. Πρῶτερον αὐτοῦ διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1909 εἶχεν προβλεφθῆ ἤδη καὶ ρυθμισθῆ διὰ κρατικῶν μέσων ἡ ἀσφάλις γήρατος, οὕτως ὥστε

νά συμπληρωθῆ ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ ὅλον σύστημα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἐκ τῶν διαφορῶν εἰς αὐτὴν ὑπαγομένων κλάδων ἡ ἀσφάλις ἀσθενείας καὶ ἀναπηρίας ἐνεργεῖται ἀπὸ κοινου. Συγχρόνως προστέθη εἰς ταύτας καὶ ἡ ἀσφάλις μητρότητος. Ὑπόχρεα πρὸς ἀσφάλειν εἶναι πάντα τὰ πρόσωπα ἀπὸ 16 ἕως 70 ἐτῶν, ἅτινα ἔχουν θέσιν ἐργαζομένου. Εἰς αὐτὰ περιλαμβάνονται πάντες οἱ χειρόνακτες καθὼς καὶ ἐκείνοι ἐκ τῶν ἄλλων ἐργαζομένων, τῶν ὁποίων τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα δὲν ὑπερβαίνει (ἀρχικῶς 160 £) ἐν ὠρισμένον ποσόν. Ἐπίσης δύνανται ἡσφαλισθῶσιν ἐλευθέρως καὶ πρόσωπα τὰ ὅποια δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ἀνωτέρω κατηγορίαν μὴ ὑπερβαίνοντα τὸ 65 ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ μὴ ἔχοντα εἰσόδημα μεγαλειτέρων (ἀρχικῶς 160 £) ὠρισμένου ποσοῦ. Αἱ παροχαὶ συνίστανται εἰς ἰατρικὴν περίθαλψιν, φαρμακευτικὰ εἶδη καὶ ὑπὸ ὠρισμένου προϋποθέσεις, καὶ διὰ τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἡσφαλισμένων ἀκόμη, εἰσαγωγή εἰς σανατόριον. Ἐπίδομα ἀσθενείας παρέχεται μέχρι τῆς 26 ἑβδομάδος τῆς ἀσθενείας καὶ ἀνήρχετο ἀρχικῶς διὰ μὲν τοὺς ἄνδρας εἰς 10 sh κατ' ἑβδομάδα, διὰ δὲ τὰς γυναῖκας εἰς 7 sh καὶ 6 d. Τὸ ἐπίδομα ἀσθενείας διαδέχεται ἡ σύνταξις ἀναπηρίας ἡ ὅποια εἶναι ἀπαιτητὴ μέχρι τοῦ 70 ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν ἡσφαλισμένων. Τὸ ποσὸν αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 5 sh κατ' ἑβδομάδα. Ἐπιπροσθέτως διὰ τῆς ἀσφαλίσεως μητρότητος παρέχεται εἰς ἑκάστην ἡσφαλισμένην γυναῖκα ἐπίδομα τοκετοῦ ἐκ 30 sh καθὼς καὶ ἐπὶ 4 ἑβδομάδας τὸ ἐπίδομα ἀσθενείας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐκπίπτει διὰ τὰς γυναῖκας ἡσφαλισμένων ἀνδρῶν, ἐφ' ὅσον καὶ αἱ ἴδιαι δὲν ἔχουσιν ἀσφαλισθῆ. Ἐναντι τῶν παροχῶν τούτων καταβάλλονται εἰσφοραί, αἵτινες πληρώνονται ἀπὸ κοινου ὑπὸ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν τῇ συμμετοχῇ καὶ τοῦ Κράτους. Τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν ὑπέχει ὁ ἐργοδότης, ὅστις πάλιν κρατεῖ τὸ ἀναλογουὺν ποσοστὸν τῶν ἐργατῶν ἐκ τῶν ἡμερομισθίων αὐτῶν. Τὸ ποσὸν τῶν εἰσφορῶν δὲν ὑπολογίζεται ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ ἡμερομισθίου, ἀλλ' εἶναι ἐνιαῖον καὶ ἀνήρχετο ἀρχικῶς εἰς 7 d διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ 6 d διὰ τὰς γυναῖκας κατ' ἑβδομάδα. Ἐξ αὐτῶν πληρώνουν οἱ ἐργοδοταὶ 3 d κατὰ πρόσωπον ἀσχέτως φύλου. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ κράτους συνίσταται εἰς τὴν παροχὴν 2 d κατ' ἄτομον δι' ἑκάστην ἑβδομάδα. Εἰς τὰς περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας τὸ ἡμερομισθίον εἶναι μικρὸν οἱ ἐργάται καταβάλλουν ὀλιγώτερα, ἐὰν δὲ δὲν ὑπερβαίνει ἐν κατώτατον ὅριον αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἐργατῶν ἐκπίπτουν τελείως. Καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιπτώσεις πληρώνουν οἱ ἐργοδοταὶ καὶ τὸ κράτος τὰ ὑπόλοιπα τῶν εἰσφορῶν. Ὡς ὄργανα τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας, ἀναπηρίας καὶ μητρότητος ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ ὑπάρχοντα ἐλεύθερα ταμεῖα ἀλληλοβοηθείας, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἔχωσι ἐπίσημως ἀναγνωρισθῆ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν των νὰ μὴ εἶναι κατώτερος τῶν 5000. Ὅσα ἐκ τῶν πρὸς ἀσφάλειν ὑποχρέων προσώπων δὲν εἶναι μέλη τοιούτων ταμείων ἀσφαλίζονται εἰς τὸ Post office contributory, ἐν εἶδος κρατικοῦ ταμείου, τὸ ὅποιον καταβάλλει εἰς αὐτὰ χρηματικὰ ἐπιδόματα ἀναλόγως τῶν πληρωθέντων εἰσφορῶν. Ἀνεξαρτήτως ὁμοῦς τούτου ἡ

ιατρικὴ καὶ σανατοριακὴ περίθαλψις παρέχεται εἰς πάντας τοῖς πρὸς ἀσφάλισιν ὑποχρέους.

Ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἀσφαλίσεις ταύτας ἡ ἀσφάλισις γήρατος διενεργεῖται διὰ καθαρῶς κρατικῶν μέσων ἄνευ τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς καταβολὴν εισφορῶν. Δικαίωμα πρὸς παροχὴν συντάξεως γήρατος ἔχει πᾶς ὅστις ὑπερέβη τὸ 70ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἡ σύνταξις γήρατος ἀντικαθιστᾷ μετὰ τὸ 70 ἔτος τὴν σύνταξιν ἀναπηρίας, ἣτις ἐκπίπτει πλέον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου. Τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὑπολοίπου εισοδήματος τοῦ δικαιουμένου συντάξεως προσώπου, ἀνέρχεται δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ εἰσόδημα τοῦτο εἶναι μικρὸν μέχρι 5 sh. Αἱ συντάξεις πληρώνονται διὰ τῶν ταχυδρομείων καὶ καθορίζονται ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν συντάξεως, αἵτινες εὐρίσκονται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς τοπικῆς κρατικῆς διοικήσεως. Προϋπόθεσις τῆς ἐγκρίσεως εἶναι τὸ ἀμεμπτον παρελθόν τοῦ ἐνδιαφερομένου, τὰ δὲ μέσα τῶν παροχῶν τούτων καταβάλλονται ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Διὰ τῆς ἀγγλικῆς ἀσφαλιστικῆς νομοθεσίας εἰσήχθη καὶ ἡ ἀσφάλισις ἀνεργίας εἰς τὸν κύκλον τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Ὑπόχρεοι πρὸς ἀσφάλισιν διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς ἀνεργίας εἶναι μόνον οἱ ἐργάται οἱ ὑπαγόμενοι εἰς ὠρισμένας βιομηχανίας, ὅπως ἡ βιομηχανία μηχανημάτων, ναυπηγία κλπ., καὶ οἵτινες ὑπερέβησαν τὸ 16 ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουν ἐτήσιον εἰσόδημα ἄνω (ἀρχικῶς 160 £) ἐνὸς ὠρισμένου ποσοῦ. Αἱ παροχαὶ ἐκ τῆς ἀσφαλίσεως ἀνεργίας εἶναι ἀπαιτηταὶ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ κρατικὰ γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐξεύρουν κατάλληλον ἐργασίαν διὰ τὸν ἀνεργον, ὁ ὁποῖος συγχρόνως δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐργασθῇ ὑπὸ δυσμενεστέρους ὄρους ἀπὸ τοὺς συνήθεις. Ἐὰν ἡ ἀπώλεια τῆς ἐργασίας ὀφείλεται εἰς ἰδικὴν του ὑπαιτιότητα αἱ παροχαὶ δὲν εἶναι ἀπαιτηταί. Ἐπέρχεται ἡ ἀνεργία καὶ ἔχει ὁ ἀνεργος τὸ δικαίωμα τῆς παροχῆς ἐνισχύσεως, τότε, κατόπιν ἀναμονῆς μιᾶς ἐβδομάδος, λαμβάνει 7 sh κατ' ἐβδομάδα ὅχι ὁμως πλέον τῶν 15 ἐβδομάδων ἐντὸς ἐνὸς ἔτους καὶ τοῦτο πάλιν, ἐφ' ὅσον εἰς πέντε ἐβδομάδας εἰσφορῶν ἀντιστοιχεῖ μιᾶς ἐβδομάδος ἀνεργίας κατὰ τὴν ὁποίαν παρέχεται τὸ ἐπίδομα. Αἱ ἐβδομαδιαῖαι εἰσφοραὶ ἀνέρχονται εἰς 5 d καὶ πληρώνονται ἐξ ἡμσείας ὑπὸ τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Κράτους συνίσταται εἰς τὴν παροχὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐνὸς ποσοῦ, ἀνερχομένου εἰς τὸ τρίτον τῶν ὑπὸ τῶν ἠσφαλισμένων καταβληθέντων εἰσφορῶν. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ὅπως ὅταν οἱ ἐργοδοταὶ κατὰ τὴν περιόδον μιᾶς κρίσεως δὲν προβαίνουν εἰς ἀπολύσεις ἢ ὅταν οἱ ἐργάται ἔχουν πληρώσει 500 ἐβδομαδιαίας εἰσφορὰς καὶ ὑπερέβησαν συγχρόνως τὸ 60ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των, δύναται εἰς τοὺς μὲν ἢ εἰς τοὺς δὲ νὰ ἐπιστραφοῦν ἐν μέρος ἢ καὶ τὸ ὅλον τῶν καταβληθέντων εἰσφορῶν. Ὅργανα τῆς ἀσφαλίσεως ἀνεργίας εἶναι τὰ κρατικὰ γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας καθὼς καὶ αἱ ἐργατικαὶ συννομοσπονδίαί. Αἱ τελευταῖαι αὗται ἀποτελοῦσι κατὰ τοῦτο

ὄργανα τῆς κρατικῆς ἀσφαλίσεως, καθ' ὅσον λαμβάνουν παρὰ τοῦ κράτους τὰ 3/4 τῶν ἐπ' αὐτῶν παρεχομένων ἐπιδομάτων. Οὕτω ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐργατικῶν συννομοσπονδιῶν εἰς τὰς πληρωμὰς, ὥστε νὰ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀσφαλίσεως καὶ νὰ αὐξάνωνται διὰ τοὺς ἀνέργους αἱ παροχαί, καθότι εἰς τὴν περίπτωσιν εἰς τὴν ὁποίαν αἱ συννομοσπονδίαὶ λαμβάνουν τὸ πλῆρες κρατικὸν ἐπίδομα ἐξ 7 sh θὰ πρέπει νὰ προσθέτουν καὶ ἐξ ἰδίων μέσων τὸ 1/4 τούτου. Τελευταίως συμπεριελήφθησαν εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἀνεργίας πάντες οἱ ἀπὸ 16 ἕως 65 ἐτῶν ἀνεργοὶ ἐργάται, οἵτινες εἴτε ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν κρατικὴν ἀσφάλισιν ἀνεργίας λόγῳ ἀπωλείας τοῦ δικαιώματος πρὸς παροχὴν ἐπιδόματος, εἴτε δὲν συμμετεῖχον εἰς αὐτὴν μέχρι τοῦδε. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀσφαλίσεως ἀνεργίας ὑπῆρξεν καὶ ἡ στάσις τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὴν παροῦσαν διεθνῆ κρίσιν ἔναντι τῆς πολιτικῆς τῆς μειώσεως τῆς ἀνεργίας διὰ τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων δημοσίων ἔργων. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, αἵτινες ἠκολούθησαν τὴν πολιτικὴν ταύτην, ἡ Ἀγγλία παρέμεινε εἰς τὸ σύστημα τῆς ἀπ' εὐθείας ἐνισχύσεως τῶν ἀνέργων διὰ τῆς παροχῆς εἰς αὐτοὺς διαφόρων ἐπιδομάτων ἀνεργίας.

III. Ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλισις εἰς τὰς ὑπολοίπους χώρας.

Πολὺ ἀργότερον τῶν προαναφερθέντων κρατῶν ἐφηρμόσθη ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις ἐν Γαλλίᾳ, ὀλοκληρωθεῖσα πρὸ τινων ἐτῶν πρῶτον διὰ τοῦ νόμου τῆς 5 Ἀπριλίου τοῦ 1928 καὶ τοῦ νεωτέρου τούτου τῆς 30 Ἀπριλίου τοῦ 1930. Λόγῳ τῆς ὄλης συνθέσεως τῆς γαλλικῆς οἰκονομίας ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως συνήντα μεγάλην ἀντίδρασιν. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ἡ προσάρτησις εἰς τὴν γαλλικὴν ἐπικράτειαν τῶν μέχρι τότε γερμανικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, εἰς τὰς ὁποίας ἴσχυε ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλισις νομοθετηθεῖσα ἤδη ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἐδημιούργησε καὶ διὰ τὴν ὑπόλοιπον Γαλλίαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐφαρμογῆς καὶ ἐν αὐτῇ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Τὸ πρῶτον κατατεθὲν ἐν τῇ Βουλῇ νομοσχέδιον ἀφορῶν τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις ἦτο τῆς 22 Μαρτίου 1921. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο κατόπιν μακρῶν κοινοβουλευτικῶν ἀγώνων ἐψηφίσθη τὴν 5 Ἀπριλίου τοῦ 1928 μὲ διετὴ προθεσμίαν ἐφαρμογῆς. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἠγέρθησαν διαμαρτυρίαι ὡς πρὸς τὴν κἀτάργησιν τῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας καὶ τὴν ἐν γένει οἰκονομικὴν ὑπόστασιν τοῦ θεσμοῦ. Αἱ διαμαρτυρίαι αὗται ἔφερον εἰς τὴν διατύπωσιν διαφόρων ἄλλων νομοσχεδίων, μὲ ὀριστικὴν πλέον διαρρῦμσιν τοῦ ζητήματος διὰ τοῦ τελικοῦ νόμου τοῦ 1930.

Μέχρι τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν νόμων τούτων ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλισις ἐν Γαλλίᾳ εἶχεν ἀρκετὰ μακρὰν προῖστορίαν. Ἡδη πρὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὑφίσταντο αἱ Sociétés de secours mutuels, αἵτινες παρεῖχον διαφόρων εἰδῶν βοήθειας εἰς τὰ μέλη αὐτῶν. Ἡ μετεπαναστατικὴ καθὼς καὶ ἡ ναπολεόντειος περίοδος ἐπέφερον τὸν περιορισμὸν αὐτῶν, ἐὰν μὴ τὴν τε-

λείαν αὐτῶν καταστροφὴν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισαν ὅμως ν' ἀναγεννῶνται καὶ πάλιν καὶ ν' ἀποκοτῶν μεγαλύτερον ἔδαφος δριήμεως. Τὸ 18:0 διὰ νόμου περιορίσθη ἡ δριῆσις τῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἀσθενείας καὶ τὴν παροχὴν ἐπιδόματος ταφῆς. Αἱ ἑτέρου νόμου τοῦ ἰδίου ἔτους ἰδρύθη ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους ταμεῖον συντάξεως γήρατος, εἰς τὸ ὅποιν ἠδύνατο νὰ συμμετέλλῃ κατόπιν πληρωμῆς καθὲς πολίτης ἢ μέλος ἑνὸς ταμείου ἀλληλοβοηθείας. Κυρίως ὅμως αἱ καταβολαὶ ἐγίνοντο ὑπὸ τῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας πρὸς ὄφελος τῶν μελῶν των συνολικῶς, ἔναντι δὲ τῶν πληρωμῶν τούτων ἐλάμβανον ἀπ' εὐθείας κρατικὰς ἐνισχύσεις. Ἐπίσης τὸ 1868 ἰδρύθη κρατικὸν ταμεῖον ἀσφαλίσεως ζωῆς καὶ ἀτυχημάτων. Τὸ ταμεῖον τοῦτο δὲν ἔλαβε μεγάλην ἐπέκτασιν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἠσφαλισμένων παρέμεινε μικρὸς. Τὸ ἔτος 1898 ἔφερε μεγαλύτεραν ἐλευθερίαν εἰς τὴν δριῆσιν τῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας διὰ σχετικοῦ ψηφισθέντος νόμου, ὅστις ἐπέτρεπε τὴν ἐπέκτασιν τῶν κλιδῶν τῆς ἀσφαλίσεως αὐτῶν καὶ τὸν σχηματισμὸν μεγαλύτερων ἐνώσεων. Διὰ τῶν νόμων τέλους τοῦ 1910 καὶ 1912 εἰσήγαγεν ἡ Γαλλία τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν γήρατος δι' ὅλους τοὺς ἐργάτας. Ἡ ἔλλειψις τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως καθίστατο ἰδίως αἰσθητὴ ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλισιν ἀσθενείας. Ἀλλὰ δι' ὠρισμένα εἶδη ἐπιχειρήσεων, ὅπως σιδηροδρόμοι, μεταλλεῖα, κρατικαὶ ἐπιχειρήσεις εἶχεν ἤδη ἐπιβληθῆ ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐργατικὴ ἀσφάλισις, προτοῦ εἰσεῖν καθιερωθῆ ἡ γενικὴ τοιαύτη διὰ τῶν νόμων τοῦ 1928 καὶ 1930. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι νόμοι προβλέπουν τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν πάντων τῶν ἐργατῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀγροτῶν τούτων ἔναντιον τῶν κινδύνων ἀσθενείας καὶ θανάτου, ἀνικανότητος πρὸς ἐργασίαν, γήρατος καὶ ἀνεργίας. Ὅργανον τῆς ἀσφαλίσεως εἶναι τὸ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδρυθὲν Ἰδρυμα τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων μὲ ὑποχρεωτικὰς εἰσφορὰς τῶν ἐργατῶν, ἐργοδοτῶν καὶ ἀλάλογον χρηματικὴν συμμετοχὴν τοῦ Κράτους. Οὕτω διὰ τῶν νόμων αὐτῶν ὀλοκληρώθη καὶ ἐν Γαλλίᾳ πλήρως τὸ σύστημα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἐξαιρέσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν συστημάτων τούτων ἀποτελοῦσιν αἱ Ἡνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἵτινες στεροῦνται τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Καὶ ἐνταῦθα ὅμως ἐσημειώθη τελευταίως προσπάθεια πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ θεσμοῦ τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Μέχρι τοῦδε ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλισις διενεργεῖται ἐλευθέρως κατὰ διαφόρους τρόπους ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε κλάδων. Οὕτω ἡ ἀσφάλισις ἀσθενείας εἶναι ἔργον κυρίως τῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας καὶ τῶν ἐργατικῶν συνομοσπονδιῶν. Ἡ ἀποζημίωσις εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἀτυχημάτων ρυθμίζεται εἰσὲτι ἐπὶ τῇ βίσει τῶν κανόνων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἐκδοθέντων εἰς τὰ περισσότερα κράτη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν σχετικῶν νόμων εἰδικῶς διὰ τὰ ἐργατικὰ ἀτυχήματα. Ἰδιαιτέρας μερίμνης τυγχάνει, ἰδίως ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιχειρηματιῶν, καὶ τὸ ζήτημα τῆς προλήψεως τῶν ἐργατικῶν κινδύνων. Ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλισιν ἀναπηρίας καὶ γήρατος ἐπικρατεῖ πρωτίστως τὸ σύστημα τῶν λαϊκῶν ἀσφα-

λίσεων υπό τὴν μορφήν διαφόρων ἰδιωτικῶν ὀργανώσεων, ὅπως ἀσφαλιστικῶν ἑταιρειῶν, ταμείων συντάξεων κλπ.

Ἡ ἐργατικὴ ἀσφάλις εἰς τὰ ἄλλα κράτη ἔσχε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον παρομοίαν ἐξέλιξιν. Ἡ ἀνάπτυξις ἐν τούτοις ἐνὸς πλήρους συστήματος κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως μόνον εἰς μεμονωμένας περιπτώσεις ἠδυνήθη νὰ ἐπιτευχθῆ. Ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας τὰ περισσότερα κράτη παρέμενον εἰς τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρως ἀσφαλίσεως διὰ τῶν ταμείων ἀλληλοβοηθείας ὑπὸ τὴν ρυθμιστικὴν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους. Ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν εἶχον καθιερώσει ἡ Αὐστρία, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Νορβηγία, ἡ Σουηδία, τὸ Λουξεμβούργον, ἡ Σερβία, ἡ Ρουμανία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ἰταλία διὰ τὰς γυναῖκας ἐργατίδας.

Ἡ ἀσφάλις ἀτυχήματος εἰσῆχθη ὑποχρεωτικῶς διὰ τοὺς ἐργάτας τῶν διαφόρων ἐπιτηδευμάτων κυρίως εἰς τὰ μικρότερα κράτη. Αὕτη ἐξασκεῖται ἐκτὸς τῶν πρὸς τοῦτο δημοσίων ἰδρυμάτων καὶ ἐνίοτε δι' ἰδιωτικῶν τοιούτων. Κράτη μὲ ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν ἀτυχήματος εἶναι ἡ Αὐστρία, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Νορβηγία, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Ἑλβετία, τὸ Λουξεμβούργον, ἡ Ρουμανία, ἡ Σερβία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Φιλανδία καὶ παλαιότερον ἡ Ρωσσία.

Ἡ ἀσφάλις ἀναπηρίας καὶ γήρατος διενεργεῖται εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ τῆς παροχῆς συντάξεων ἀνευ τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς καταβολὴν εισφορῶν. Ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν ἐφήρμοσεν ἡ Σουηδία, ἡ Φιλανδία, τὸ Λουξεμβούργον καὶ ἡ Ρουμανία. Εἰς τὰ περισσότερα κράτη ὑφίσταται ἀσφάλις ἀναπηρίας καὶ γήρατος δι' ὠρισμένας τάξεις ἐργατῶν μόνον.

Ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις ἀνεργίας ὑπάρχει τέλος ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν καὶ Αὐστρίαν. Ἐπίσης ὑφίσταται εἰς ἄλλα τινὰ κράτη ἔλευθέρως ἀσφάλις ἀνεργίας ἐπὶ τῇ βίᾳ ὅμως νομοθετικῆς ρυθμίσεως ταύτης.

Δ'. Ὁ θεσμὸς καὶ ἡ λειτουργία τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων παρ' ἡμῶν.

Ἡ μεταπολεμικὴ κρίσις ἦν διέρχεται ὁ θεσμὸς τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἤγαγε εἰς συμπεράσματα καὶ κρίσεις, αἵτινες τείνουσιν εἰς τὸ νὰ καταδικάσωσι κατ' ἀρχὴν καὶ νὰ παρουσιάσωσιν ὡς τελείως χρεωκοπήσαντα τὸν θεσμὸν τοῦτον. Παρ' ὅτι διαρκούσης τῆς κρίσεως ταύτης ἀπεφασίσθη ἡ εἰσαγωγή τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπεδοκιμάσθη ὁμοφώνως ὑφ' ὅλων τῶν πολιτικῶν παρατάξεων, δὲν ἔλειψαν αἱ ἀντιρῆσεις ἐπὶ τοῦ σκοπίμου ἢ μὴ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ παρ' ἡμῖν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Εἴμεθα τῆς γνώμης ὅτι πρὸς σχηματισμὸν σαφοῦς ἀντιλήψεως καὶ ὅπως θέσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο ὡς ἔχει κατ' οὐσίαν, πρέπει νὰ κάμωμεν τὴν διάκρισιν μεταξὺ ἀφ' ἐνὸς τῆς κατ' ἀρχὴν ἐπιβολῆς τοῦ θεσμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν ἀποτελεσμάτων αἵτινα εἶχεν ἢ δύναται νὰ ἔχη ἐν τῇ ἐκάστοτε

ἐμπράκτω εφαρμογῇ του ὁ θεσμὸς οὗτος. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσηιν νομίζομεν, ὡς ἀπεδείξαμεν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρούσης ἡμῶν μελέτης, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρχη ἀντίρρησης ὡς πρὸς τὸ σκόπιμον ἢ μὴ τῆς κατ' ἀρχὴν εφαρμογῆς τῶν κοινωνικῶν ασφαλίσεων. Ἡ δευτέρα περίπτωσις εἶναι καθαρῶς πραγματικὸν ζήτημα καὶ εἶναι στενωῶς συνυφασμένη μετὰ τὴν ἐξέλιξιν ἣν ὑπέστη ὁ θεσμὸς τῆς ὑποχρεωτικῆς ασφαλίσεως εἰς τὰ διάφορα κράτη καθὼς καὶ τῶν αἰτίων, αὐτὰ ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως ταύτης.

Ἐκ τῆς ὄλης μέγρι τοῦδε διαρκείας τῆς εφαρμογῆς τῆς εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλις διατρέχει σήμερον τὴν κροισμωτέραν περίοδον, εἰς τὴν ὁποίαν περιεπλέχθη ἤδη ἀπὸ μακρῶς σειρᾶς ἐτῶν καὶ ἔνεκεν ἀκριβῶς τῆς ὁποίας ἐνομήσθη καὶ νομίζεται παρὰ πολλῶν εἰσέτι ὅτι αὐτὴ ἀπέτυχεν πλήρως καὶ ὅτι δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ὑπὲρ αὐτῆς ἄλλο τι εἰμὴ μόνον τὸ γεγονός, ὅτι ἐπέτυχε μίαν σημαντικὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ὄλης δυναμικότητος τῆς Οἰκονομίας. Τὰ αἴτια αὐτὰ ἐπροκάλεσαν τὴν κρίσιν ταύτην εἶναι καθ' ἡμᾶς δύο βασικά τοιαῦτα, ἰσχύοντα διὰ τὴν ὅλην μεταπολεμικὴν οἰκονομίαν καὶ μὴ ἀποκλείοντα βεβαίως εἰς τὴν κατὰ μονομερῆ κράτη ἐξέλιξιν τὴν ὑπαρξίν ὅλως ἰδιαιτέρων καθαρῶς τοπικῆς φύσεως τοιούτων, ἀναγομένων εἴτε εἰς τὴν καθ' ἑαυτοῦ σύνθεσιν τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου συστήματος εἴτε εἰς τὴν ἐν γένει ἐξέλιξιν μιᾶς ἐκείστης Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, μὴ δυναμένων ὅμως τῶν τελευταίων τούτων νὰ μᾶς ἀπασχολήσονται ἐνταῦθα λόγῳ ἀκριβῶς τοῦ τοπικοῦ χαρακτήρος αὐτῶν.

Ἡ νομοματικὴ ἀστάθεια ἡ ὁποία ἐπεκράτησε μεταπολεμικῶς καὶ ἥτις ἤγαγεν εἰς τὴν γενικὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὑποτίμησιν τῶν διαφόρων ἐθνικῶν νομοσμάτων, ἐπέφερε μεγίστην μείωσιν τῶν κεφαλαίων τῶν ἰδρυμάτων τῶν κοινωνικῶν ασφαλίσεων, ἐὰν μὴ τὴν πλήρη σχεδὸν ὅπως π.χ. ἐν Γερμανίᾳ ἐκμηδένισιν αὐτῶν. Ἡ ἐπὶ πολλὰ ἔτη συσσώρευσις εἰς τὰ ἰδρύματα ταῦτα τῶν εἰσφορῶν τῶν ἠσφαλισμένων καὶ ὁ σχηματισμὸς ἐξ αὐτῶν σημαντικῶν κεφαλαίων πρὸς ἀντιμετώπισιν κυρίως τῶν ἐκ τῶν συντάξεων ἀναπηρίας καὶ γήρατος προκαλουμένων ἀπαιτήσεων, ἦσαν τὰ μόνα ἀποταμιευτικὰ κεφάλαια τῶν πενεστέρων κατὰ κράτη ἐργατικῶν τάξεων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνέμενον τὴν μοναδικὴν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ γήρατος καὶ τῆς ἀναπηρίας ἐνίσχυσιν, ἡ ἐξαφάνισις τῶν ὁποίων δὲν θὰ ἐπέφερε μόνον τὴν κρίσιν τοῦ ὅλου θεσμοῦ τῆς κοινωνικῆς ασφαλίσεως, ἀλλὰ καὶ θὰ κατέληγε λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ πληθυσμοὶ οὗτοι τελικῶς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀφεθῶσιν ἀνευ βοηθείας εἰς τὴν ἐπιβάρυνσιν τοῦ δημοσίου ταμείου. Τὸ γεγονός τῆς δημιουργίας μεγάλων ασφαλιστικῶν ἰδρυμάτων εἰς τὰ ὁποῖα θὰ συνέρροον τὰ κεφάλαια τῶν ἠσφαλισμένων, δεσμευόμενα διὰ μακρότερον χρόνον ἐάν ὄχι δι' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ασφαλίσεως, τοῦλάχιστον διὰ τὴν ἀφίλιον ἀναπηρίας καὶ γήρατος, καὶ τὸ ὁποῖον γεγονός ἐθεωρήθη ἀρχικῶς ὡς κατοχύρωσις τοῦ θεσμοῦ καὶ ἐξασφάλις τῶν συντάξεων, ἀπέβη τελικῶς εἰς ἐκ

τῶν λόγων, οἵτινες προεκάλεσαν τὴν κρίσιν τοῦ ὅλου θεσμοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἡ μεταπολεμικὴ ὅμως οἰκονομία ἔσχε καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἄλλου σημείου τὸν ἀντίκτυπον αὐτῆς ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἐσημείωσεν ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ἡ ἐργατικῆς ἀσφάλισης. Ἡ καθ' ὅλην τὴν περίοδον ταύτην σοβούσα οἰκονομικὴ ἀρρυθμία, ἡ ἐκ τοῦ πολέμου προκληθεῖσα χειροτέρευσις τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν, ἡ αἴτησις τῶν ἐπιλεγομένων κοινωνικῶν νόσων ἦσαν πάντες λόγοι, οἵτινες ἐπέφερον τὴν μεγαλειτέραν ἐπιβάρυνσιν καὶ τὴν προσφυγὴν εἰς τὰ ταμεῖα τῶν ἀσφαλίσεων ἑνὸς πολὺ μεγαλειτέρου ἀριθμοῦ προσώπων, εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ὁποίων δὲν ἠδύναντο πλέον ν' ἀνταποκριθῶσιν πλήρως. Ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός τῆς ἀνεργίας καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ὅπου δὲν εἶχεν ἐφαρμοσθῆ ἡ ἀσφάλις ἀνεργίας, ἤλθε συνεπίκουρον τῆς μεγαλειτέρας ἐπιβαρύνσεως τῶν ἰδρυμάτων τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Διότι ἦν καὶ ἡ ἀνεργία ἀντεμετοπίζετο [ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ τῆς προνοίας τῶν ἀνευ βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος. Ὁ τρόπος οὗτος ἦτο τελείως ἀνεπαρκῆς, ἰδίως εἰς περιπτώσεις μιᾶς γενικῆς ἀνεργίας, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπιφέρει τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν διὰ τῆς κανονικῆς καταβολῆς τῶν εἰσφορῶν εἰς τὸν ὅλον ὄργανισμὸν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Ἐκεῖ δὲ ὅπου ὑπῆρχεν ἀσφάλις ἀνεργίας ἐπέφερε τοιαύτην ἐπιβάρυνσιν εἰς τὰς ἀσφαλίσεις, ὥστε νὰ καταστῇ ἀναγκαῖα ἡ κρατικὴ ἐνίσχυσις, ὅπως δυνηθῶσιν καὶ ἀντεπεξέλθωσιν αὐταὶ πρὸς τὰς ἀνειλημμένας ὑποχρεώσεις των. Ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1933 τὰ χρεωστούμενα ποσὰ τῆς ἀσφαλίσεως ἀνεργίας πρὸς τὸ θησαυροφυλάκιον ἀνῆρχοντο εἰς τὸ ποσὸν τῶν 115 ἑκατ. λιρῶν. Τὸ ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι ἦσαν ἀρκούντως ἰσχυροὶ ὅπως ἐπιφέρωσι μεταπολεμικῶς τὸν κλονισμὸν τοῦ ὅλου θεσμοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ ὅτι ἡ κρίσις αὕτη δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν αὐτὴ καθ' ἑαυτὸ ἀνεπαρκείαν τοῦ θεσμοῦ ἀλλὰ εἰς ἔξω αὐτοῦ εὐρισκομένους λόγους καὶ ἐπιδράσεις ἀπόδειξις εἶναι, ἡ ἀπρόσκοπτος καὶ ἀρίστη λειτουργία τῆς γερμανικῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως καθ' ὅλον τὸ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς μέχρι τοῦ μεγάλου πολέμου, παρ' ὅτι συνέτρεχεν ἐναντίον τοῦ γεγονότος τούτου τὸ νεοσύστατον καὶ ἡ διὰ πρώτην φορὰν ἐπιβολὴ ὑπὸ τῆς Γερμανίας τοῦ θεσμοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἐὰν ὡς ἐκ τούτου εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ παρ' ἡμῖν τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ πρωτεύουσαν θέσιν ἡ κρίσις τὴν ὁποίαν διατρέχουν νῦν αὐταὶ, οὐχ ἦτον ὅμως θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς διαθέσῃ ἐναντίον αὐτῶν τὸ ζήτημα τῆς παραγωγικῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, τὴν ὁποίαν θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ἡ ὑποχρεωτικὴ εἰσαγωγή τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει διττὴν ἀποψιν ἀναλόγως τῆς ἀφαιτηρίας τὴν ὁποίαν λαμβάνομεν ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ ἢ ἐκκινούντες ἀπὸ τοῦ συνόλου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἢ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἰδιωτικῆς Οἰκονομίας καὶ τῶν ἀπόψεων τῶν ἐπιχειρηματικῶν κύκλων. Διὰ τὸ σύνολον τῆς Οἰκονομίας τὰ βάρη τὰ ὁποῖα προ-

καλεῖ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλις δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἐπανόρθωσις τῶν ζημιῶν αἰτινες προκαλοῦνται εἰς ὠρισμένας τάξεις ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἐργατικῆς τῶν ἐνασχολήσεως. Προχωροῦντες εἰς περαιτέρω θὰ ἰδυνάμεθα νὰ ἐκλάβωμεν τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν ὡς μίαν ἐνέργειαν ἣτις τείνει εἰς τὴν συμπλήρωσιν καὶ ἐξασφάλισιν τοῦ ἐργατικοῦ ἡμερομισθίου, καθότι τὸ ἡμερομισθίον δὲν πρέπει ν' ἀποτελῇ μόνον τὴν ἀνταμοιβὴν κατὰ τὴν παραγωγικὴν περιόδον τῆς ζωῆς τοῦ ἐργάτου, ἀλλὰ πρέπει νὰ συμπεριλαμβάνη καὶ τὰς περιόδους ἐκείνας κατὰ τὰς ὁποίας δὲν δύναται οὕτως νὰ ἐργασθῇ.

Ἄλλως ἢ ἀποψις τῆς ἰδιωτικῆς Οἰκονομίας κατὰ τὴν ὁποίαν πράγματι ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλις καταλήγει εἰς τὸ γεγονός τῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς παραγωγῆς. Ἡ ἐπιβαρύνσις αὕτη ὅμως δὲν δύναται κἂν νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα προκαλοῦνται ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι πασιφανῆ καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως καὶ ἀπὸ γενικωτέρας οἰκονομικῆς τοιαύτης διὰ τὸ σύνολον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας. Πάντως τὰ βάρη τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως πρέπει κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ἀντίληψιν νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἓνα στοιχεῖον τῶν ἐξόδων τῆς παραγωγῆς, τὸ κόστος τῆς ὁποίας θὰ ἐπιβαρύνωσι κατ' ἀνάγκην. Μέχρι ποίου σημείου θὰ ἐπιβαρυνθῇ τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀναλογίας εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τὰ ἡμερομίσθια πρὸς τὸ ὑπόλοιπον κόστος τῆς παραγωγῆς. Δεδομένου δὲ οὗ ἡ ἀναλογία αὕτη κυμαίνεται μεταξὺ 30 ἕως 80 τοῖς ἑκατῶ, κατ' ὑπολογισμοὺς οἵτινες ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Herkner ἐν Γερμανίᾳ, ἡ ἐπιβαρύνσις θὰ ἀνέρχεται εἰς μὲν τὴν πρώτην περιπτώσιν εἰς 1—2 τοῖς ἑκατὸ εἰς δὲ τὴν δευτέραν εἰς 4—5 τοῖς ἑκατὸ τοῦ συνολικοῦ κόστους. Ἀλλὰ περπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας τὰ ἡμερομίσθια θὰ ἀποτελοῦν τὰ 80 τοῖς ἑκατὸ τοῦ συνολικοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς εἶναι σπάνια καὶ προὑποθέτουν ἐξευγενισμένα προϊόντα ἐπεξεργαζομένα βιομηχανίας, εἰς τὰς ὁποίας ἢ διὰ τῶν χειρῶν ἐργασία δὲν δύναται ν' ἀντικατασταθῇ διὰ τῆς μηχανικῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐν γένει τεχνικῆς προόδου καὶ εἰς τὰς ὁποίας τὸ κύριον συστατικὸν τοῦ προϊόντος εἶναι ἢ ἐπ' αὐτοῦ καταβληθεῖσα ἐργασία, τῶν πρώτων ὑλῶν καταλαμβάνοντων δευτερεύουσαν θέσιν.

Εἰδικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα λόγῳ τοῦ χαμηλοῦ ἐπιπέδου τῶν ἡμερομισθίων, τὸ ποσοστὸν τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύουσι ταῦτα ἔναντι τῶν ἄλλων ἐξόδων τοῦ προϊόντος, δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ὡς πολὺ μικρὸν οὕτως ὥστε καὶ ἡ ἐπιβαρύνσις τῆς παραγωγῆς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων νὰ μὴ δύναται νὰ εἶναι μεγάλη. Εἰς οἰονδήποτε ὅμως ποσοστὸν καὶ ἂν ἀνέλθῃ αὕτη, εἰδικοὶ λόγοι οἵτινες συντρέχουσι παρ' ἡμῖν σήμερον, μᾶς δίδουν τὰς καλυτέρας ἐλπίδας ὡς πρὸς τὴν μελλοντικὴν αὐτῶν ἐξέλιξιν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἐν Ἑλλάδι συμπλῆκει ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν περιόδον τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία οὕτω θὰ δυνηθῇ εὐκολώτερον ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ βάρη τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὸ γεγονός τῆς πτώσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς «Ἀρχαίου» Δ. Καλιτσωνάκι. Τόμ. 16 (1936) Δ' 20

δραχμῆς ἐνῶ ἡ ἐσωτερικὴ τοιαύτη διατηρεῖται εἰς τὰ ἀρχικά της περίπου μετὰ τὴν σταθεροποίησιν ἐπίπεδα, οὕτως ὥστε ἡ ἔξαγωγή μας νὰ διευκολύνεται μεγάλως καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ ἔχη ἐπ' αὐτῆς ὀπισθοδρομικὴν ἐπίδρασιν ἢ ἐπιπρόσθετος ἐπιβάρυνσις ἢ προκληθῆσομένη ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ παρ' ἡμῖν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Ἀλλὰ καὶ λόγοι πολιτικοί, λόγῳ τῆς μελλοντικῆς μετατοπίσεως τῆς πολιτικῆς ἐν Ἑλλάδι διαπάλης ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ εἰς τὸ κοινωνικὸν ἐπίπεδον, ἐπιβάλλονται πρὸ πάσης ἄλλης ἐνεργείας, ἵνα μὴ ἡ διαπάλη αὕτη δι' εὐκόλου δημαγωγικοῦ προσηλυτισμοῦ τῶν κατωτέρων ἀμορφώτων ἰδίᾳ τάξεων καταλήξῃ εἰς ἐπικίνδυνον ἀριστερισμὸν, μεταξὺ τῶν ἄλλων πρὸς ἐπίλυσιν ἐργατικῶν ζητημάτων καὶ τὴν ταχύτεραν παρ' ἡμῖν λειτουργίαν τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

1. Εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ καὶ διοικήσεις τοῦ Ἰδρύματος.

Πολὺ προτοῦ ἡ ἰδέα τῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ἐπιβολῆς τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως λάβει συγκεκριμένην μορφήν καὶ ἀχθῆ εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τῶν τελευταίων νομοσχεδίων περὶ κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, ὁ αἰμίμητος Δημήτριος Γούναρης ἀπὸ τοῦ 1902 ἐτέθη συνήγορος τῆς ἰδέας ταύτης τῆς ὁποίας ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὁ νόμος 2868 τοῦ 1922. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ἐπεβάλλετο ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων οἵτινες παρῆχον ἐξηρητημένην ἐργασίαν καὶ δὲν ὑπῆγοντο εἰς προγενεστέρους εἰδικούς ἐκδοθέντας νόμους, διὰ τῶν ὁποίων προεβλέπετο ἡ τμηματικὴ μόνον ἀσφάλις ὠρισμένων ἐργαζομένων προσώπων ὑπαγομένων εἰς ὠρισμένους ἐπαγγελματικούς κλάδους. Δυστυχῶς ὁμως ἡ τοιαύτη προσπάθεια μιᾶς γενικῆς ἐπιβολῆς τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως, δὲν ἐτελεσφόρησε καθ' ὅτι ὁ νόμος 2868 δὲν προέβλεπε τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀσφαλίσεων καὶ δὲν ἐπέβαλεν οὐδεμίαν κύρωσιν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς συμμετοχῆς τῶν ἠσφαλισμένων, οὕτως ὥστε ν' ἀποβῆ ἀδύνατος ἡ ἔμπρακτος ἐφαρμογὴ του.

Ἀργότερον κατὰ τὸ 1925 ἐπηκολούθησεν ἡ πρότασις τοῦ συνδέσμου τῶν βιομηχάνων περὶ ἰδρύσεως αὐτονόμου ασφαλιστικοῦ ὀργανισμοῦ, πρὸς κάλυψιν τῶν ἐκ τῶν ἀτυχημάτων ἐπιβαλλομένων εἰς αὐτοὺς ἀποζημιώσεων, δι' εἰσφορῶν καταβαλλομένων μόνον ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων. Τὸ προσχέδιον τοῦ 1929, ὡς ἀπόρροια τῶν κατὰ τὸ 1928 προεκλογικῶν δηλώσεων τοῦ Βενιζέλου σχετικῶς μὲ τὴν εἰσαγωγήν καὶ ἐν Ἑλλάδι τοῦ θεσμοῦ τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, καὶ τὸ ἐν μεγίστῃ σπουδῇ ἐν παραμοναῖς ἐκλογῶν ἐπαψηφισθὲν νομοσχέδιον τοῦ 1932 δὲν ἔτυχον τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς. Ἡ ἐπακολουθήσασα Κυβέρνησις Τσαλδάρη ἀνέστειλε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου 5733 τοῦ 1932 καὶ εἰσήγαγε ἐνώπιον τῶν κοινοβουλευτικῶν σωμάτων νομοσχέδιον τροποποιητικὸν τούτου, καταλήξαν εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ νόμου 6298 τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1934 τοῦ ὁποίου ἡ ἐφαρμογὴ ἐπίκειται νῦν.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τελευταίου τούτου νόμου προβλέπεται ἡ ἐνιαία διενέργεια τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν

Ἀσφαλίσεων, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἰδρύματος τούτου εὐρίσκειται τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπαρτιζόμενον ἐξ ἑνδεκα μελῶν, λαμβανομένων τριῶν ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κλάδου, τεσσάρων ἐκ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν ὑπολοίπων τεσσάρων ἐκ τῶν ἠσφαλισμένων. τῶν τελευταίων ὀκτὼ ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν οἰκείων ὀργανώσεων, τῶν δὲ πρώτων τριῶν διοριζομένων δι' ὑπουργικοῦ διατάγματος. Ἡ γενικὴ διοίκησις τοῦ Ἰδρύματος ἀνατίθεται εἰς τὸ Διοικητικὸν αὐτοῦ Συμβούλιον, προβλεπομένων διὰ τὰς κατὰ τόπους ὑπηρεσίας τοῦ Ἰδρύματος τοπικῶν Διοικητικῶν Ἐπιτροπῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀνατίθεται ἡ ἐποπτεία τῶν τοπικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἡ μελέτη τῶν κατὰ τόπους ἐιδικῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὴν ἀσφάλισιν. Αἱ τοπικαὶ Διοικητικαὶ Ἐπιτροπαὶ ἀποτελοῦνται ἐξ 6 ἢ 9 μελῶν ἀναλόγως τῆς ἐκείστοτε σπουδαιότητος τῆς τοπικῆς ὑπηρεσίας καὶ συμμετέχουν εἰς αὐτὰς δι' ἴσου ἀριθμοῦ α) ἠσφαλισμένοι, β) ἐργοδοταὶ καὶ γ) δημόσιοι, δημοτικοὶ καὶ κοινοτικοὶ ὑπάλληλοι. Ἀντὶ τῶν τελευταίων τούτων δύναται νὰ συμμετέχουν καὶ ἕτερα ἐιδικὰ πρόσωπα, ὅπως ἰατροί, φαρμακοποιοὶ κλπ. Συγχρόνως συνιστῶνται παρὰ μὲν τῷ Κεντρικῷ Ἰδρύματι τὸ Κεντρικὸν Ἐποπτικὸν Συμβούλιον τὸ ὁποῖον ἐλέγχει τὴν ὅλην διαχείρισιν τοῦ Ἰδρύματος, παρὰ δὲ τὰς μεγαλυτέρας περιφερειακὰς ὑπηρεσίας τούτου τὰ τοπικὰ Ἐποπτικὰ Συμβούλια πρὸς ἔλεγχον ἐιδικῶς τῶν τοπικῶν καὶ περιφερειακῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐπικουρικῶς πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς τοιαύτης διοικήσεως συνιστᾶται τὸ Συμβούλιον τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, πρὸς γνωμοδότησιν ἐπὶ πάσης φύσεως θέματος σχετικοῦ μὲ τὸν θεσμὸν τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Τέλος παρὰ τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τοῦ Ἰδρύματος ὀρίζεται εἰς ἕκ τῶν διευθυντῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ὡς ἐπιτροπὸς τῆς Ἐπικρατείας, ὅστις συμμετέχει ἄνευ ψήφου εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἔργο συνιστᾶται εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τούτου καὶ τῶν ἐκ αὐτοῦ συνιστωμένων ἐπιτροπῶν λαμβανομένων ἀποφάσεων.

II. Ἡδὴ λειτουργοῦντα ἀσφαλιστικὰ ταμεῖα.

Διὰ τῆς ἀναθέσεως εἰς τὸ Ἴδρυμα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὅλης ἀσφαλιστικῆς ἐνεργείας, ἐρρυθμίσθη συγχρόνως καὶ ἡ περαιτέρω διατήρησις τῶν ὑπαρχόντων ἤδη ἀσφαλιστικῶν ταμείων. Ὁ νόμος 5733 εἶχεν ὑπαγάγει διὰ διαφόρων περιοριστικῶν διατάξεων τὰ ὑφιστάμενα ἐιδικὰ ταμεῖα ἀσφαλίσεως εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ ὑπεισέρχετο εἰς τὰ τῆς διοικήσεως αὐτῶν. Εἰδικώτερον διὰ τὴν ἀσφάλισιν ἀσθενείας ὠρίζεν ὅτι μόνον τὰ ταμεῖα τῶν καπνεργατῶν, μυλεργατῶν καὶ ἀριεργατῶν δύναται περαιτέρω νὰ ἐξασκῶσι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀσφαλίσεως, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι διὰ διατάγματος τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας θὰ δύναται νὰ τοὺς ἀφαιρεθῇ τὸ

δικαίωμα τούτο. Εἰς τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς ἀσφαλίσεως ἐπετρέπετο ὑπὸ ὄρους, καθὼς ἄλλωστε καὶ εἰς τὸν νόμον 6298, ἡ ὑπαρξὶς τῶν ὑφισταμένων ἤδη ταμείων, ἀπηγορεύετο δὲ ἴδιον ἢ σύστασις νέων τοιούτων καθὼς ἐξ ἄλλου καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειν ἀσθενείας.

Διὰ τοῦ ἐν ἰσχύει νόμου 6298 παρέχεται εἰς τὰ ἤδη λειτουργοῦντα ταμεῖα μεγαλειτέρα ἐλευθερία. Κατ' αὐτὸν πάντα τὰ ὑφιστάμενα ταμεῖα, εἴτε συσταθέντα δι' εἰδικῶν νόμων εἴτε δι' εἰδικῶν διατάξεων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου 2868, ἐξακολουθοῦν λειτουργοῦντα καὶ διεπόμενα ὑπὸ τῶν ἰσχυουσῶν δι' ἕκαστον τούτων διατάξεων, ἐφ' ὅσον παρέχουν ἴσους παροχὰς πρὸς τὰς τοῦ νόμου 6298 περὶ κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ διὰ τὰ λειτουργοῦντα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου «περὶ σωματείων» καὶ τοῦ διατάγματος τῆς 15 Μαΐου 1920 «περὶ ἐπαγγελματικῶν σωματείων» ἀλληλοβοηθητικὰ ταμεῖα. Τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα εἶναι ἠσφαλισμένα εἰς τὰ ταμεῖα ταῦτα, ἀπαλλάσσονται καθ' ἣν ἔκτασιν εἶναι ἠσφαλισμένα παρὰ τῶν εἰδικῶν τούτων ταμείων τῶν πρὸς τὸ Ἴδρυμα ὑποχρεώσεων. Ἀπογορεύεται ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου 6298 ἡ ὑπαγωγή τῶν ὑπ' αὐτοῦ δυναμένων ν' ἀσφαλισθῶσι προσώπων εἰς νέα ταμεῖα καθὼς καὶ ἡ σύστασις αὐτῶν. Ἐπιτρέπεται μόνον ἡ σύστασις τῶν ἐπλεγομένων ἐπικουρικῶν ταμείων, σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἡ παροχὴ εἰς τὰ μέλη αὐτῶν βοηθημάτων πέραν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων παρεχομένων, ἐφ' ὅσον δὲν θίγονται αἱ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ δικαιώματα τῶν παρ' αὐτοῖς ἠσφαλισμένων ἔναντι τοῦ Ἰδρύματος. Ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἔκουσία ἢ καὶ ὑποχρεωτικὴ συγχώνευσις ἑνὸς ὑφισταμένου ταμείου μετὰ τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Περαιτέρω δύναται διὰ συμβάσεως συναπτομένης μεταξὺ τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἑνὸς εἰδικοῦ ταμείου, νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸ Ἴδρυμα ἡ διεξαγωγή ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει τῶν ἐργασιῶν τοῦ ταμείου, καθὼς καὶ ἡ παρ' αὐτῷ ἀντασφάλις ὄλου ἢ μέρους τῶν ἀσφαλιστικῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ ταμείου. Ἐξαιρέσειν ἀποτελεῖ ὁ παρῶν νόμος μόνον ὡς πρὸς τὸ Ταμεῖον τῶν Μεταλλευτῶν καθὼς καὶ διὰ τὰ ὑπάρχοντα ταμεῖα ἀλληλοβοηθείας τῶν παρὰ τῷ Ταμείῳ Μεταλλευτῶν ἠσφαλισμένων. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ταμείου τούτου ἐπιβάλλεται διὰ διατάγματος τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἡ διάλυσις αὐτοῦ καὶ ἡ συγχώνευσις μετὰ τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων.

Ἡ καλλίεργεια ἀρχικῶς τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως διὰ τῶν ταμείων τούτων ὑπῆρξεν ἀρκούντως ἰκανοποιητικὴ, παρ' ὅτι δὲν εἶχεν εἰσεῖτι ἐφαρμοσθῆ παρ' ἡμῖν ἡ ἐνιαία ἐπιβολὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως. Δύο εἶναι οἱ βασικοὶ νόμοι οἵτινες προηγήθησαν αὐτῆς καὶ ἐπέτρεπον μίαν γενικωτέραν ἀνάπτυξιν τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Πρῶτον ὁ «περὶ σωματείων» νόμος τοῦ 1914 καὶ τὸ τροποποιητικὸν αὐτοῦ διάταγμα τῆς 15 Μαΐου 1920 «περὶ ἐπαγγελματικῶν σωματείων» καὶ δεύτερον ὁ νόμος 2868 τοῦ 1922 καὶ τὸ κωδικοποιητικὸν αὐτοῦ διάταγμα τῆς 8 Δεκεμβρίου 1923. Διὰ τοῦ περὶ σωματείων νόμου ἐδόθη εἰς τὰ σωματεῖα ἡ δυνατότης τῆς ἰδρύσεως

ἀλληλοβοηθητικῶν ταμείων ὡς ἰδίων νομικῶν προσώπων, εἰρησκομένων ἐπὶ τὴν ἐπολιτείαν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους. Βασιζόμενα ἐπὶ τοῦ νόμου τούτου προέβησαν τὰ διάφορα ἐργατικά σωματεῖα εἰς τὴν ἴδρυσιν ἀρκετῶν ἀλληλοβοηθητικῶν ταμείων, διὰ τῶν ὁποίων παρέχοντο εἰς τὰ μέλη αὐτῶν ἰατρικὴ περίθαλψις, ἐπιδόματα ἀσθενείας, βοηθήματα εἰς τὰς περιπτώσεις ἀνεργίας καθὼς καὶ συντάξεις γήρατος, ἀνικανότητος καὶ θανάτου. Λύνεται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ τοιαύτη κίνησις ἀπετέλεσε τὴν μόνην ἀνάπτυξιν πορ' ἡμῖν τοῦ συστήματος τῶν ἐλευθέρων ταμείων ἀλληλοβοηθείας, τὰ ὅποια ἀλλαχοῦ κατώρθωσαν νὰ ἔχουν μίαν τοσοῦτον ἐπιφανῆ δράσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὄλης ἐργατικῆς ἀσφαλιστικῆς κινήσεως. Ὁ ἕτερος νόμος 2868 ἦτο βασικωτέρας σημασίας καὶ καθιέρωνε ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω τὴν γενικὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν παρὰ μόνον δι' ἰδιαιτέρων διατάξεων αἰτινες προέβλεπον τὴν ἴδρυσιν μονομερῶν ταμείων.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς νομοθεσίας ταύτης ἐξεδόθησαν κατὰ καιροὺς διάφοροι εἰδικοὶ νόμοι διὰ τῶν ὁποίων ἐπήρξετο ἡ καθιέρωσις τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως εἰς ὄρισμένους κλάδους ἐργατῶν. Ὁ καλαιότερος τῶν νόμων τούτων εἶναι ὁ ἀφορῶν τὴν ἀσφάλισιν τῶν εἰς τὰ μεταλλεῖα ἐργαζομένων ἐργατῶν, ἀνάγεται δὲ εἰς τὰ ἔτη 1861 καὶ 1865, τροποποιηθεὶς διὰ διατάγματος τῆς 23 Μαρτίου 1925, καὶ ἀσφαλίζει τοὺς μεταλλωρύχους ἐργάτας ἐναντίον ἀτυχημάτων καὶ ἐπαγγελματικῶν νόσων, παρέχει δὲ δι' ἰδιαιτέρου ἰδρυθέντος ταμείου συντάξεις ἐπὶ τῇ βάσει εισφορῶν τῶν ἐργοδοτῶν, τῶν ἐργατῶν καὶ μιᾶς μικρᾶς φορολογίας ἐπὶ τῶν μεταλλευτικῶν εἰδῶν καὶ ἐπιχειρήσεων. Τῆς ἀσφαλίσεως τῶν μεταλλευτῶν ἐπηκολούθησε ἡ ρύθμισις τοῦ ταμείου συντάξεων τῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν τῶν ΣΠΑΠ καὶ τοῦ Σιδηροδρόμου Ἀτικῆς διὰ νόμον τοῦ 1917, παρέχον συντάξεις ἐπὶ τῇ βάσει κρατήσεων ἐκ τῶν μισθῶν τῶν ἠσφαλισμένων καὶ ἐνὸς τέλους ἐπὶ τῶν εισιτηρίων καὶ φορτωτικῶν. Ὁ νόμος οὗτος ἐπεξετάθη ἀργότερον καὶ ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν ὅλων τῶν σιδηροδρομῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ καὶ διὰ μίαν ἑτέραν τάξιν ἐργαζομένων τὴν τῶν ναυτεργατῶν καὶ ναυτικῶν διὰ τοῦ κωδικοποιητικοῦ νόμου 3347 τοῦ 1925 «περὶ ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου» καθορίζετο χορήγησις συντάξεως γήρατος καὶ ἀνικανότητος εἰς τοὺς ναυτεργάτας καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν ἀποθνησκόντων ναυτικῶν. Συμπληρωματικῶς διὰ τοῦ νόμου 3327 τοῦ 1929 «περὶ συστάσεως κεφαλαίου ἀνεργίας ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν θαλάσσης» ἐπήρξετο καὶ ἡ ρύθμισις τῶν περιπτώσεων ἀνεργίας καὶ ἀσθενείας τῶν ναυτεργατῶν. Ἐκ τῶν πλέον τελευταίων νομοθετημάτων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν ἀσφαλιστικῶν ταμείων εἶναι ὁ νόμος 3460 τοῦ 1928 περὶ συστάσεως ταμείου ἀσφαλίσεως καπνεργατῶν καὶ ὁ νόμος 4104 τοῦ 1929 περὶ ἰδρύσεως ταμείου ἀσφαλίσεως ἀρτεργατῶν καὶ μυλεργατῶν. Διὰ τῶν νόμων τούτων προβλέπεται ἡ ἀσφάλισις πάντων τῶν ὡς ἄνω ἀναφερομένων προσώπων ἐναντίον τῶν κινδύνων γήρατος, ἀσθενείας, ἀνικανότητος πρὸς ἐργασίαν καὶ ἀνεργίας.

III. Κύκλος ησφαλισμένων, όργανα, εισφοράι.

Ἡ παρ' ἡμῖν θεσπιζομένη κοινωνικὴ ἀσφάλις ἀφορᾷ τοὺς κινδύνους α') ἀσθενείας καὶ β') ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου. Ἡ ἀσφάλις ἀτυχήματος ὑπάγεται ἄφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἀσθενείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἀναπηρίας ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε περιπτώσεων. Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἀσφαλίσεως ἐναντίον τῶν ἐργατικῶν κινδύνων προβλέπεται καὶ ἡ πρόληψις τῶν κινδύνων τούτων διὰ συναφῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ἰδρύματος τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Οὕτω ἀνατίθεται εἰς αὐτὸ ἡ λήψις παντὸς μέτρου πρὸς πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν καθὼς καὶ τῆς ἀναπηρίας καὶ ἔλθη συνεπικούρον τῶν σχετικῶν κρατικῶν ἐνεργειῶν. Συναφεῖς νόμοι εἶχον καὶ πολὺ πρότερον ἐκδοθῆ, ἀλλὰ δὲν ἐτύγγανον τῆς πλήρους ἐφαρμογῆς. Εἰδικῶς διὰ τὴν πρόληψιν τῶν ἀτυχημάτων παρέχεται εἰς τὸ Ἰδρυμα ἡ δυνατότης τῆς ἐπιβολῆς εἰς τοὺς ἐργοδότας, τοὺς μὴ συμμορφουμένους πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὑποδεικνυόμενα μέτρα ὑγιεινῆς ἢ ἀσφαλείας τῶν ἠσφαλισμένων εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας, μιᾶς προσαυξήσεως ἀνερχομένης μέχρι 50% τῶν ὑπ' αὐτῶν πληρωνομένων εισφορῶν.

1. **Κύκλος ἠσφαλισμένων.** Γενικῶς ἡ ἀσφάλις εἶναι ἐνιαία δι' ὅλους τοὺς κλίδους καὶ διενεργεῖται ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος δι' ὅλους τοὺς ἠσφαλισμένους. Ἡ ἔκτασις τούτων εἶναι εὐρυτάτη καὶ ἀφορᾷ τὰ πρόσωπα ἑκεῖνα τὰ ἧτοῖα παρέχουν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας κατὰ κύριον ἐπάγγελμα ἐξηρημένην ἐργασίαν ἢ ἐξηρημένην ὑπηρεσίαν ἐναντι ἀμοιβῆς. Ὁ ὁρισμὸς οὗτος περιλαμβάνει πάντας τοὺς ἐργάτας τοὺς ἐργαζομένους ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καθὼς καὶ πάντας τοὺς ἰδιωτικοὺς ὑπαλλήλους. Εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα προστίθενται καὶ οἱ διοικοῦντες τὰ ἐργατικὰ σωματεῖα ἢ τὰς ἐνώσεις αὐτῶν ἐναντι ἀμοιβῆς καθὼς καὶ οἱ μαθητεύομενοι τῶν διαφόρων ἐπαγγελμάτων. Πέραν τῶν προσώπων τούτων ἐπιτρέπεται ἡ προαιρετικὴ ἀσφάλις καὶ ἑτέρων τοιούτων, μὴ συμπεριλαμβανομένων εἰς τὰς ἄνω ἀναφερομένας κατηγορίας, διὰ συμβάσεων συναπτομένων μεταξὺ τοῦ Ἰδρύματος καὶ τῶν προαιρετικῶς ἀσφαλιζομένων. Ἐπίσης χωρεῖ ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις ἐπαυξήσις τῶν συντάξεων γήρατος, ἀναπηρίας καὶ θανάτου ἢ παροχὴ ἐνὸς ὠρισμένου κεφαλαίου κατόπιν εἰδικῶν συμβάσεων καταρτιζομένων μεταξὺ τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἐνὸς ἠσφαλισμένου ἢ ὁμάδος ἠσφαλισμένων ἢ καὶ ἐργοδοτῶν. Συμβάσεις παροχῆς συντάξεων δύνανται νὰ συναφθῶσι καὶ ὑπὲρ κύκλου προσώπων εὐρύτερου τοῦ εἰς τὰς περιπτώσεις θανάτου δικαιουμένων κατὰ νόμον τῶν τοιούτων παροχῶν. Ἐν περιπτώσει διακοπῆς τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως δύναται αὕτη νὰ συνεχισθῆ προαιρετικῶς, ἐὰν τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον ἐπραγματοποίησε κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν πρὸ τῆς τελευταίας ἡμέρας ἐργασίας τοὐλάχιστον τετρακοσίας ἡμέρας ἐργασίας καὶ ἐφ' ὅσον ἐντὸς ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς διακοπῆς τῆς ἀσφαλίσεως ζητήσῃ τοῦτο. Ἡ περίπτωσις αὕτη ἀφορᾷ κυρίως

τοὺς λόγῳ ἀδυναμίας καταβολῆς τῶν εἰσφορῶν, ἀπολέσαντας τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς.

Ἐκτὸς τῶν προσώπων αὐτῶν ἅτινα ὑπάγονται κατ' ὑποχρέωσιν ἢ δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ Ἰδρύματος, δημιουργεῖται διὰ τοῦ νόμου 6298 ἡ δυνατότης τῆς ιδρύσεως δύο ἰδιαίτερον ὀργανισμῶν ἀσφαλίσεως, ἑνὸς μὲν διὰ τοὺς ἐμπόρους, ἑτέρου δὲ διὰ τοὺς ἐπαγγελματίας καὶ βιοτέχνας. Ὁ δεύτερος τῶν ὀργανισμῶν τούτων ἐτέθη ἤδη εἰς ἐφαρμογὴν διὰ τῆς συστάσεως τοῦ Ἐπαγγελματικοῦ Ταμείου. Οἱ ὀργανισμοὶ οὗτοι θὰ ἀποτελέσουν νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τιθέμενα ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Ἡ ἀσφάλισις τῶν ἄνω ἀναφερομένων προσώπων προβλέπεται διὰ τοὺς διὰ διατάγματος καθορισθησομένους κινδύνους, πλὴν τοῦ τῆς ἀσθενείας. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἀσφαλίσεως ταύτης θέλουσιν εἰδικῶς καθορισθῆ, οἱ δὲ πόροι τῶν ὀργανισμῶν βαρύνουσιν ἀποκλειστικῶς τοὺς ἀσφαλισθησομένους. Ἐπιπροσθέτως διὰ τοῦ νόμου περὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων τὸ προσωπικὸν τῶν Δήμων ὑπάγεται εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ Ἰδρύματος, παύουσι δὲ νὰ ἰσχύωσι δι' ἕκαστον Δήμον ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἀσφάλισιν ὑπαγωγῆς τῶν δημοτικῶν ὑπαλλήλων αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 49 τοῦ νόμου 4548 «περὶ καταστάσεως τῶν δημοτικῶν ὑπαλλήλων» καθὼς καὶ ἐν συνόλῳ τὰ ἄρθρα 48—54. Αἱ γενόμεναι προγενεστέρως κρατήσεις ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων τούτων μεταβιβάζονται εἰς τὸ Ἰδρυμα.

Τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἐξαιροῦνται οἱ ἀγρόται ἐργαίται, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνονται πάντα τὰ πρόσωπα τὰ ἀσχολούμενα εἰς γεωργικὰς, δασικὰς ἢ καὶ κτηνοτροφικὰς ἐργασίας καὶ διὰ τὰ ὁποῖα πρόκειται δι' ἰδιαίτερον νόμου νὰ καθιερωθῆ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις. Ἐκτὸς τῶν προσώπων τούτων ἐξαιροῦνται ἐπίσης οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ τοιοῦτοι, οἱ ἐν γένει διπλωματικοὶ καθὼς καὶ ἐκεῖνα ἐκ τῶν προσώπων ἅτινα ἐργάζονται εἰς ἐπιχειρήσεις ἐδρευούσας ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἄνευ μονίμου ἐγκαταστάσεως ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ προσκαίρως μόνον ἐργαζομένας ἐν αὐτῇ. Τοῦναντίον δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἀσφάλισιν Ἕλληνες πολῖται ἐργαζόμενοι εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἀλλὰ παρέχοντες ἐργασίαν ἢ υπηρεσίαν ἔναντι ἀμοιβῆς πρὸς ἐργοδότην ἐδρευόντα ἐν Ἑλλάδι. Περαιτέρω δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς ἀσφάλισιν τὰ πρόσωπα τὰ μὴ παρέχοντα ἐργασίαν συνήθως διαρκῆ καθὼς καὶ τὰ μὴ διαμένοντα εἰς «κέντρον ἀσφαλίσεως». Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πρώτων δὲν ὑπάγονται οἱ ἀσχολούμενοι εἰς οἰκοδομικὰς ἢ τεχνικὰς ἐργασίας, δυναμένων διὰ διατάγματος νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἀσφάλισιν καὶ τῶν προσώπων ἅτινα δὲν παρέχουσι διαρκῆ ἐργασίαν, ὅπότεν λογίζεται ὡς τοιαύτη ἡ μὴ διαρκοῦσα τουλάχιστον μίαν ἑβδομάδα. Μία ἐτέρα σπουδαία κατηγορία ἐργαζομένων οἵτινες ἐξαιροῦνται τῆς ἀσφαλίσεως εἶναι καὶ οἱ οἰκόσιτοι ὑπηρεταί, δυναμένων ὅμως καὶ τούτων διὰ διατάγματος νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἀσφάλισιν. Οὐδεμίαν μνείαν ποιεῖ ὁ νόμος

ὡς πρὸς τοὺς μισθωτὰς ἔργου, οἵτινες μένουσιν ἐκτὸς τῆς ἀσφαλίσεως καὶ οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον κατέχουσιν θέσιν ἄπλοῦ ἐργαζομένοι.

Τὸ ἔτερον σκέλος τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου βασιζέται ἢ καθιέρωσις τοῦ θεσμοῦ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ἀποτελοῦσιν οἱ ἐργοδότες. Ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν ἄνω ἀναφερομένων προσώπων εἶναι οὗτοι οἱ φορεῖς τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Ὡς ἐργοδότες θεωροῦνται τὰ φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα, διὰ λογαριασμὸν τῶν ὁποίων παρέχεται ὑπὸ τῶν ἠσφαλισμένων ἐργασία ἢ ὑπηρεσία ἔναντι ἀμοιβῆς. Εἰς τὰς περιπτώσεις φορτώσεων καὶ ἐκφορτώσεων θεωροῦνται ὡς ἐργοδότες, ἐπὶ μὲν τῶν πλοίων ἀλληλεγγύως οἱ οἰκεῖοι ἐφοπλισταὶ καὶ οἱ πράκτορες ἢ οἱ ὄργανισμοὶ δημοσίου δικαίου, οἵτινες ἐκτελοῦν τοιαύτας ἐργασίας, ἐπὶ δὲ τῶν σιδηροδρόμων αἱ σιδηροδρομικαὶ ἐπιχειρήσεις. Εἰς τὰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας θεωροῦνται ὡς τοιοῦτοι ἀλληλεγγύως ὁ κύριος τοῦ κυρίου καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐργολάβοι. Διὰ τὰς διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου διεξαγομένας ἐργασίας, ἐπὶ τῇ βάσει παραχωρήσεως ἢ ἐργολαβίας, λαμβάνονται τέλος ὡς ἐργοδότες οἱ ἀνάδοχοι ἢ οἱ ἐργολάβοι τῶν ἐργασιῶν τούτων.

2. Ὅργανα. Ὅργανον τῆς ἀσφαλίσεως διὰ τὸ σύνολον τῶν ἠσφαλισμένων προσώπων εἶναι τὸ Ἴδρυμα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Τοῦτο περιλαμβάνει πρῶτον τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν, δεύτερον τὰ περιφερειακὰ ὑποκαταστήματα καὶ τρίτον τὰ τοπικὰ ὑποκαταστήματα. Αἱ ὑπηρεσίαι αὗται ἀποτελοῦν τὰ κεχωρισμένα ὄργανα τῆς ὅλης ἀσφαλίσεως. Ἐκ τούτων ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις καταλαμβάνει μᾶλλον θέσιν καθοδηγήσεως τῆς ὅλης ἀσφαλιστικῆς ἐνεργείας καὶ δὲν ὑπεισέρχεται εἰς τὴν μονομερῆ διεξαγωγὴν αὐτῆς. Τὰ καθ' ἑαυτοῦ ὄργανα τῆς ἀσφαλίσεως εἶναι τὰ τοπικὰ ὑποκαταστήματα, ἰδρυόμενα εἰς κέντρα εἰς τὰ ὁποῖα παραμένουσι συνήθως 500 τοῦλάχιστον ἠσφαλισμένοι. Εἰς τὰ ὑποκαταστήματα ταῦτα συγκεντροῦται ἢ κυρίως διεξαγωγὴ τῆς ἀσφαλίσεως, ἢτοι ἡ κανονικὴ ὑπαγωγὴ εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῶν εἰς αὐτὴν ὑπαγομένων προσώπων, ἢ εἰσπραξὶς τῶν εἰσφορῶν καὶ ἡ χορήγησις τῶν παροχῶν. Ὅπου δὲν ὑπάρχουν τοπικὰ ὑποκαταστήματα λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἠσφαλισμένων εἶναι μικρότερος τῶν 500, ἡ ἐξυπηρέτησις τῆς ἀσφαλίσεως προσγίγνεται διὰ περιοδεύοντων ὑπαλλήλων τοῦ πλησιεστέρου ὑποκαταστήματος. Τὰ περιφερειακὰ ὑποκαταστήματα συνιστῶνται κατὰ μεγαλειτέρας περιφερείας, ἀρχικῶς 9, δυναμένων διὰ διατάγματος ν' αὐξηθῶσιν, καὶ ἔχουν ὡς ἔργον τὴν καθοδήγησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν εἰς αὐτὰ ὑπαγομένων τοπικῶν ὑποκαταστημάτων.

Ἡ διοργάνωσις τῆς ἀσφαλιστικῆς ὑπηρεσίας θέλει προσγίνοι διὰ τῆς ὑπαγωγῆς εἰς τὴν ἀσφάλισιν εἴτε συνολικῶς εἴτε κατ' ἐπαγγελματικὰς κατηγορίας ἢ κατὰ τοπικὰς περιοχὰς τῶν πρὸς ἀσφάλισιν ὑποχρέων. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων τρόπων τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀσφαλίσεως προκρίνομεν τὸν κατὰ τοπικὰς περιοχὰς, ὡς ἐπὶ τὸ καλύτερον ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην διαίρεσιν τῶν ὀργάνων τῆς ἀσφαλίσεως καὶ ὡς παρέχοντα μεγαλυτέραν σαφήνειαν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀσφαλιστικῆς ὑπηρεσίας. Ἀπὸ ὀργανωτικῆς ἀπό-

ψεως ἐνέχει ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ ἡ διαχειριστικὴ διαίρεσις τῆς ὅλης ἀσφαλίσεως ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἀσθενείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου. Συμφώνως πρὸς ταύτην τὸ Ἴδρυμα τηρεῖ ἰδιαιτέρους κεχωρισμένους λογαριασμοὺς δι' ἐκάστην ἐκ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν καὶ ποιεῖ διακρίσιν μεταξὺ τῶν.

3. Εἰσφοραί.—Οἱ πόροι ἐπὶ τῇ βίσει τῶν ὑποίων προβαίνει τὸ Ἴδρυμα εἰς τὴν χορήγησιν τῶν παροχῶν εἰς τοὺς ἠσφαλισμένους, εἶναι κατὰ κύριον σημεῖον πρῶτον αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἠσφαλισμένων καὶ τῶν ἐργοδοτῶν δι' ἐκάστην ἡμέραν ἐργασίας, καὶ δευτέρον τὰ ποσὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλει, ὡς θὰ ἴδωμεν κτωτέρω, τὸ Ἴδρυμα εἰς τοὺς ἠσφαλισμένους πρὸς κάλυψιν ἐνὸς μέρους τῶν δαπανῶν αὐτοῦ τῶν προσερχομένων ἐκ τῆς χορηγήσεως τῶν εἰς εἶδος παροχῶν τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας. Δηλαδή εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην οἱ ἠσφαλισμένοι καταβάλλουν ἐξ ἰδίων ἓν μέρος τῶν ἐξόδων τῶν εἰς αὐτοὺς χορηγουμένων παροχῶν. Ἐκτὸς τῶν πόρων τούτων τὸ Ἴδρυμα ἔχει καὶ τὰ ἔσοδα ἐκ τῶν τόκων καὶ ἐκ πύσης φύσεως προσόδου τῆς περιουσίας του, ἐκ τῶν προστίμων καὶ χρηματικῶν ποινῶν διὰ τὰς παραβάσεις τοῦ παρόντος νόμου καθῶς καὶ ἄλλα τινά. Εἰδικῶς διὰ τὰ σηματοζόμενα κεφάλαια τοῦ Ἰδρυματος προβλέπεται ἡ τοποθέτησις αὐτῶν διὰ κοινωφελεῖς σκοποὺς, ὅπως ἴδρυσιν ἰδίων θεραπευτηρίων ἢ συμμετοχῆν δι' ἐπεκτάσεως καὶ πλουτισμοῦ τῶν ἤδη ὑπαρχόντων κρατικῶν ἢ δημοτικῶν τοιούτων. Ἐπίσης προβλέπεται ἡ παροχὴ δανείων πρὸς ἐκτέλεισιν ἔργων γενικωτέρας χρησιμότητος διὰ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐπιωφελῆς τοποθέτησις.

Αἱ εἰσφοραὶ ὑπολογίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μισθοῦ. Ὡς μισθὸς λογίζεται τὸ ὀλικὸν ποσὸν τῆς ἀμοιβῆς, τὸ λαμβανόμενον παρὰ τοῦ ἠσφαλισμένου. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὀλικοῦ τούτου μισθοῦ ἐξευρίσκειται ὁ ἡμερήσιος μισθὸς διὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ ποσοῦ τούτου μὲ τὰς πραγματοποιηθείσας ἐργασίμους ἡμέρας εἴτε κατ' ἐβδομάδας εἴτε κατὰ μῆνας. Πρὸς μεγαλυτέραν εὐκολίαν τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν εἰσφορῶν λαμβάνεται ὡς βάσις οὐχὶ ὁ ἐκαστοτε πραγματοποιηθεὶς μισθὸς ἐκάστου ἠσφαλισμένου, ἀλλὰ εἰς μέσος ὄρος μισθοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατατάσσονται οἱ ἠσφαλισμένοι εἰς ὀκτὼ μισθολογικὰς κλάσεις, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τὴν πρώτην ὁ ἠσφαλισμένος τοῦ ὁποίου ὁ ἡμερήσιος μισθὸς κυμαίνεται μέχρι 29,95 δραχ. λογίζεται λαμβάνων δραχ. 15, εἰς τὴν δευτέραν διὰ τοὺς πραγματοποιοῦντας ἀπὸ 30 μέχρι 59,95 λογίζεται πρὸς 45 δραχ., εἰς δὲ τὴν τελευταίαν διὰ τοὺς πραγματοποιοῦντας ἄνω τῶν 250 δραχ. ἡμερησίως ὑπολογίζεται πρὸς 270 δραχ. Οἱ μαθητευόμενοι οἱ μὴ λαμβάνοντες ἀμοιβὴν κατατάσσονται εἰς τὴν πρώτην κλάσιν. Διὰ τὴν καταβολὴν τῶν εἰσφορῶν εὐθύνεται ὁ ἐργοδότης, ὅπως δικαιούται νὰ παρακρατῇ κατὰ τὴν πληρωμὴν τῶν μισθῶν εἰς τοὺς ἠσφαλισμένους τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτοὺς ποσοστὸν. Ὁ μηχανισμὸς τῆς καταβολῆς τῶν εἰσφορῶν γίνεται δι' ἐνσήμιων τὰ ὁποῖα ἐκδίδονται ὑπὸ τοῦ Ἰδρυματος καὶ ἐπικολλῶνται ἐπὶ δελτίων, παρεχομένων παρ' αὐτοῦ εἰς

Έκαστον ήσφαλισμένον και άνανεουμένων τὸ πολὺ κατὰ τριετίαν. Αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ Ἰδρύματος ἐκ καθυστερουμένων εἰσφορῶν κλπ. εἰσπράττονται διὰ τῶν Δημοσίων Ταμείων κατὰ τὴς διατάξεις τοῦ νόμου «περὶ εἰσπράξεως δημοσίων ἐσόδων».

Ὁ καθορισμὸς νῦν τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς εἰς τὴν καταβολὴν τῆς ὁποίας ὑποχρεοῦνται ήσφαλισμένοι και ἐργοδοταὶ ὑπολογίζεται ὑπὸ τοῦ ἰσχύοντος νόμου 6218 και κατὰ τὸ σύστημα τοῦ μέσου ἀσφαλιστροῦ και κατὰ τὸ ἀπολογιστικὸν σύστημα, ἀναλόγως τοῦ χωρισμοῦ τῆς ὅλης ἀσφαλίσεως εἰς ἀσφάλισιν ἀσθενείας και ἀσφάλισιν ἀναπηρίας, γήρατος και θανάτου. Καὶ διὰ μὲν τὴν ἀσφάλισιν ἀσθενείας ἰσχύει τὸ σύστημα τοῦ μέσου ἀσφαλιστροῦ, διὰ δὲ τὴν ἀσφάλισιν ἀναπηρίας, γήρατος και θανάτου τὸ ἀπολογιστικὸν σύστημα. Ὁ παλαιότερος νόμος 5733 περὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων προέβλεπε και διὰ τὰς δύο ταῦτας κατηγορίας τῆς ἀσφαλίσεως τὸ σύστημα τοῦ μέσου ἀσφαλιστροῦ, ἀνερχομένου εἰς 11,30 ο|ο ἐπὶ τοῦ ἡμερομισθίου, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 6,30 ο|ο ἐβάρυνον τὸν ἐργοδότην τὰ δὲ 5 ο|ο τοὺς ήσφαλισμένους. Αὕτῃ εἶναι ἡ οὐσιωδεστέρη διαφορά τοῦ παλαιότερου νόμου πρὸς τὸν νῦν ἰσχύοντα. Ἐν και ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως τὸ σύστημα τοῦ μέσου ἀσφαλιστροῦ εἶναι τὸ πλέον ὀρθότερον, προεκρίθη διὰ τοῦ νόμου 6298 ἡ μερικὴ ἐφαρμογὴ και τῶν δύο συστημάτων, ἵνα εἰς τὸν κλάδον τῆς ἀσφαλίσεως ἀναπηρίας, γήρατος και θανάτου διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀπολογιστικοῦ συστήματος, δηλ. τῆς κατὰ χρονικὰς περιόδους ἀυξήσεως τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν, ὑπολογιζομένων διὰ τὰ πρῶτα ἔτη εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα και ἀυξανομένων διαδοχικῶς μέχρι ἑνὸς ὠρισμένου ποσοστοῦ, ἀποφευχθῆ ὁ κίνδυνος τῆς κατὰ τὰ πρῶτα ἤδη ἔτη συσσωρεύσεως παρὰ τῷ Ἰδρύματι μεγάλων κεφαλαίων και τῆς ἀφαιρέσεως τούτων ἐκ τῆς καθημερινῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος. Διότι ἀκριβῶς τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀσφαλίσεως ἀναπηρίας, γήρατος και θανάτου εἶναι ὁ σχηματισμὸς ἀποθεματικοῦ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἀσφαλίσεως ταύτης, αἵτινες κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τῆς δὲν εἶναι εἰς μεγάλον βαθμὸν ἀπαιτηταί, λόγω τῆς μὴ ἀμέσου γενέσεως αὐτῶν, ἀυξανόμεναι διαδοχικῶς μετὰ τῆς ἀυξήσεως τοῦ ποσοστοῦ τῶν εἰσφορῶν μέχρις ἑνὸς σημείου στατιστικῶς παγίωσεως αὐτῶν.

Καθὼς ἀνέφερον εἰς τὴν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς εἰσήγησίν του ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ὁ τότε Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Γ. Περμαζόγλου, τὸ ποσὸν τῶν εἰσφορῶν κατὰ τὸ σύστημα τὸ ἐφαρμοζόμενον ὑπὸ τοῦ νόμου 5733 θὰ ἀνήρχετο ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους εἰς τὰ 800 περίπου ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν τὰ 450 περίπου θὰ ἀφηροῦντο ἐτησίως ἀπὸ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ χρήματος πρὸς σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ, ἐν ᾧ διὰ τοῦ προτεινομένου μικτοῦ συστήματος αἱ εἰσφοραὶ θὰ ἀνέρχωνται διὰ τὸ πρῶτον ἔτος εἰς 410 ἑκατ., ἐκ τῶν ὁποίων μόνον τὰ 160 ἑκατ. περίπου θὰ διατεθοῦν πρὸς σχηματισμὸν ἀποθέματος διὰ τὰς συντάξεις. Ἡδη κατὰ τὴν πρώτην δεκαετίαν τὸ Ἰδρυμα τῶν Κοινωνικῶν

Ἀσφαλίσεων κατὰ τὸν πολαιότερον νόμον θὰ εἶχε συσσωρεύσει περὶ τὰ 4 δισεκ. δραχμῶν, σημαντικωτάτου ποσοῦ μέλλοντος νὰ σχηματισθῇ ἐντὸς σχετικῶς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἐκ τοῦ ἐργαζομένου κεφαλαίου, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τῆς κρίσεως καὶ ἐκ τῶν εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον κυμαινομένων ἐργατικῶν ἡμερομισθίων.

Διὰ τοῦ ἰσχύοντος συστήματος τὸ ποσὸν τῆς εισφορᾶς ὀρίζεται διὰ τὴν ἀσφάλειν ἀσθενείας εἰς 4 ο|ο ἐπὶ τοῦ ἡμερομισθίου. ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἐργοδότης βαρύνεται πρὸς 2,33 ο|ο, ὁ δὲ ἰσφαλισμένος πρὸς 1,66 ο|ο περίπου. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο εἰς τὴν ἀσφάλειν ἀσθενείας, ὅπου ἰσχύει τὸ σύστημα τοῦ μέσου ἀσφαλιστροῦ, εἶναι σταθερὸν καὶ δύναται ν' αὐξηθῇ διὰ κανονισμοῦ τὸ πολὺ κατὰ 20 ο|ο, οὕτως ὥστε νὰ φθάσῃ συνολικῶς μέχρι τῶν 5 ο|ο ἐπὶ τοῦ ἡμερομισθίου. Διὰ τοὺς συνταξιούχους ἐπιβάλλεται ἰδιαιτέρως εισφορὰ ἐκ 5 ο|ο ἐπὶ τῆς συντάξεως αὐτῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ συνταξιούχοι ἐξακολουθοῦν καταβάλλοντες εισφορὰς διὰ τὰς παροχὰς τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συντάξεως αὐτῶν.

Αἱ εισφοραὶ διὰ τὴν ἀσφάλειν ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου ἀνέρχονται μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1940 εἰς 3,6 ο|ο περίπου ἐπὶ τοῦ ἡμερομισθίου, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἐργοδότης καταβάλλει τὰ 2,33 ο|ο, ὁ δὲ ἰσφαλισμένος τὰ 1,33 ο|ο. Τὸ ποσὸν τοῦτο τῆς εισφορᾶς αὐξάνεται κατὰ τὸ ἀπολογιστικὸν σύστημα:

Ἀπὸ	τῆς	1	Ἰανουαρίου	1940	εἰς	4,	8 ο ο
»	»	»	»	1945	»	6,	6 ο ο
»	»	»	»	1948	»	7,	6 ο ο
»	»	»	»	1951	»	8 ο ο	

(Οὕτω ἀναλόγως τῆς μισθολογικῆς κλάσεως θὰ καταβάλλῃ ἡμερησίως ὡς εισφορὰ α') διὰ τὴν ἀσφάλειν ἀσθενείας, ὁ μὲν ἰσφαλισμένος ἀπὸ 25 λεπτὰ μέχρι 4,40 δρ., ὁ δὲ ἐργοδότης ἀπὸ 35 λεπτὰ μέχρι 6,50 δρ. καὶ β') διὰ τὴν ἀσφάλειν ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου μέχρι τοῦ 1940 ὁ μὲν πρῶτος 20 λεπτὰ μέχρι 3,90 δρ., ὁ δὲ δεύτερος 35 λεπτὰ μέχρι 5,80 δρ. Συνολικῶς τὸ ποσοστὸν τῆς εισφορᾶς διὰ τὰ πρῶτα ἔτη θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰ 7,6 ο|ο ἐπὶ τοῦ ἡμερομισθίου, ἐξ ὧν τὰ 3 ο|ο περίπου θὰ βαρύνουν τὸν ἰσφαλισμένον, τὰ δὲ 4,6 ο|ο περίπου τὸν ἐργοδότην. Ἡ τοιαύτη μεγαλυτέρα ἐπιβαρύνσις τοῦ ἐργοδότης προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἀσφάλις ἀτυχήματος, ἣτις περιλαμβάνεται εἰς τοὺς δύο μεγάλους κλάδους τῆς ἀσφαλίσεως, λογίζεται εἰς βᾶρος μόνον τοῦ ἐργοδότης, καθ' ὅτι αὐτὸν μόνον βαρύνει ἢ ἐκ τοῦ ἀτυχήματος προκαλουμένη ἑποχρέωσις πρὸς ἀποζημίωσιν.

IV. Παροχαὶ τοῦ Ἰδρύματος.

Αἱ παροχαὶ τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως διαιροῦνται συμφώνως πρὸς τὴν ὄλην διαχειριστικὴν εἰς δύο κλάδους κατάταξιν τῆς ἀσφαλίσεως, πρῶτον εἰς παροχὰς εἰς τὴν περίπτωσιν ἀσθενείας καὶ δεύτερον εἰς παροχὰς εἰς τὴν περίπτωσιν ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου. Αἱ παροχαὶ εἰς τὴν περίπτωσιν

ἀτυχήματος ὑθμιζονται ὑπὸ τῶν δύο ὡς ἄνω περιπτώσεων. Συγχρόνως διὰ τῆς ὑπαγωγῆς τῆς ἀσφαλίσεως ἀτυχήματος εἰς τὴν ἐν γένει κοινωνικὴν ἀσφάλειαν, ἐπέρχεται καὶ ἡ λήξις τῶν πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ἰσχυροσῶν διατάξεων σχετικῶς μὲ τὸ δικαίωμα ἀποζημιώσεως ἐξ ἀτυχημάτων. Διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 24 Ἰουλίου 1920 «περὶ κωδικοποιήσεως τῶν νόμων περὶ εὐθύνης πρὸς ἀποζημιώσιν τῶν ἐξ ἀτυχήματος ἐν τῇ ἐργασία παθόντων ἐργατῶν ἢ ὑπαλλήλων» καὶ διὰ τῶν μεταγενεστέρων τροποποιητικῶν αὐτοῦ διατάξεων, ὑπερχρεοῦτο ὁ ἐργοδότης εἰς τὴν καταβολὴν ἀποζημιώσεως, ἐξόδων νοσηλείας καὶ κηδείας. Οἱ ἐργοδότη ἐκαλύπτοντο ἔναντι τῶν κινδύνων τούτων διὰ τῆς ἀσφαλίσεώς των εἰς ἰδιωτικὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρείας, αἵτινες ἀνελάμβανον τὴν καταβολὴν τῶν ἀποζημιώσεων ἐν περιπτώσει ἐπικλείσεως ἀτυχήματος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἀσφαλιζομένων ἐργοδοτῶν. Νῦν διὰ τοῦ νόμου 6298 ἀπαλλάσσονται οἱ ἐργοδότη τῶν ὡς ἄνω ὑποχρεώσεων των καὶ ὑπείγονται πλέον εἰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τούτου, αἱ δὲ συνοφθεῖσαι συμβάσεις αὐτῶν μὲ ἰδιωτικὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρείας διατηροῦνται ἐν ἰσχύϊ μέχρι τῆς λήξεώς των, οὐχὶ ὅμως πέραν ὠρισμένης προθεσμίας.

Πρὸς χορήγησιν τῶν ἐκ τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας παροχῶν ὁ νόμος κάμνει διαίρεσιν μεταξὺ ἠσφαλισμένου καὶ συνταξιούχου, ὅστις ἄλλωστε καταβάλλει καὶ ἰδιαιτέρας εἰσφορὰς ἐπὶ τῆς συντάξεως αὐτοῦ διὰ τὰς παροχὰς τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας. Καὶ διὰ μὲν τὸν ἠσφαλισμένον ἀπαιτεῖται ὅπως οὔτος ἐντὸς τὸ πολὺν 12 μηνῶν πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἀσθενείας ἐπραγματοποίησε 50 τοῦλάχιστον ἡμέρας ἐργασίας, διὰ δὲ τὸν συνταξιούχον ὅπως λαμβάνει σύνταξιν παρὰ τοῦ Ἰδρύματος. Τῶν παροχῶν τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας μετέχουν καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν ἠσφαλισμένων ἢ συνταξιούχων. Τὰ εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας περιλαμβανόμενα πρόσωπα καθορίζονται εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου. Συντρεχουσῶν τῶν ἄνω προϋποθέσεων ἢ ἀσφάλεισις ἀσθενείας περιλαμβάνει τὰς κάτωθι παροχὰς :

α') Ἱατρικὴν περίθαλψιν εἰς εἶδος, τούτέστιν ἱατρικὴν ἀντίληψιν, τὰ ἀναγκαῖα φάρμακα καὶ τὰ συνήθη θεραπευτικὰ μέσα. Διὰ τὴν περίπτωσιν τοκετοῦ προβλέπεται ἡ δυνατότης τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν παροχῶν τούτων δι' ἐφ' ἕπαξ χρηματικῶν βοηθημάτων. Εἰς τὰς δαπάνας τοῦ Ἰδρύματος πρὸς παροχὴν τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως εἰς εἶδος συμμετέχει καὶ ὁ περιθάλπομενος, οὐχὶ ὅμως πέραν τοῦ πέμπτου τῶν δαπανῶν τούτων. Ἡ συμμετοχὴ αὕτη τοῦ περιθάλπομένου δὲν ἰσχύει εἰς τὴν περίπτωσιν ἀσθενείας ὀφειλομένης εἰς ἀτύχημα. Προβλέπεται ἐπίσης ἡ δυνατότης τῆς παροχῆς τῆς ἱατρικῆς ἀντιλήψεως ἐκτὸς ἐν ἰατρείῳ ἢ κατ' οἶκον καὶ ἐν νοσοκομείῳ ἢ μαιευτηρίῳ, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν ἀσθενῶν ἠσφαλισμένων ἢ συνταξιούχων. Πέραν ὅμως τούτου ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἰδίων ἠσφαλισμένων ἢ συνταξιούχων, ἐὰν παρίσταται ἀνάγκη προσθέτου περιθάλψεως ἐν σανατορίῳ ἢ ἀναρρωτηρίῳ, τὸ Ἴδρυμα δύναται νὰ παρέχῃ ταύτην ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐπιβολῆς μερικῆς συμμετοχῆς τοῦ περιθάλπομένου εἰς

τὰς εἰδικὰς ταύτας δαπάνας, οὐχὶ ὅμως πέραν τοῦ τρίτου τούτων. Τῆς συμμετοχῆς ταύτης ἐξαιροῦνται τὰ θύματα ἀτυχημάτων, ἐφ' ὅσον ἡ πρόσθετος περιθαλψὶς εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἢ βελτίωσιν τῆς υἰείας των καὶ χορηγεῖται αὐτοῖς ὑποχρεωτικῶς.

Διὰ τὴν ἰατρικὴν ἀντιλήψιν καὶ διὰ τὴν χορήγησιν τῶν φαρμάκων ὁ νόμος περὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων λέγει, ὅτι ἰσχύει τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ περιθαλπομένου. Διὰ τὴν χορήγησιν τῶν φαρμάκων ὀρίζει, ὅτι ταῦτα παρέχονται ὑπὸ τῶν κανονικῶς λειτουργούντων φαρμακείων, ἐφ' ὅσον ὅμως ἤθελον συμμορφωθῆ ταῦτα πρὸς τοὺς ὄρους συμβάσεως, καταρτισθησομένης μεταξὺ τοῦ Ἰδρύματος καὶ τοῦ Πανελληνίου Φαρμακευτικοῦ Συλλόγου ἢ τοὺς ὄρους οἷς θέλει κανονίσει εἰδικὸς κανονισμὸς καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς παροχῆς ἐκπτώσεων ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν φαρμάκων. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς τῶν ἰατρῶν ἀνατίθεται εἰς τὸν Πανελλήνιον Ἰατρικὸν Σύλλογον. Θεωρητικῶς ἡ διάκρισις ἐπὶ τῆς παροχῆς τῆς ἰατρικῆς ἀντιλήψεως γίνεται μεταξὺ τῶν μισθωτῶν ἰατρῶν τῶν ταμείων καὶ τῆς πλήρους ἐλευθέρως ἐκλογῆς τοῦ ἱατροῦ. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ σύστημα τοῦ μισθωτοῦ ἱατροῦ προκαλεῖ τὴν ἀνεπαρκῆ τῶν ἀσθενῶν μεταχειρίσιν καὶ τὴν εὐθηνὴν τῶν ἰατρῶν ἀνταμοιβῆν, λόγῳ τῶν μεγάλων ἐκπτώσεων τὰς ὁποίας παραχωροῦν οἱ συμβαλλόμενοι μετὰ τῶν ἀσφαλιστικῶν ἰδρυμάτων ἱατροί, συγχρόνως δὲ ἐπειδὴ ἡ πλήρης ἐλευθέρως ἐκλογὴ τοῦ ἱατροῦ φέρει πολλάκις εἰς τὸ νὰ ἐνδίδῃ εὐκόλως ὁ ἱατρός εἰς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ ἡσφαλισμένου καὶ οὕτω ν' αὐξάνωνται αἱ περιπτώσεις τῆς προσποιήσεως τῶν ἀσθενῶν, εὐρέθῃ ὡς μέση λύσις τὸ σύστημα τῆς περιορισμένης ἐκλογῆς τοῦ ἱατροῦ. Τὰ κακὰ καὶ τῶν δύο ἀνωτέρω συστημάτων, δύναται ἐπίσης νὰ ἐλαττώσῃ ἡ ἀνάθεσις τῆς ἰατρικῆς ἀντιλήψεως εἰς τὰς ὀργανώσεις τῶν ἰατρῶν.

Οὕτω παρ' ἡμῖν προεκρίθη τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἀναθέσεως τῆς ὀργανώσεως τῆς ἰατρικῆς ἀντιλήψεως εἰς τὸν Πανελλήνιον Ἰατρικὸν Σύλλογον, εἰς τὸν ὁποῖον καταβάλλει τὸ Ἰδρυμα τὸ διὰ τὴν ἰατρικὴν ἀντιλήψιν ἀντιστοιχοῦν ἐκ τοῦ ἀσφαλιστροῦ ἀσθενείας ποσοστὸν καθὼς καὶ τὰ ποσὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ περιθαλπομένου εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας. Ὑπελογεῖται ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς διαρροθμίσεως ταύτης, ὅτι ὁ Πανελλήνιος Ἰατρικὸς Σύλλογος θὰ ἐλίμβανεν ἐτησίως, ἐκ μέρους τοῦ Ἰδρύματος δι' ἕκαστον περιθαλπομένον ἡσφαλισμένον δρχ. 165,53, ἐκ μέρους τοῦ ἰδίου περιθαλπομένου διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ ἔξοδα ἀσθενείας δρχ. 33,16 καὶ τέλος δρχ. 21,83 ὡς ἀναλογοῦν ποσοστῶν τῶν διοικητικῶν ἐξόδων τῆς ὅλης ὀργανώσεως τῆς ἰατρικῆς ἀντιλήψεως. Ἡ τοιαύτη ὑπὸ τοῦ νόμου περὶ Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ρύθμισις τοῦ ζητήματος τῆς ἰατρικῆς περιθάλψεως, ὑπέστη οὐσιώδη μεταβολὴν διὰ τοῦ κατ' Ἴούλιον τοῦ 1935 ἐκδοθέντος ἀναγκαστικοῦ διατάγματος, διὰ τοῦ ὁποίου καθιεροῦντο ἡ ἀποκέντρωσις κατὰ περιφερείας τῆς ἰατρικῆς ἀντιλήψεως. Κατὰ τὸν ἀναγκαστικὸν τοῦτον νόμον ἀφαιρεῖται ἐκ τοῦ Πανελληνίου Ἰατρικοῦ Συλ-

λόγου ή άρμοδιότης επί τής ιατρικής αντιλήψεως και ανατίθεται αύτη εις τους κατά τόπους 'Ιατρικούς Συλλόγους, καθορίζεται δέ ή άποζημίωσις τών ιατρών τò πολύ εις τὰ 2|7 τών έκάστοτε εισπραττομένων ασφαλίστρων και ούχι εις έν σταθερόν ποσόν δι' έκαστον ήσφαλισμένον. 'Επιπροσθέτως εις την περίπτωσιν κατά την όποιαν τὰ τοπικά ύποκαταστήματα του 'Ιδρύματος δέν δύνανται νά έλθουν εις συνεννόησιν με τους κατά τόπους 'Ιατρικούς Συλλόγους ώς πρòς τους όρους συνεργασίας, παρέχεται τò δικαίωμα εις τὰ ύποκαταστήματα ταύτα του διορισμού ύπαλλήλων ιατρών. 'Εναντίον όμως του νόμου τούτου εξηγήθη ό ιατρικός κόσμος και έξήτησε την έπαναφοράν του συστήματος του άρχικου νόμου περι Κοινωνικών 'Ασφαλίσεων, διότι ή έξάρτησις τής πληρωμής τών ιατρών εκ τών πραγματοποιούμενων πόρων, θά έφευρεν εις κίνδυνον την παροχήν τής ιατρικής αντιλήψεως και διότι συγχρόνως επιβάλλεται εις ώρισμένας περιπτώσεις τò σύστημα του μισθω- του ιατρού.

β') 'Εξοδα κηδείας εκ δραχ. 1250 εις την περίπτωσιν θανάτου ήσφα- λισμένου ή συνταξιούχου, ούχι δέ και μέλους οικογενείας αύτων.

γ') 'Επίδομα άσθενείας και άτυχήματος αποτελούμενον εξ ένòς ημε- ρησίου χρηματικού βοηθήματος. Προϋπόθεσις τής παροχής του επίδοματος τούτου είναι ή άνικανότης πρòς έργασίαν του ήσφαλισμένου, συνεπεία άσθε- νείας μη όφειλομένης εις δόλον αύτου και ένεκεν τής όποιας απέχει τής έργασίας. Τò επίδομα άνέρχεται εις τὰ 40 ο|ο περίπου του μισθού και κυ- μαινεται αναλόγως τών διαφόρων μισθολογικών κλάσεων από 6 μέχρι 10% δραχ. ήμερησίως. 'Η καταβολή τούτου άρχίζει από τής έκτης ημέρας τής άσθενείας μέχρι τής παρόδου αύτης, ούχι όμως πέραν τών 180 ημερών. 'Υπό του νόμου 5733 προβλέπεται και σύνταξις άσθενείας, υπό τύπον μη- νιαίου βοηθήματος, εις την περίπτωσιν εις ήν ή άσθένεια θά παρετείνετο πέραν τών 183 ημερών και μέχρι 18 μηνών. Διά την άνικανότητα πρòς έργασίαν όφειλομένην εις άτύχημα, ή καταβολή του επίδοματος άσθενείας άρχεται από τής τετάρτης ημέρας και διαρκεί καθ' όσας ημέρας ύφίσταται ή άνικανότης, ούχι όμως και πέραν τών 750 ημερών. Εις την περίπτωσιν ταύτην του άτυχήματος, παρέχεται πρόσθετον επίδομα άνερχόμενον εις τὰ 50 έκατοστά του κανονικού επίδοματος άσθενείας.

Τò επίδομα άσθενείας είναι εις μέν τας περιπτώσεις του άτυχήματος εύθύς άμέσως άπαιτητόν, εις δέ τας περιπτώσεις τής άπλής άσθενείας μετά διετίαν πρòτον από τής ισχύος και τής έφαρμογής του παρόντος νόμου. 'Η διάταξις αύτη έτέθη, ίνα προφυλάξη τò 'Ιδρυμα από ένδεχομένων παρα- βάσεων επί του σημείου τούτου κατά την άρχήν τής λειτουργίας αύτου, και έξασφάλιση ούτω την οικονομικήν του ύπόστασιν. 'Ακριβòς δια τόν λόγον αυτόν εις τò άρχικόν νομοσχέδιον δέν ειχε συμπεριληφθῆ ή χορήγησις επίδοματος εις τας περιπτώσεις άσθενείας, προβλέπεται δέ μόνον διά την εξ άτυχήματος άνικανότητα. Διότι ή κατάχρησις τών εις χρῆμα παροχών καθòς και τών εις είδος τοιούτων δια τής προσκοπήσεως άσθενείας, είναι

βεβαίως ἐν ἑκ τῶν μεγαλυτέρων ἐλαττωμάτων τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. ἀναπόφευκτον ὅμως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς. Πρὸς περιστολὴν τοῦτου ὁ νόμος ὤρσθη, καθὼς ἴδωμεν ἀνωτέρω, τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἠσφαλισμένου εἰς τὰς δαπάνας τοῦ Ἰδρύματος τῶν εἰς εἶδος παροχῶν, καὶ ὀρίζει περαιτέρω τὴν διακοπὴν τῆς χορηγήσεως τοῦ ἐπιδόματος ἢ καὶ μέρος αὐτοῦ. ὁσάκις διαπιστοῦται ὅτι ὁ ἀσθενῶν ἐπεδείνωσε τὴν κατάστασίν του. Περαιτέρω ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ἰατροὺς εὐθύνας, εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκ βαρείας ἀμελείας ἢ προθέσεως ἠθέλον προκαλέσει τὴν χορηγήσιν ἐπὶ τοῦ Ἰδρύματος παροχῶν καὶ καταλογίζει τὴν ἀξίαν ταύτην εἰς βάρος αὐτῶν.

δ') Ἐπίδομα κυφορίας, λοχείας καὶ θηλάσεως διαφορῶμενον ἀφ' ἑνὸς εἰς ἐπίδομα κυφορίας καὶ λοχείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς ἐπίδομα θηλάσεως. Τὸ ἐπίδομα κυφορίας καὶ λοχείας παρέχεται εἰς ἑκάστην ἠσφαλισμένην ἐπὶ ἑξ ἑβδομάδας πρὸ τοῦ τοκετοῦ καὶ ἐπὶ ἴσον χρόνον μετ' αὐτόν, ἕφ' ὅσον ἡ ἠσφαλισμένη ἀπέχει τῆς ἐργασίας τῆς. Ἐν περιπτώσει τοκετοῦ καὶ ἕφ' ὅσον τὸ νεογνὸν εὐρίσκειται ἐν ζωῇ, παρέχεται ἐπίδομα θηλάσεως ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἐπιδόματος λοχείας καὶ διαρκοῦν ἐπὶ 60 ἡμέρας. Τὸ ποσὸν τοῦ ἐπιδόματος κυφορίας, λοχείας καὶ θηλάσεως ἀνέρχεται εἰς τὸ 1½ τοῦ μέσου ἡμερησίου μισθοῦ.

Τὸν δευτέρον κλάδον τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως ἀποτελεῖ ἡ ἀσφάλις ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου. Αἱ παροχαὶ τῆς ἀσφαλίσεως ταύτης ἔχουν ὡς προϋπόθεσιν τὴν πραγματοποίησιν ἐκ μέρους τοῦ ἠσφαλισμένου ἐπακοσίων πεντήκοντα τοῦλάχιστον ἡμερῶν ἐργασίας, ἐκ τῶν ὁποίων τριακοσίας τοῦλάχιστον ἐντὸς τεσσάρων τὸ πολὺ ἐτῶν πρὸ τῆς ἐπελεύσεως τῆς ἀναπηρίας, τοῦ γήρατος ἢ τοῦ θανάτου. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπαγωγῆς ἐκ νέου εἰς τὴν ἀσφάλισιν, τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως ἀποκτᾶται μόνον κατόπιν νέας συμπληρώσεως τῶν ὡς ἄνω ἀναφερομένων ἡμερῶν ἐργασίας. Κατὰ κατηγορίας ἡ ἀσφάλις ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς παροχάς :

α') Σύνταξις ἀναπηρίας. Τῆς συντάξεως ταύτης δικαιούται ὁ ἠσφαλισμένος, ὅστις κατέστη ἀνάπηρος. Ὡς ἀνάπηρος θεωρεῖται οὗτος, ἐὰν λόγῳ παθήσεως ἢ βλάβης ἢ ἐξουθενήσεως σωματικῆς ἢ πνευματικῆς δὲν δύναται νὰ κερδίῃ, δι' ἐργασίας ἀνταποκρινομένης εἰς τὰς δυνάμεις, τὰς δεξιότητας, τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν συνήθη αὐτοῦ ἐπαγγελματικὴν ἀπασχόλησιν, πλεον τοῦ τρίτου ἐκείνου, ὅπερ συνήθως κερδίζει ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ καὶ ἐπαγγελματικῇ κατηγορίᾳ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ὑγιῆς ἀνθρώπος τῆς αὐτῆς μορφώσεως. Ἐπιπροσθέτως ἡ ἀναπηρία πρέπει νὰ διαρκῇ τοῦλάχιστον ἑξ ἡμῶν, ἵνα παρέχῃ δικαίωμα εἰς σύνταξιν. Τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως συνίσταται ἑξ ἑνὸς σταθεροῦ ποσοῦ, ἀνερχομένου εἰς τρεῖς χιλιάδας δραχμᾶς ἐτησίως καὶ ἐκ μᾶς ἡμερησίας προσουξήσεως, ἀναλόγως τῆς μισθολογικῆς κλάσεως εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγεται ὁ ἠσφαλισμένος. Ἡ προσουξήσις αὕτη ὀρίζεται διὰ τὴν πρώτην κλάσιν εἰς 15 λεπτὰ καὶ ἀνέρχεται εἰς 4,80 δραχ. διὰ τὴν τελευταίαν. Ἐξαιρετικῶς διὰ τὰ θύματα ἀτυχημάτων

τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως ὀρίζεται οὐχὶ κατώτερον τῶν 40 ο]ο τῶν ἀπολαβῶν τοῦ παθόντος. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο δύναται μάλιστα νὰ προσαιξηθῆ κατὰ 50 ο]ο εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀπολύτου ἀναπηρίας, ὅποταν ὁ ἀνάπηρος ἔχει ἀνάγκην τῆς βοήθειας τρίτων.

Τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως ἀναπηρίας ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἐπομένου μηνὸς τῆς υποβολῆς τῆς αἰτήσεως περὶ ἀπονομῆς συντάξεως καὶ λήγει ἐφ' ὅσον παύσει πλέον νὰ ὑπάρχη περίπτωσις ἀναπηρίας ἢ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ συνταξιούχου. Εἰς τὴν περίπτωσιν ἀναπηρίας ὀφειλομένης εἰς ἀσθένειαν ἢ ἀτύχημα, τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως ἄρχεται εὐθὺς ὡς παύσει χορηγούμενον τὸ ἐπίδομα ἀσθενείας.

β') Σύνταξις γήρατος. Ἡ σύνταξις αὕτη παρέχεται εἰς τὸν ἠσφαλισμένον ἢ ἠσφαλισμένην, ἐὰν ὁ μὲν πρῶτος μετὰ τὸ 65 ἔτος, ἡ δὲ δευτέρα μετὰ τὸ 60 ἔτος τῆς ἡλικίας των δὲν κερδίζωσιν ἐκ τῆς ἐργασίας των πλεον τοῦ ἡμίσεως ἐκείνου, ὅπερ κερδίζει ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ καὶ ἐπαγγελματικῇ κατηγορίᾳ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ὑγιῆς ἄνθρωπος. Τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως γήρατος ὀρίζεται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τὰς ἰσχυρῶσας διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς συντάξεως ἀναπηρίας. Ἐπίσης ἡ ἔναρξις καὶ ἡ λήξις τοῦ δικαιώματος τῆς συντάξεως εἶναι αἱ αὐταί, ὅπως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς συντάξεως ἀναπηρίας.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν παροχῶν τούτων προβλέπεται διὰ τοὺς συνταξιούχους ἀμφοτέρων τῶν κατηγοριῶν ἀναπηρίας καὶ γήρατος ἡ περιθάλψις αὐτῶν, εἴτε εἰς καταστήματα περιθάλψεως ἀναπήρων καὶ γερόντων, εἴτε εἰς ὀρφανοτροφεῖα ἢ ἕτερα εὐαγῆ ἰδρύματα. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ σύνταξις μειοῦται εἰς τὸ τέταρτον, ἐὰν δὲ οἱ οὕτω περιθαλπόμενοι συνταξιούχοι βαρύνονται διὰ τῆς συντηρήσεως οἰκογενείας εἰς τὸ ἥμισυ.

γ') Σύνταξις χήρας, ὀρφανῶν καὶ γονέων. Ἀπαιτήσεις πρὸς παροχὴν τῆς συντάξεως ταύτης δημιουργεῖται εἰς τὴν περίπτωσιν θανάτου ἠσφαλισμένου ἢ συνταξιούχου καθὼς καὶ ἠσφαλισμένης ἢ συνταξιούχου γυναικός. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς συντάξεως, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς προϋπόθεσιν τὸν θάνατον, γεννᾶται καὶ ἐπὶ ἀφανείας. Ἡ σύνταξις παρέχεται: Πρῶτον εἰς τὴν χήραν ἢ τὸν χήρον, ἐφ' ὅσον οὗτος εἶναι ἄπορος καὶ ἀνάπηρος καὶ ἡ συντήρησις αὐτοῦ ἐβάρυνε κυρίως τὴν ἠσφαλισμένην σύζυγον. Εἰς ὥρισμένας ὅμως περιπτώσεις, ὅπως ὅταν ὁ γάμος ἐτελέσθη ἐντὸς τῶν τελευταίων ἑξ μηνῶν πρὸ τοῦ θανάτου ἢ ὅταν παρείχετο σύνταξις ἀναπηρίας ἢ γήρατος πρὸ τῆς παρόδου 24 μηνῶν ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως τῶν ἄνω προσώπων δὲν ὑφίσταται. Τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως ταύτης ἀνέρχεται εἰς τὰ 40 ο]ο τῆς συντάξεως τὴν ὅποιαν θὰ ἐλάμβανε ὁ ἀποθανών. Δεύτερον εἰς τὰ τέκνα, ἀνερχομένου τοῦ ποσοστοῦ δι' ἕκαστον τέκνον εἰς τὰ 20 ο]ο τῆς συντάξεως ἢ ἐλάμβανε ὁ ἀποθανών, δυναμένου δὲ ν' αὐξηθῆ εἰς 40 ο]ο ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ τέκνου ὀρφανοῦ ἑξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων. Πάντως ὅμως τὸ σύνολον τῶν συντάξεων τῆς χήρας ἢ τοῦ χήρου καθὼς καὶ τῶν τέκνων δὲν δύναται νὰ ὑπερβαῖν τὸ ποσὸν τῆς

ὀλιγῆς συντάξεως τοῦ θανόντος ἢ τῆς θανούσης, διὰ τὸ σύνολον δὲ τῶν τέκνων τὰ 60 οἷο ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει χήρα ἢ χῆρος. Τρίτον εἰς τοὺς ἄρφανοὺς πατρὸς καὶ μητρὸς ἐγγόνους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐξισοῦνται καὶ οἱ προγονοί, καθὼς καὶ εἰς τοὺς γονεῖς, ἐφ' ὅσον πάντες οὔτοι συνεβίου μετὰ τοῦ θανόντος ἢ τῆς θανούσης καὶ συνετηροῦντο κυρίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ὑφίστανται χήρα ἢ χῆρος καθὼς καὶ τέκνα δικαιούμενα συντάξεως. Τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως τῶν προσώπων τούτων ἀνέρχεται δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν εἰς τὰ 20 οἷο τῆς ἀρχικῆς συντάξεως, μὴ δυναμένου ὅμως συνολικῶς δι' ὅλους τοὺς δικαιούχους νὰ ὑπερβῇ ταύτην. Εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ χήρα ἢ ὁ χῆρος καθὼς καὶ τὰ τέκνα δὲν ἔχουν ἐξαντλήσει τὸ συνολικὸν ποσὸν τῆς συντάξεως, χωρεῖ διὰ τὸ ὑπόλοιπον αὐτῆς παροχὴ συντάξεως ἐγγόνου, προγονοῦ ἢ γονέως.

Ἡ ἔναρξις καὶ ἡ λήξις τοῦ δικαιώματος τῶν συντάξεων τούτων ὀρίζεται λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ νόμου. Καὶ διὰ μὲν τὴν χήραν ἢ τὸν χῆρον ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου ἢ τῆς συζύγου καὶ λήγει διὰ τοῦ θανάτου αὐτῶν ἢ τῆς τελέσεως νέου γάμου, ὁπότεν παρέχεται μόνον εἰς τὴν χήραν ἐφ' ἄπαξ βοήθημα ἴσον πρὸς δύο ἐτησίας συντάξεις αὐτῆς. Τὸ εἰς σύνταξιν δικαίωμα τῶν τέκνων, ἐγγόνων καὶ προγόνων ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης τοῦ θανάτου τοῦ γονέως ἢ πάππου καὶ λήγει ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 16ου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἐκτὸς ὠρισμένων ἐξαιρέσεων ὁπότεν μειοῦται ἢ παρατίνεται τὸ ὄριον τοῦτο. Διὰ τοὺς γονεῖς τὸ δικαίωμα εἰς σύνταξιν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ ἢ θυγατρὸς καὶ λήγει διὰ τοῦ θανάτου τῶν δικαιούχων.

δ') Ἐφ' ἄπαξ ἀποζημίωσις. Ἡ ἀποζημίωσις αὕτη καθιεροῦται διὰ τὰς περιπτώσεις ἀναπηρίας ἢ θανάτου εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἀνάπηρος ἢ ἡ χήρα, τὰ τέκνα κ.λ.π. δὲν δικαιοῦνται συντάξεως. Τὸ εἰς ἀποζημίωσιν ὁμως δικαίωμα εἶναι ἀπαιτητὸν μόνον, ἐφ' ὅσον ὁ ἠσφαλισμένος ἐπραγματοποίησεν ὀλιγωτέρας τῶν 750 καὶ περισσοτέρας τῶν 300 ἡμερῶν ἐργασίας, ἐξ ὧν τοῦλάχιστον 200 ἐντὸς τὸ πολὺ τῆς τελευταίας τριετίας. Τὸ σύνολον τῆς ἀποζημιώσεως ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν μιᾶς ἐτησίας συντάξεως. Ἡ περίπτωσις αὕτη καθιερώθη ὅπως ὁ ἠσφαλισμένος μὴ μαρμαεῖνη ἀνευ οὐδεμιᾶς βοήθειας, εἰς τὴν περίπτωσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀναπηρία ἢ ὁ θάνατος ἤθελον ἐπέλθῃ προτοῦ οὗτος δυνήθῃ νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἐλάχιστον ἀριθμὸν ἡμερῶν ἐργασίας, τὰς ὁποίας ὀρίζει ὁ νόμος ὡς προϋπόθεσιν τῆς παροχῆς τῆς συντάξεως.

Πᾶσαι αἱ ὡς ἄνω ὑφιστάμεναι προϋποθέσεις διὰ τὴν χορήγησιν τῶν παροχῶν τῆς ἀσφαλίσεως ἢ συντάξεως δὲν ἰσχύουσιν, ἐὰν ὁ ἠσφαλισμένος καταστῇ ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν ἐξ ἀτυχήματος ἢ ἐξ ἐπαγγελματικῆς νόσου. Μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἀτύχημα δὲν ἐπῆλθε κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας ἢ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς, ἀπαιτεῖται διὰ τὴν παροχὴν τῶν συντάξεων ἐκ τῆς ἀσφαλίσεως ἀναπηρίας καὶ θανάτου ἢ πραγματοποίησις τοῦλάχιστον 300 ἡμερῶν ἐργασίας. Διὰ τῆς εἰδικῆς ταύτης διατά-

ξεως του νόμου περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων ἐπέρχεται ἡ ἐξομοίωσις τῶν ἐπαγγελματικῶν νόσων πρὸς τὰς περιπτώσεις ἀτυχήματος. Ὡς ἐπαγγελματικαὶ νόσοι θεωροῦνται ὀρισμένοι ἀσθενεῖαι ἢ δηλητηριάσεις, ἐπελθοῦσαι ἐντὸς ὀρισμένων ἐπιχειρήσεων λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναφερομένων.

Ἐκτὸς τῆς εἰδικῆς ταύτης ὁμολογήσεως τῶν παροχῶν ἀτυχήματος, ὁ νόμος περί Κοινωνικῶν Ασφαλίσεων παρέχει περαιτέρω καὶ γενικὰς ἰνὰς ἄλλας διατάξεις τῆς χορηγήσεως τῶν παροχῶν. Οὕτω ὀρίζει ὅτι δύναται τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἐὰν πληροῦνται αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν χορήγησιν εἰς αὐτὸ πλειόνων παροχῶν εἰς χρῆμα, νὰ λαμβάνῃ πάσας ἄνευ περιορισμοῦ τινός. Ἐπίσης ὀρίζεται ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ δωρεὰ ἐν ζωῇ, ἢ κατάσχεσις ἢ ἡ ἐκχώρησις τῶν παροχῶν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ διατροφῆς συζύγου, κατιόντων ἢ ἀνιόντων, ὅποταν ἐπιτρέπεται ἡ κατάσχεσις ἢ ἡ ἐκχώρησις μέχρι τῶν 2/3 τοῦ ποσοῦ τῶν συντάξεων. Διὰ τὰς εἰς χρῆμα παροχὰς τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας χωρεῖ παραγραφὴ μετὰ 6 μῆνας, διὰ δὲ τὰς συντάξεις μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν κατέστησαν ἀπαιτηταί. Στέρησις τῶν εἰς χρῆμα παροχῶν προβλέπεται, εἰς τὴν περίπτωσιν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἡσφαλισμένος ἠθέλε διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τιμωρηθῆ δι' ἀδίκημα σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν ἀσφάλισιν καὶ διαπροχθὲν εἰς βάρος τοῦ Ἰδρύματος. Ἐὰν ὁ ἡσφαλισμένος ποιεῖ κατάχρησιν τῶν παροχῶν τῆς ἀσφαλίσεως ἀσθενείας, δύναται νὰ κηρυχθῆ ἔκπτωτος τῶν ἐπ' αὐτῶν δικαιωμάτων του. Καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας περιπτώσεις ἢ στέρησις ἢ ἡ ἔκπτωσις ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν παροχῶν δὲν δύναται νὰ εἶναι μακροτέρα τῶν 3 μηνῶν. Τέλος προβλέπονται κυρώσεις διὰ τὴν παράβασιν τῶν κανονισμῶν, διὰ τὴν ὑποβολὴν ψευδῶν δηλώσεων πρὸς χορήγησιν τῶν παροχῶν τῆς ἀσφαλίσεως, διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη μὴ τήρησιν τῶν βιβλίων μισθολογίου, διὰ τὴν παρακράτησιν ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ μισθοῦ τῶν ἡσφαλισμένων ποσοῦ ἀνωτέρου τοῦ βαρύνοντος αὐτοὺς κ.λ.π.

Ἡ διαδικασία τῆς χορηγήσεως τῶν παροχῶν τῆς ἀσφαλίσεως προσγίγνεται ἐπὶ τῇ βίσει αἰτήσεως τῶν δικαιούχων δι' ἀποφάσεως τῶν ὀργάνων τῆς ἀσφαλίσεως, ἅτινα ἐνεργοῦν καὶ τὸς παντὸς φύσεως μειώσεις, ἀναστολάς, διακοπὰς ἢ στερήσεις τῶν παροχῶν κ.λ.π. Εἰδικῶς διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς ἀναπηρίας ὑφίστανται αἱ πρωτοβάθμιοι ὑγειονομικαὶ ἐπιτροπαί, αἵτινες ἐδρεύουν εἰς τὰ ὑποκαταστήματα τοῦ Ἰδρύματος, καὶ ἐναντι τῶν ἀποφάσεων τῶν ὁποίων χωρεῖ προσβολὴ ἐνώπιον δευτεροβαθμίου ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐναντίον τῶν ἀποφάσεων τῶν ὀργάνων τῆς ἀσφαλίσεως ἐπιτρέπεται ἔφεσις ἐνώπιον τῶν πρωτοβαθμίων διοικητικῶν ασφαλιστικῶν δικαστηρίων, ἅτινα συνιστῶνται εἰς τὰς ἑδρας τῶν σοβαρωτέρων ὑποκαταστημάτων τοῦ Ἰδρύματος. Κατὰ τῶν κατ' ἔφεσιν ἐκδιδομένων ἀποφάσεων ἐπιτρέπεται περαιτέρω προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ δευτεροβαθμίου διοικητικοῦ ασφαλιστικοῦ δικαστηρίου, ὅπερ συνιστᾶται ἐν Ἀθήναις καὶ ἀποφαίνεται ἐπὶ τῶν ἐκδιδομένων ἐφέσεων. Ὡς τελευταῖον ἐνδίκον μέσον προβλέπεται ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρα-

τείας καὶ αἵτησις ἀναθεωρήσεως τῶν ἐκδοθεισῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων ἐνώπιον τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου.

V. Τὸ παρ' ἡμῖν ἐφαρμοζόμενον σύστημα.

Τὸ πρῶτον χαρακτηριστικὸν τῆς παρ' ἡμῖν θεσπιζομένης κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως εἶναι ἡ ἀποχὴ τοῦ κράτους ἀπὸ πάσης ἐνισχύσεως τοῦ ὅλου μηχανισμοῦ τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως. Τό τοιοῦτον δύναται βεβαίως νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἔλλειψις ἀλληλεγγύης τῶν ὑπολοίπων κοινωνικῶν τάξεων ὑπὲρ τῆς ἐργατικῆς τοιαύτης, ἣτις οὔτω καλεῖται νὰ φέρῃ μόνη τὰ βάρη τῆς θέσεως αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τὰ βάρη ταῦτα θεωρηθῇ ὡς ἡ δικαία συμπλήρωσις τοῦ ἐργατικοῦ ἡμερομισθίου ἀπλῶς καὶ ὅτι δὲν ἀποτελεῖ αὕτη ἐνίσχυσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων εἰς βάρος τῆς ὅλης παραγωγῆς, πάλιν ἡ μὴ συμμετοχὴ τοῦ Κράτους εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ἀσφαλίσεως δὲν στερεῖται ἐνὸς μεγάλου ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν ἀγαθοῦ. Διότι μόνον οὔτω θὰ δυναθῇ ν' ἀναπτυχθῇ εἰς τὰς ἐργαζομένας τάξεις ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἡ διαφύλαξις καὶ ἡ εὐδόκιμος λειτουργία τοῦ θεσμοῦ εἶναι κυρίως ἔργον ἰδικῶν τῶν ὡς μὴ ὑπαρχούσης τῆς δυνατότητος τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, καὶ ὅτι ἡ ἀποφυγὴ τῶν καταχρήσεων καὶ ἀτασθαλιῶν εἰς τὴν χορήγησιν τῶν παροχῶν ἀποτελεῖ τὴν μόνην πραγματικὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἠσφαλισμένων πρὸ ἐνδεχομένου οἰκονομικοῦ ἀδιεξόδου τοῦ θεσμοῦ. Κατὰ τοῦτο τὸ σύστημα τὸ ἡμέτερον ὁμοιάζει περισσότερο πρὸς τὸ γερμανικὸν τοιοῦτον, τὸ ὁποῖον μόνον εἰς τινὰς μεμονωμένας περιπτώσεις παραδέχεται τὴν κρατικὴν ἀρωγὴν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀγγλικὸν τοιοῦτον τῆς εὐρείας εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀσφαλίσεως κρατικῆς ἐνισχύσεως. Ἀλλὰ καὶ τὰ δημιουργηθέντα βάρη διὰ τὸ σύνολον ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνισχύσεως ἀνήρχοντο προπολεμικῶς ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τὰ 20 ἑκατ. λίρας περίπου.

Καὶ ἡ πλήρης ὁμως ἐνολοίησις τῆς ἀσφαλίσεως ἣς ἐπετεύχθη παρ' ἡμῖν διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐνὸς ἐνιαίου ἀσφαλιστικοῦ ὀργανισμοῦ. δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία σημαντικὴ πρόοδος τοῦ ἡμετέρου συστήματος. Διότι λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶχε κατ' ἀσφαλιστικούς κλάδους ἐπεκταθῆ καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶχον δημιουργηθῆ καὶ τὰ κατάλληλα πρὸς τοῦτο ὄργανα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύνατο νὰ βασισθῇ ἐν πολλαπλοῦν κατὰ κινδύνους διαιρούμενον σύστημα, ἡ καλυτέρα βεβαίως λύσις ἦτο ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως εἰς ἓνα ἐνιαῖον ἀσφαλιστικὸν ὀργανισμόν. Ὅπου ἀλλαχοῦ, λόγῳ τῆς τμηματικῆς εἰσαγωγῆς τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ τῆς προϋπάρξεως μονομερῶν ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν, διεμορφώθησαν συστήματα κεχωρισμένα κατ' ἀσφαλιστικούς κλάδους, ἐθεωρήθη τοῦτο ὡς ἐν ἓκ τῶν σπουδαιότερων μειονεκτημάτων τοῦ ὅλου συστήματος τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, πρὸς ἐξοιδετέρωσιν τοῦ ὁποίου κατεβλήθησαν συνεχεῖς προσπάθειαι. Βεβαίως τὸ σύστημα τῶν πολλαπλῶν κατὰ κινδύνους ἀσφαλιστικῶν ἰδρυμᾶ-

των παρέχει μεγαλύτεραν εξασφάλισιν τῶν ἰδρυμάτων τούτων, λόγω τῆς κατανομῆς τῶν βαρῶν ἀναλόγως τῶν κινδύνων, καθότι οἱ ὄροι τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἰκανοποιῶσι ταῦτα ποικίλλουν συμφώνως πρὸς τοὺς κινδύνους. Ἀλλὰ καὶ τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἀπέφυγε κατὰ τὸ δυνατόν τὸ ἡμέτερον σύστημα διὰ τῆς διαχειριστικῆς διαιρέσεως τῆς ὅλης ἀσφαλίσεως εἰς ἀσφάλισιν ἀσθενείας καὶ ἀσφάλισιν ἀναπηρίας, γήρατος καὶ θανάτου. Διὰ τῆς διαρέσεως ταύτης ἐπέρχεται ἡ κατανομή τῶν βαρῶν καὶ ἡ προσαρμογὴ τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς ἀσφαλίσεως ἀναλόγως τῆς ὑφῆς τῶν κινδύνων.

Συγχρόνως διὰ τῆς ἐνδεχομένης κατὰ τοπικὰς περιοχὰς ὑπαγωγῆς τῶν ἠσφαλισμένων εἰς τὴν ἀσφάλισιν, ἃν καὶ προβλέπεται καὶ ἡ κατ' ἐπαγγέλματα ἢ ἡ συνολικὴ ὑπαγωγή τούτων, παρέχεται ἡ δυνατότης τῆς ἀποκεντρωτικῆς ὀργανώσεως τῆς ἀσφαλίσεως, ἣν θὰ συνεπιβάξεται καλύτερον πρὸς τὴν καθιερωμένην μεγαλύτεραν ἀποσυγκέντρωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῆς. Πρὸς τοῦτοις ἡ θεσπιζομένη τοπικὴ αὐτοδιοίκησις ἐκ μέρους τῶν ἠσφαλισμένων καὶ ἐργοδοτῶν τῶν κατὰ τόπους ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰδρυματος, ἀφ' ἐνὸς μὲν περιορίζει τὴν ἄμεσον ἐκ τοῦ κέντρου ἐξίρτησιν τῆς ἀσφαλίσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ δίδει μεγαλύτεραν εὐχέρειαν ἐπιλύσεως τῶν κατὰ τόπους ἀναφυομένων ζητημάτων. Γενικῶς διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς αὐτοδιοικήσεως τοῦ θεσμοῦ ἐκ μέρους τῶν ἠσφαλισμένων καὶ ἐργοδοτῶν, παρέρχεται εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους πλήρης ἐλευθερία ῥυθμίσεως τῶν εἰς τὴν ἀσφάλισιν ὑπαγομένων ζητημάτων, τοῦ κριτοῦς περιοριζομένου εἰς τὴν ἐξάσκησιν μιᾶς ἀπλῆς ἐποπτείας μόνον.

Τὴν μόνην δυνατὴν ἀτέλειαν τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ παρ' ἡμῖν εἰσαγομένη κοινωνικὴ ἀσφάλισις εἶναι ἡ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαίων στατιστικῶν δεδομένων ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε αὕτη νὰ βασισθῆ. Διότι καὶ ὡς πρὸς τὸν προσδιορισμὸν τῆς νοσηρότητος καὶ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῶν δαπανῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς οἰκονομικὰς προβλέψεις ἑλλείπουσι τελείως τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων βασίμως θὰ ἠδύνατο νὰ προβλεφθῆ ἡ εὐδόκιμος λειτουργία τοῦ θεσμοῦ. Τὸ γεγονός τῆς ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως τῶν στοιχείων τούτων ἐνέχει πρωταρχικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἢ μὴ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως παρ' ἡμῖν. Διότι ἐὰν π. χ. ἡ νοσηρότης προσδιορισθῆ κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατὰ κεφαλὴν εἰς πολὺ ὀλιγοτέρας ἡμέρας ἀσθενείας ἀπ' ὅτι πράγματι εἶναι αὕτη, τότε ἀναμφιβόλως τὸ Ἰδρυμα θὰ εὐρεθῆ πρὸ μεγάλων οἰκονομικῶν δυσχερειῶν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀναπηρίας καθὼς καὶ διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν δαπανῶν τῶν εἰς εἶδος παροχῶν. Ὡς βίσεις ἐπὶ ὅλων τούτων τῶν ζητημάτων ἐλήφθησαν κυρίως παρ' ἡμῖν τὰ σχετικὰ δεδομένα ἄλλων κρατῶν, μὴ δυναμένων ὅμως τούτων νὰ ἰσχύωσι πλήρως καὶ διὰ τὴν ἐλληνικὴν πραγματικότητα.

Καὶ οἱ πρὸς μὲν τὸν προσδιορισμὸν τῆς νοσηρότητος, ἀναπηρίας κλπ. καθὼς καὶ διὰ τὴν ὅλην πρόβλεψιν τῶν δαπανῶν ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐτησίας

κατ' ἄτομον παροχὰς εἰς εἶδος, καὶ εἰς τὰ πλέον τοῦ ἡμετέρου ἀνεπτυγμένα καίτη κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τῶν κοινωνικῶν ασφαλίσεων, λόγῳ ἐλλείψεως ἰδίων σχετικῶν στατιστικῶν στοιχείων, ἐλήφθησαν ταῦτα εἴτε κατὰ προσέγγισιν εἴτε ἐπὶ τῇ βίψει τῶν στοιχείων ἄλλων κρατῶν. Ὡς πρὸς δὲ τίς οικονομικὰς προβέψεις καὶ τὴν δισκίμανσιν τοῦ τόκου πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω τοῦ ποσοστοῦ τὸ ὁποῖον ἐλήφθη ὡς βάσις τῶν ἀναλογιστικῶν ὑπολογισμῶν, δὲν δύναται νὰ ὑπάρχη βεβαίως οὐδεμία ἐγγύησις, λόγῳ τῆς μεγάλης ἀσταθείας τῆς ἐλληνικῆς Οἰκονομίας καὶ τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῆς ἐκ τῆς ὅλης οικονομικῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀλλὰ προσωρινῶς τοῦλάχιστον ἡ κἀθοδος τοῦ ἐπιπέδου τοῦ τόκου, διότι κίνδυνον ἀποτελεῖ ἢ πῶσις τοῦ τόκου κάτω τοῦ ὡς βάσις ληφθέντος ποσοστοῦ, δὲν ἀποτελεῖ διὰ τὴν Ἑλλάδα σημεῖον ἀνησυχητικόν, καθότι ἡ μεγάλη ἐλλειψὶς κεφαλαίων καὶ ἡ πρὸ τίνος σημειουμένη πρόοδος τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας μᾶλλον πρὸς ὑψωσιν παρὰ πρὸς πτώσιν τοῦ ἐπιτοκίου θὰ φέρωσι.

Ἐάν ἐκ τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς ἐργατικῆς ασφαλίσεως προεκρίθη παρ' ἡμῖν ἡ καθιέρωσις τῆς ὑποχρεωτικῆς κοινωνικῆς ασφαλίσεως, τοῦτο δὲν συμβαδίζει μόνον πρὸς τὸν ἐξελικτικὸν τύπον, ὃν ἔλαβεν αὕτη ἀπανταχοῦ τελευταίως, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μεγάλο πλεονέκτημα τὸ ὁποῖον παρέχει ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλις, τῆς κατανομῆς τοῦτέστιν μετ' ἀσφαλείας τῶν πιθανοτήτων τῶν κινδύνων λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων, ὃν αὕτη συμπεριλαμβάνει. Ἐνῶ τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρως ἀλληλοασφαλίσεως ὑπὸ τὸν τύπον τῶν ἐλευθέρων ταμείων ἀλληλοβοηθείας, ἐνέχει μίαν μεγάλην παιδαγωγικὴν δύναμιν διὰ τὰς ἐργαζομένας τάξεις, ὡς ἐκ τοῦ ὅτι ἀφίπει ἐλευθέραν νὰ ἐκδηλωθῇ τὴν πρωτοβουλίαν αὐτῶν, στερεῖται ὅμως τῶν εὐρέων ἐκείνων βάσεων ἐπὶ τῶν ὁποίων μόνον δύναται νὰ στηριχθῇ μία ἀπὸ τεχνικῆς ασφαλιστικῆς ἀπόψεως καλῶς λειτουργοῦσα ἀσφάλις. Βεβαίως ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλις ἐνέχει καὶ αὕτη τὰ ἐλαττώματά της, ὅπως ἄλλωστε καὶ κάθε σύστημα, ἀλλὰ ἔμπροσθεν τοῦ ἀναγκαστικοῦ τῆς φύσεως αὐτῆς, τῆς ἐλλείψεως τῆς μορφωτικῆς δυνάμεως, τῆς αὐξήσεως τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς, ἢ ὁποῖα εἰς τὴν πραγματικότητα ἀποτελεῖ παραγωγικὴν ἐπιβάρυνσιν λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῆς δυναμικότητος τῶν ἐργαζομένων πληθυσμῶν, τὰ μεγάλα τῆς κοινωνικῆς ασφαλίσεως κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ πλεονεκτήματα τὴν καθιστοῦν σήμερον ὡς τὴν πλέον σχετικῶς ἀρτίαν ἐξ' ὅλων τῶν μορφῶν τῆς ἐργατικῆς ασφαλίσεως.

Ἄλλ' ἔάν διὰ τῆς ἐργατικῆς ασφαλίσεως ἐπιτυγχάνεται ἡ παροχὴ βοηθειῆς εἰς ὠρισμένας ἐξαιρετικῶς κρίσιμους περιπτώσεις τῆς ἐργατικῆς ἐνασχολήσεως, ἵνα τὸ ἔργον τοῦτο ἀποβῇ πλήρες πρέπει ἀναγκαιῶς νὰ συμπληροῦται καὶ διὰ μέτρων τοιούτων, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν ταχεῖαν φθορὰν τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως. Ἡ ἐργατικὴ προστατευτικὴ νομοθεσία, ὡς τὸ ἕτερον μεγάλο τμήμα τῆς ἐν γένει κοινωνικῆς πολιτικῆς, θὰ ἔδει νὰ τύχη καὶ αὕτη ἐξ ἴσου πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλισιν τῆς αὐτῆς τοῦ κράτους στοργῆς καὶ μερίμνης, ὅπως ἄλλωστε ἐπὶ τῆς ἐν γένει ἐργατικῆς μας νομοθεσίας πολὺ εὐχάριστοι ἐνδείξεις προόδου σημειοῦνται τελευταίως διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ὑποχρεωτικῆς διαίτησις καὶ τῆς προσπαθείας πρὸς καθιέρωσιν ἐλαχίστου ὁρίου ἡμερομισθίων.